

Programmabegroting 2023

Laarbeek
Samen aan zet!

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Financiële samenvatting	6
Programma's	12
Programma 1 Burger en bestuur	13
Portefeuillehouders	13
Ontwikkelingen	13
Ambities	14
1.1 Speerpunten	14
1.2 Financiën	15
1.3 Beleidsindicatoren	17
1.4 Investerings	17
Programma 2 Veiligheid	18
Portefeuillehouders	18
Ontwikkelingen	18
Ambities	19
2.1 Speerpunten	19
2.2 Financiën	20
2.3 Beleidsindicatoren	21
2.4 Investerings	22
Programma 3 Woon- en leefklimaat	23
Portefeuillehouders	23
Ontwikkelingen	23
Ambities	24
3.1 Speerpunten	25
3.2 Financiën	30
3.3 Beleidsindicatoren	36
3.4 Investerings	36
Programma 4 Economie en werkgelegenheid	37
Portefeuillehouders	37
Ontwikkelingen	37
Ambities	37
4.1 Speerpunten	37
4.2 Financiën	38
4.3 Beleidsindicatoren	39
4.4 Investerings	39
Programma 5 Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs	40
Portefeuillehouders	40
Ontwikkelingen	40
Ambities	42
5.1 Speerpunten	42
5.2 Financiën	47
5.3 Beleidsindicatoren	53
5.4 Investerings	54
Programma 6 Financiën en bedrijfsvoering	55
Portefeuillehouders	55
Ontwikkelingen	55
Ambities	56
6.1 Speerpunten	56
6.2 Financiën	56
6.3 Beleidsindicatoren	64
6.4 Investerings	65
Paragrafen	66
1 Lokale heffingen	66

Geraamde belastinginkomsten (en overige heffingen).....	66
1.1 Beleidsuitgangspunten.....	66
1.2 Overzicht lokale heffingen	66
1.3 Lokale lastendruk	69
1.4 Kwijtscheldingsbeleid	71
2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	72
2.1 Beleidsuitgangspunten.....	72
2.2 Weerstandscapaciteit	73
2.3 Risico's.....	76
2.4 Kengetallen financiële positie.....	77
3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	82
3.1 Algemeen	82
3.2 Beleidskader	82
3.3 Verhardingenbeheer.....	83
3.4 Bruggen en vlonders	83
3.5 Bermen en sloten	83
3.6 Openbare verlichting	84
3.7 Riolering.....	84
3.8 Waterbeheer.....	85
3.9 Groenbeleids- en groenstructuurplan	85
3.10 Bomen	86
3.11 Natuurterreinen, landschapselementen en bossen.....	86
3.12 Speelplekken.....	87
3.13 Gemeentelijke gebouwen	87
4 Financiering	89
4.1 Risicobeheer	89
4.2 Financiering	89
4.3 Financieringsbehoefte.....	90
4.4 Rente(toerekening)	90
5 Bedrijfsvoering.....	92
5.1 Organisatieontwikkeling.....	92
5.2 Dienstverlening	95
5.3 Informatisering & automatisering	96
5.4 Planning & Control	97
5.5 Personele sterkte & formatie	97
5.6 Rechtmatigheid	98
6 Verbonden partijen	99
6.1 Beleidsuitgangspunten.....	99
6.2 Overzicht verbonden partijen.....	100
7 Grondbeleid	120
7.1 Beleidsuitgangspunten.....	120
7.2 Uitvoering.....	120
7.3 Grondprijzen	120
7.4 Parameters	121
7.5 Prognoses.....	122
7.6 Winstneming.....	126
7.7 Reserve en risicobeheersing	127
8 Corona.....	129
Financiële begroting	130
1 Overzicht van baten en lasten	130
1.1 Uitgangspunten	130
1.2 Incidentele baten en lasten	133
1.3 Structurele reservemutaties	139
2 Financiële positie	140

2.1 Geprognoseerde balans	140
2.2 EMU-saldo	141
2.3 Investerings.....	141
2.4 Financiering	142
2.5 Reserves & voorzieningen	143
3 Overzicht per taakveld	147

Inleiding

Hierbij bieden wij u de Programmabegroting 2023 met de titel 'Samen aan zet!'. Na de verkiezingen in het voorjaar is het nieuwe college vol energie aan de slag gegaan. De Kadernota 2023 was een eerste doorkijk en nu ligt hier de eerste begroting, opgemaakt op basis van het nieuwe bestuursakkoord 2023-2026.

Er zijn nog steeds veel uitdagingen die onze gemeentegrenzen ver overschrijden en er komen er meer en meer op ons af. De oorlog in Oekraïne, de stikstofcrisis en klimaatveranderingen, maar ook de stijgende energieprijzen en de schielsprong van de Brainport-regio raken ons allemaal. Deze ontwikkelingen hebben invloed op thema's die we in onze eigen gemeente zien. Denk bijvoorbeeld aan het opvangen en huisvesten van vluchtelingen en statushouders, het bouwen van betaalbare woningen en het feit dat steeds meer mensen moeite hebben om rond te komen. Dit alles vergt een eensgezinde aanpak. Ook de krappere wordende arbeidsmarkt, hoge inflatie, onze bereikbaarheid en de energietransitie maken dat slim anticiperen op ontwikkelingen belangrijker wordt.

Niet alleen het bestuur van de gemeente Laarbeek, ook onze (maatschappelijke) partners en inwoners dragen eraan bij om de uitdagingen waar we voor staan op te pakken. Wij doen en kunnen dit samen, dat hebben we al bewezen in de afgelopen 25 jaar. De opgaven zijn ons bindmiddel. Wij zijn een gemeente met ambities, met ideeën en met wensen. We ontwikkelen, zijn flexibel en streven altijd naar verbetering. Dat zien we ook terug in onze samenleving en daar zijn we trots op! Dit gevoel willen we vasthouden. We willen het liefste invulling geven aan alle ambities, opgaven en inspelen op ontwikkelingen. Toch moeten we realistisch zijn zodat we onze beloftes na kunnen komen. Daarom zoeken we voortdurend balans om zo goed mogelijk te werk te gaan.

We beseffen dat dit iets vergt van onze inwoners, (maatschappelijke) partners en de gemeentelijke organisatie. Eigen verantwoordelijkheid, zelfredzaamheid en het leveren van maatwerk zijn pijlers die belangrijker worden en bijdragen aan het versterken van onze samenleving. Daar waar wij als gemeente kunnen ondersteunen en bijdragen aan de leefbaarheid in de kernen en de sociale vangnetten voor mensen, doen we dat met volle overtuiging. Om de balans te bewaken, moeten we keuzes maken en vooruitkijken.

Vanuit het bestuursakkoord kiezen wij in deze begroting 2023 om te investeren in het sociaal domein, de verduurzaming van ons groen, het stimuleren van de biodiversiteit, maar ook in bereikbaarheid, betaalbaar bouwen en de economische bedrijvigheid. Dit alles met een gedegen financieel fundament van een structureel sluitende meerjarenbegroting en de reservepositie op orde blijft. Daarbij blijft de lastenstijging voor onze inwoners beperkt. Om al deze opgaven en ontwikkelingen uit te kunnen voeren, is ook een bestendige ambtelijke organisatie nodig. Dit vraagt om formatie-uitbreidingen, veelal voor nieuwe (wettelijke) taken, en investeringen in goed werkgeverschap, structuurversterking en versteviging van de bedrijfsvoering. Dit vertaalt zich in voorstellen in deze begroting 2023 om ons personeel te kunnen (blijven) boeien en binden in deze krappe arbeidsmarkt.

Al deze uitdagingen en ontwikkelingen betekent ook dat nog niet alle ambities uit het bestuursakkoord 2023-2026 nu al volledig vertaald zijn in concrete beleidsvoornemens. Echter met deze begroting geeft het college richting voor verdere uitvoering in de komende vier jaren. Bij de Kadernota 2024 volgend jaar kan nadere inkleuring van het bestuursakkoord en integrale afweging van voorstellen verder plaatsvinden.

Wij bieden u nu deze structureel sluitende programmabegroting 2023 aan waarin we wederom een goede stap zetten voor een toekomstbestendig Laarbeek.

Financiële samenvatting

Meerjarenperspectief Kadernota 2023

In onderstaand schema is de cijfermatige weergave opgenomen van de Kadernota 2023 inclusief de 1^e tussenrapportage 2022 met de bijbehorende besluitvorming. Dit is de financiële uitgangssituatie aan het begin van het begrotingsproces. De Kadernota liet een positief meerjarig beeld zien van € 13.000, € 19.000, € 100.000 en € 64.000 in de jaren 2023 tot en met 2026.

	Begroting	Meerjarenbegroting			
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	
Primitieve begroting 2022-2025	40	49	129	91	
1e Tussenrapportage 2022	-27	-29	-28	-27	
Meerjarenbegroting na Kadernota 2023	13	19	100	64	

Voorstellen Kadernota 2023 in de Primitieve begroting als vertrekpunt

Normaal worden alle bijstellingen, die in de Kadernota nog als voorstel worden gepresenteerd, na de besluitvorming cijfermatig nu ook vertaald in deze (primitieve) begroting. Echter in de Kadernota 2023 zijn geen voorstellen met financiële consequenties opgenomen.

Begrotingsvoorstellen voor het meerjarenperspectief 2023-2026

In de kadernota zijn net zoals andere jaren de uitgangspunten vastgelegd, die leidend zijn voor de totstandkoming van de primitieve begroting. Dit leidt tot mutaties in de loon- en prijsontwikkeling, in de kapitaallasten en overige technische mutaties, die de basis vormen voor de primitieve begroting. Deze primitieve begroting vormt vervolgens het vertrekpunt voor de integrale voorstellen voor voorstellen van nieuw beleid, bijstellingen van bestaand beleid, mutaties in het gemeentefonds en een geactualiseerd dekkingsplan 2022.

De mutaties, die verwerkt zitten in genoemde primitieve begroting als vertrekpunt worden hier kort toegelicht en komen niet meer afzonderlijk terug bij de programma's.

Loon- en prijsontwikkeling: De vertaling van de indexeringen uit de kadernota voor de loon- en prijsontwikkeling op de verschillende budgetten leiden per saldo tot geen bijstelling ten opzichte van de raming.

Kapitaallasten: De geactualiseerde investeringen ongewijzigd beleid laten een behoorlijke bijstelling zien ten opzichte van de ramingen, onder andere door vertraging in de uitvoering van de investeringskredieten. Per saldo is er meerjarig sprake op dit onderdeel van voordelige bijstellingen van € 197.000 in 2023, € 169.000 in 2024, € 163.000 in 2025 en € 150.000 in 2026.

Overige technische mutaties: Dit vormt een verzameling van verschillende kleinere bijstellingen en afrondingen.

In het navolgende overzicht zijn deze mutaties, die verwerkt zijn in de primitieve begroting, schematisch en cijfermatig weergegeven. Daarbij zijn ook de voorstellen, die in deze begroting 2023 ter besluitvorming voorliggen, weergegeven. Dit betreft voorstellen voor nieuw beleid, bijstellingen op bestaand beleid, mutaties in het gemeentefonds en het dekkingsplan van deze begroting 2023. In deze financiële samenvatting wordt in één oogopslag weergegeven wat de (financiële) consequenties zijn van de integrale afweging van alle keuzen en voorstellen in deze begroting. Deze zullen vervolgens op hoofdlijnen worden toegelicht. Voor een uitgebreide toelichting per voorstel wordt verwezen naar de programma's.

Het college presenteert hierbij een sluitende meerjarenbegroting met voordelige saldi van € 401.000 in 2023, € 536.000 in 2024, € 858.000 in 2025 en € 17.000 in 2026.

Het totaal van de begrote uitgaven in 2023 bedraagt € 69,0 miljoen en van de begrote inkomsten € 69,4 miljoen (en dus een positief saldo van € 401.000 in 2023). Een begroting met een positief resultaat, om ook de komende jaren samen toekomstbestendig verder te gaan.

	Begroting	Meerjarenbegroting			
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	
Meerjarenbegroting na Kadernota 2023	13	19	100	64	
2e Tussenrapportage 2022	-119	-106	-137	-138	
Startpositie meerjarenbegroting 2023 - 2026	-106	-86	-36	-74	
Nieuw beleid	-2.464	-3.502	-3.557	-1.926	
Bestaand beleid	-1.337	-1.013	-1.013	-1.028	
Gemeentefonds	3.864	4.705	5.075	2.557	
Dekkingsplan	393	417	438	551	
Loon- & prijsontwikkeling	0	0	0	0	
Kapitaallasten	197	169	163	150	
Overige mutaties	-147	-153	-211	-213	
Begroting 2023 (incl. incidentele effecten)	401	536	858	17	
Correctie: Voorstellen met incidentele effecten	1.082	1.687	1.600	0	
Begroting 2023 en meerjarenbegroting t/m 2026	1.482	2.223	2.458	17	

Het overzicht laat zien dat de meerjarenbegroting ook structureel sluitend is, inclusief én exclusief incidentele effecten. De structureel positieve begrotingssaldi zijn € 1,5 miljoen in 2023, € 2,2 miljoen in 2024, € 2,5 miljoen in 2025 en € 17.000 in 2026. De incidentele baten en lasten staan gespecificeerd in het [overzicht van incidentele baten en lasten](#). Voor provinciaal toezicht is de meerjarenbegroting exclusief de incidentele baten en lasten leidend in hun oordeel van de begrotingsstukken. In dat licht moeten incidentele baten en lasten altijd afzonderlijk zichtbaar worden gemaakt.

Voorstellen tot het beschikbaar stellen van middelen voor nieuw beleid

In het eerdere samenvattend overzicht waren alle voorstellen van nieuw beleid tezamen als één regel opgenomen. De specificatie is in de navolgende tabel opgenomen, waarvoor voor de toelichting wordt verwezen naar de afzonderlijke programma's. Daar waar bedragen met alleen maar nullen worden weergegeven, staat hier dekking binnen een bestaande begrotingspost of reserve tegenover.

Het college kiest in deze begroting in de voorstellen voor nieuw beleid om verder te investeren in de biodiversiteit, de accommodaties en leefbaarheid van de kernen, de sociale vangnetten voor mensen die het nodig hebben en in de verduurzaming van ons groen en vastgoed. Daarnaast anticipeert het college in deze begroting op de hoge inflatie, waar de gemeente als opdrachtgever van werken, maar ook onze gesubsidieerde instellingen en andere partners, mee te maken hebben. Ook hiervoor reserveren we als voorstel voor nieuw beleid extra middelen voor in deze begroting.

	Begroting	Meerjarenbegroting		
- = Nadeel; + = Voordeel; bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Nieuw beleid	-2.464	-3.502	-3.557	-1.926
Aanpassing kruising Helmondseweg-Klokkengietersstraat Aarle-Rixtel	0	-18	-18	-18
Aanpassing Ontmoetingscentrum B&D	-30	0	0	0
Anticiperen op gevolgen hoge inflatie	-256	-274	-305	-285
Begroting 2023 GR Peelgemeenten	-153	-153	-153	-131
Begroting 2023 GR Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost	-26	-26	-26	-7
Beleid voor- en vroegschoolse educatie	-60	-33	-33	-33
Bijdrage bibliotheek	-28	0	0	0
Budget voor in stand houden voorliggende en algemene voorzieningen	-40	-40	-40	-40
Centrale toegang sociaal domein	-60	0	0	0
Doorontwikkeling Huiskamers Laarbeek	0	-44	0	0
Dotatie reserve Bereikbaarheidsagenda	0	-1.500	-1.500	0
Externe ondersteuning voor onderzoek rioolheffing op basis van waterverbruik	-10	0	0	0
Externe ondersteuning voor uitwerking scenario's milieustraat en dekkingsmogelijkheden	-15	0	0	0
Externe ondersteuning voor versnelde invoering verblijfsbelasting	-25	0	0	0
Externe ondersteuning voor woonvisie, woningmarktonderzoek en vereveningsfonds	-50	0	0	0
Formatie accommodatiebeleid/gebouwenbeheer/capaciteit verduurzaming vastgoed	-101	-101	-101	-101
Formatie Groene BOA	-10	-10	-10	-10
Harmonisatie minimaregelingen	-150	-300	-300	-300
Impuls geven aan vroegsignalering	-50	-50	-50	-50
Inwonerparticipatie Beleidsplan Sociaal Domein	-30	-30	-30	-30
Maatwerkregeling Energiekosten	0	0	0	0
Nieuwe samenwerkingsovereenkomst Innovatiehuis De Peel	-20	-20	-20	-20
Omgevingsfonds Duurzaamheid	0	0	0	0
Omgevingswet	-75	0	0	0
Omgevingswet software	-10	-10	-10	-10
Onderzoek naar de haalbaarheid van een regionaal bedrijventerrein	-100	-100	-100	0
Ontwikkelingen I&A: automatisering	-55	-55	-55	-55
Ontwikkelingen I&A: hosting & informatisering	-150	-100	-100	-100
Opstellen integrale verkeerstudie	-100	0	0	0
Pilot inzake onderhoud 4-tal sportparken	-40	0	0	0
Plan van aanpak toekomstbestendige aanpak statushouders, vluchtelingen, arbeidsmigranten, crisismigranten en oudkomers	-97	-97	-97	-97
Procesmanager klimaatadaptatie	-15	-15	-15	-15
SOR (samenhangende objecten registratie)	-80	0	0	0
Subsidie LEVgroep	-22	-22	-22	-22
Toekomstbestendiger openbaar groen	-320	-340	-360	-380
Uitvoeringsbudget recreatieve ontsluiting 't Gulden Land	-170	0	0	0
Uitvoeringsbudget tbv inhuur expertise accommodatiebeleid	-65	-65	-65	-65
Uitvoeringsprogramma Verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2023-2030	15	-39	-87	-95
Uniformering kindtarief 0-18 jaar Jeugdgezondheidszorg GGD	-12	-12	-12	-12
Voorliggende GGZ-voorzieningen in stand houden	-10	-10	-10	-10
Vorming voorziening/reserve groenbeheer in combinatie met opstellen onderhoudsplan groen	-10	0	0	0
Vrijheidsvuur de Peel	-5	0	0	0
Werkplan jeugd	-30	-40	-40	-40
Totaal mutaties Nieuw beleid	-2.464	-3.502	-3.557	-1.926

Voorstellen tot bijstellingen van bestaand beleid

In het eerdere samenvattend overzicht waren alle bijstellingen van bestaand beleid tezamen als één regel opgenomen. De specificatie is in de navolgende tabel opgenomen, waarvoor voor de toelichting wordt verwezen naar de afzonderlijke programma's of de paragraaf bedrijfsvoering (voor toelichting op investeringen in de ambtelijke organisatie). Daar waar

bedragen (met alleen maar nullen worden weergegeven, staat hier dekking binnen een bestaande begrotingspost of reserve tegenover.

Om het voorzieningenniveau en de huidige dienstverlening op dezelfde kwaliteit naar de toekomst toe te kunnen behouden zijn continu investeringen en onderhoud nodig. Dit vraagt onder meer investeringen in de ambtelijke organisatie, bijstellingen van (onderhouds- en krediet)bedragen en vervangingsinvesteringen. Om alle opgaven en ontwikkelingen te kunnen uitvoeren hebben we een toekomstbestendige ambtelijke organisatie nodig, waar het college ook extra middelen voor vrij maken in deze begroting als onderdeel van actualisatie bestaand beleid.

	Begroting	Meerjarenbegroting			
- = Nadeel; + = Voordeel; bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	
Bestaand beleid	-1.337	-1.013	-1.013	-1.028	
Aanvulling risicobuffer grondexploitatie	0	0	0	0	
Actualiseren taakveld riolering	-43	-43	-43	-43	
Actualisering prognose zorgkosten 2023 Sociaal Domein	485	485	485	485	
Bijstelling budget Bomenbeheer	-24	-24	-24	-24	
Bijstelling exploitatie afvalverwerking en opbrengst afvalstoffenheffing	17	17	17	17	
Bijstelling formatie beleid Sociaal Domein (wettelijke taken)	-125	-125	-125	-125	
Bijstelling krediet herinrichting Kerkplein Aarle-Rixtel	0	-7	-7	-7	
Bijstelling krediet herstraten Lankelaar in combinatie met aanleg hemelwaterafvoer	0	-4	-4	-4	
Bijstelling opbrengst leges bouwvergunningen	-450	-300	-300	-300	
Budget t.b.v. tijdelijke formatie PO/CISO	-84	0	0	0	
Budget uitwerking normenkader IBT inzake Informatie- en archiefbeheer	-120	0	0	0	
Budget voor Informatie- en archiefbeheer	-10	-10	-10	-10	
Budgetbijstelling lampvervanging openbare verlichting	0	15	15	0	
Expanderen automatiseringsbudget (onderhoudsbudgetten)	-20	-20	-20	-20	
Formatie-uitbreiding schuldhelpverlening fase 1 (voor wettelijke taken)	-81	-81	-81	-81	
Investering vervanging integraal beheersysteem openbare ruimte (BOR)	0	-32	-32	-32	
Omgevingsvisie bebouwde kommen	-25	0	0	0	
Ophogen budgetten groenbeheer	-50	-50	-50	-50	
Personele ontwikkelingen: toekomstbestendige organisatie	-700	-700	-700	-700	
Uitbreiding af te nemen inkoopcapaciteit Bizob	-85	-85	-85	-85	
Uitvoeringsbudget informatiebeveiliging	-15	-15	-15	-15	
Verhogen geraamde bijdrage aanpak kruispunt Deense Hoek N615	14	-14	-14	-14	
Verhoging budget Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	-20	-20	-20	-20	
Vervanging openbare verlichting conform beleidsplan	0	0	0	0	
Vervangingsinvestering hardware 2023	0	0	0	0	
Vervangingsinvestering software 2023	0	0	0	0	
Vervangingsinvesteringen buitendienst	0	0	0	0	
Totaal mutaties Bestaand beleid	-1.337	-1.013	-1.013	-1.028	

Bijstellingen van het gemeentefonds

In het eerdere samenvattend overzicht waren de mutaties in het gemeentefonds als één regel opgenomen. De specificatie van de bijstellingen als gevolg van de twee circulaires is in de navolgende tabel opgenomen, waarvoor voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar programma 6.

Er zijn veel onzekere factoren voor de jaren 2026 en verder met betrekking tot de algemene uitkering. Het Rijk heeft via de Septembercirculaire 2022 eenmalig € 1 miljard toegevoegd aan het gemeentefonds om de gemeenten te compenseren voor 2026. Hierdoor ontstaat er een behoorlijke positieve bijstelling in datzelfde jaar. De provincie heeft zeer recent aangegeven dat we dit eenmalige bedrag mogen beschouwen als structureel voor onze meerjarenbegroting. Dit met name vanwege het feit dat de inschatting wordt gemaakt (en

onderschreven wordt door de VNG en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties) dat de omvang van het inkomstenniveau van gemeenten minimaal zo hoog zal zijn als het niveau van 2026. Voorwaarde voor de provincie is dat wel (het moment van) meenemen van de raming van de Septembercirculaire op consistente wijze geschiedt. Aangezien ons beleid is om altijd de meest recente gegevens van de algemene uitkering in onze instrumenten van planning en control te verwerken, zijn ook alle bekende effecten uit deze Septembercirculaire 2022 verwerkt. Het jaar 2026 is, net zoals andere jaren, daarmee ook het richtjaar voor onze structureel sluitende begroting, inclusief alle effecten van de circulaires. Inmiddels is er bijvoorbeeld een foutieve berekening naar voren gekomen in de Septembercirculaire 2022 met een structureel nadelig effect van € 240.000, die in de Decembercirculaire 2022 gecorrigeerd zal worden. Ook deze is -in het licht van consistent beleid- nu al in de begroting verwerkt.

Zoals gezegd zijn er vanuit de algemene uitkering positieve (structurele) bijstellingen op basis van de Septembercirculaire 2022. Dat neemt niet weg dat vooralsnog voor de jaren 2027 en verder de nodige risico's en onzekerheden blijven bestaan. De verwachting is dat hier de komende periode meer duidelijkheid over zal komen vanuit het Rijk. Deze informatie zal dan in de nieuwe kadernota's of begrotingen worden betrokken, zodat blijvend solide en sluitende structurele meerjarenbegrotingen worden gepresenteerd voor onze gemeente.

	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2023	2024	2025	2026	
- = Nadeel; + = Voordeel; bedragen x € 1.000					
Gemeentefonds	3.864	4.705	5.075	2.557	
Geraamd nadeel als gevolg van correctie septembercirculaire 2022 gemeentefonds	-240	-240	-240	-240	
Verwerking meicirculaire 2022 gemeentefonds	3.372	4.297	5.020	1.811	
Verwerking septembercirculaire 2022 Gemeentefonds	732	648	295	986	
Totaal mutaties Gemeentefonds	3.864	4.705	5.075	2.557	

Bijstelling dekkingsplan

In het eerdere samenvattend overzicht waren de bijstellingen van het dekkingsplan tezamen als één regel opgenomen. De specificatie is in de navolgende tabel opgenomen, waarvoor voor de toelichting wordt verwezen naar de afzonderlijke programma's.

In de Kadernota 2023 is als inflatiecorrectie 1,6% gehanteerd, waarop in eerste instantie de opbrengst van de onroerende zaakbelastingen meerjarig is bijgesteld met 0,1%. In de eerdere begroting was namelijk uitgegaan van een inflatie van 1,5% voor de jaren 2023 tot en met 2025. Door de raad is vorig jaar een amendement aangenomen dat stijging van de opbrengst van de onroerende zaakbelastingen gelijke tred moet houden met de inflatiecorrectie. Duidelijk is dat de inflatie op dit moment hoger is dan 1,6%, waar we voor de uitgaven ook een stelpost voor nadere compensatie opnemen in de begroting 2023. In de Septembercirculaire 2022 wordt de inflatie becijferd op 4,12%. Gegeven de bijzondere tijd van deze hogere inflatie wordt voorgesteld om in lijn met het amendement ook de opbrengst van de onroerende zaakbelastingen te laten stijgen van 1,6% naar 4,12% als inflatiecorrectie. Dit percentage van 4,12% is het meest actuele cijfer op basis van de Septembercirculaire en betreft dus een bijstelling van het eerder gepresenteerde percentage van 1,6% uit de Kadernota 2023 op basis van de Macro Economische Verkenningen (MEV)). In onderstaand overzicht zijn in twee regels de twee genoemde stappen (stijging van 0,1% van 1,5% naar 1,6% weergegeven en vervolgens van 1,6% naar 4,12%). De totale voorgestelde stijging van de onroerende zaakbelastingen betreft 4,12% in lijn met het aangenomen amendement van de raad om deze opbrengst enkel te verhogen met de inflatiecorrectie. Daarnaast wordt voorgesteld om een tweetal andere posten, die als ruimte gereserveerd waren in de begroting voor het risico van de herijking van het gemeentefonds en voor nieuw beleid, vrij te laten vallen.

	Begroting	Meerjarenbegroting		
- = Nadeel; + = Voordeel; bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Dekkingsplan	393	417	438	551
Bijstelling ozb-opbrengst 2023 t/m 2025 o.b.v. 1,6% inflatie + 2026 eveneens 1,6%	6	12	18	113
Indexering ozb-opbrengst 2023 gelijktrekken aan 4,12% inflatiecorrectie 2023 conform Septembercirculaire 2022 gemeentefonds	142	145	145	148
Vrijval risicobuffer herijking gemeentefonds	200	200	200	200
Vrijval structureel budget 'incidenteel nieuw beleid'	45	60	75	90
Totaal mutaties Dekkingsplan	393	417	438	551

Reservepositie

De reservepositie, die naar voren komt na verwerking van alle voorstellen, is onverminderd stevig en solide, zoals uit bijgevoegd verloop van de algemene reserve en de overige bestemmingsreserves naar voren komt. Zie voor een nadere toelichting de paragraaf 2 'Weerstandsvormogen en risicobeheersing' uit deze begroting 2023.

Op basis van Begroting 2023	Ultimo jaar								
bedragen x € 1.000	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene reserves	8.036	5.458	9.399	7.991	11.320	10.855	10.390	10.425	10.460
Bestemmingsreserves	13.173	14.443	12.109	15.038	11.316	11.445	14.357	16.386	16.717
Afschrijvingsreserves	24.152	23.341	22.721	23.629	23.183	22.269	21.355	20.442	19.531

Samenvattend kan gesteld worden dat onze gemeente met deze structureel sluitende begroting, stevige reservepositie en veel duurzame en toekomstbestendige investeringen wederom een solide basis heeft voor de opgaven en ontwikkelingen waar we voor staan.

Programma's

De indeling van de begroting bestaat, in lijn met het raadsprogramma '*Handen ineen*', uit de volgende zes programma's:

1. Burger en bestuur
2. Veiligheid
3. Woon- en leefklimaat
4. Economie en werkgelegenheid
5. Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs
6. Financiën en bedrijfsvoering

Per programma worden de speerpunten benoemd. Daarin wordt aangegeven wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen.

Tevens wordt per programma in beeld gebracht welke lasten en baten over de periode 2022 t/m 2025 hiervoor in de begroting zijn opgenomen. Daarbij worden ook de lasten en baten uit de voorgaande twee jaar (rekening 2020 en gewijzigde begroting 2021) gepresenteerd.

In de toelichting op de financiën wordt per programma op de volgende onderdelen, voor zover aan de orde, een nadere uiteenzetting gegeven van de financiële mutaties:

- nieuw beleid
- bestaand beleid
- gemeentefonds
- dekkingsplan

Wat betreft de onderdelen 'loon- & prijsontwikkeling', 'kapitaallasten' en 'overige mutaties' vindt per programma geen verbijzonderde toelichting plaats.

Ook worden per programma de beleidsindicatoren gepresenteerd.

Daarnaast worden per programma de voorgestelde vast te stellen (vervangings)investeringen weergegeven.

Programma 1 Burger en bestuur

Portefeuillehouders

Burgemeester van der Meijden

Ontwikkelingen

De veranderende rol van de overheid

De maatschappelijke opgaven van deze tijd worden steeds omvangrijker en complexer. Deze vraagstukken kunnen we als gemeente niet alléén oplossen. De hulp van inwoners, instanties en verenigingen is hard nodig. De omwenteling die de gemeente maakt in relatie tot de inwoner en groepen inwoners kan getypeerd worden als: 'meer loslaten en minder bemoeizucht'. Dit vraagt om een ander soort lokaal bestuur. De gemeente is op zoek naar haar nieuwe rol. Zaken niet dichtregelen met beleidsnota's maar gebruik maken van de energie en kennis in de samenleving en hierbij een faciliterende, ondersteunende en verbindende houding aannemen. We staan open voor initiatieven vanuit de samenleving en - waar nodig en gewenst - ondersteunen en faciliteren we deze. Deze houding is ook verwerkt in de aanstaande Omgevingswet die naar verwachting op 1 januari 2023 in werking treedt. We gaan van nee, tenzij, naar ja, mits. Dit vraagt een andere manier van werken van ons bestuur en onze medewerkers. De Omgevingswet schrijft bij ruimtelijke planvorming - zo vroeg mogelijk in het traject - tevens een omgevingsdialoog voor tussen initiatiefnemers en omwonenden.

Toenemende digitalisering en transparantie

We gaan steeds meer naar een digitale wereld waarbij persoonlijk contact steeds verder afneemt. Dit heeft ook gevolgen voor de dienstverlening binnen onze gemeente. Dit is een doorlopend proces want de digitalisering van de wereld gaat erg snel. Bovendien is het zaak te bewaken dat in deze voortgaande digitalisering, de kwetsbare groepen - zoals ouderen en minima - mee kunnen blijven doen.

De maatschappij vraagt ook om meer transparantie bij de totstandkoming van besluiten. Daarom is per 1 mei 2022 de Wet Open Overheid in werking getreden. Deze wet is bedoeld om overheden actief transparanter te maken. Overheidsinformatie dient beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren zijn. Dit sluit aan bij de bovengenoemde veranderende rol van de overheid.

Samenwerking op basis van goedschaligheid

Met het vaststellen van de Toekomstvisie "Samen daadkrachtig en energiek naar 2030" is er door de gemeente en de gemeenschap een bewuste keuze gemaakt om een zelfstandige gemeente te blijven. Voor een deel van de maatschappelijke opgaven kan de uitvoering het best plaatsvinden op het laagste schaalniveau, namelijk dat van de gemeente Laarbeek. Bij andere opgaven ligt het echter voor de hand om op basis van 'goedschaligheid' de samenwerking met anderen aan te gaan. Voorbeelden hiervan zijn Metropoolregio Eindhoven, Belastingensamenwerking Oost-Brabant, de samenwerking met Gemert-Bakel, de Peelgemeenten, Senzer, de Veiligheidsregio en de Omgevingsdienst Zuidoost Brabant. Niet alleen zijn sommige vraagstukken te complex om lokaal op te pakken, maar ze zouden ook te kostbaar zijn. Denk aan de regionale afvalinzameling door Blink of de coronabestrijding door de GGD. We kijken als gemeente dus ook over de lokale en regionale grenzen heen. Dit is goed voor de regio en goed voor Laarbeek.

Ambities

- A. Het samenspel tussen raad, bestuur en organisatie is een kracht van Laarbeek die we willen behouden.
- B. We vinden het belangrijk om bewoners te betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van gemeentelijke plannen. Daarbij staan we open voor initiatieven uit de samenleving.
- C. We zetten conform de Wet open overheid in op een actievere informatieverstrekking over onze besluitvorming en beleidsstukken.
- D. We communiceren in begrijpelijke en duidelijke taal met onze inwoners.
- E. We nemen een proactieve rol in regionale netwerken en kijken over de bestaande regiogrenzen heen om gemeentelijke en regionale belangen te behartigen en kansen te benutten.
- F. De gemeentelijke milieustraat voldoet aan de eisen van deze tijd.

1.1 Speerpunten

Wat willen we bereiken?

- 1.01 Met enige regelmaat wordt de samenwerking tussen raad, bestuur en organisatie geëvalueerd en vormgegeven, bijvoorbeeld door thematische bijeenkomsten.
- 1.02 We evalueren de nieuwe vergaderstructuur van commissie en raad.
- 1.03 De gemeente stelt een participatieverordening op. Basis voor deze verordening is het in 2021 vastgestelde participatiebeleid. In deze verordening wordt uiteengezet wat onder participatie wordt verstaan en wat inwoners en gemeente in dit verband in alle redelijkheid van elkaar mogen verwachten.
- 1.04 Initiatieven uit de samenleving worden - waar nodig en mogelijk - door de gemeente ondersteund en gefaciliteerd.
- 1.05 We spreken initiatiefnemers bij de beoordeling van plannen aan op het voeren van een zorgvuldige omgevingsdialoog.
- 1.06 We hanteren taalniveau B1 bij de communicatie met inwoners en spreken daarbij duidelijke en realistische verwachtingen uit op welke termijn men een reactie krijgt.
- 1.07 In het kader van goedschaligheid en samenwerking - met een natuurlijke gerichtheid op de Peelgemeenten en Brainport - wordt de horizon verbreed, bijvoorbeeld naar de gemeente Meierijstad.
- 1.08 Er wordt een besluit genomen over en krediet beschikbaar gesteld voor de noodzakelijke renovatie van de milieustraat. Hierbij wordt een aantal scenario's van dienstverlening, bijbehorende kosten en eventuele samenwerking met omliggende gemeenten onderzocht.

Wat gaan we daar voor doen?

1.04	Initiatieven uit de samenleving worden - waar nodig en mogelijk - door de gemeente ondersteund en gefaciliteerd.	
	Bevrijdingsvuur	<i>Planning</i>
	Faciliteren van de organisatie van het Bevrijdingsvuur van de Peel in 2023 in Laarbeek	09 - 2023
1.08	Er wordt een besluit genomen over en krediet beschikbaar gesteld voor de noodzakelijke renovatie van de milieustraat. Hierbij wordt een aantal scenario's van dienstverlening, bijbehorende kosten en eventuele samenwerking met omliggende gemeenten onderzocht.	
	Milieustraat	<i>Planning</i>
	Er wordt een besluit genomen over en krediet beschikbaar gesteld voor de noodzakelijke renovatie van de milieustraat. Hierbij wordt een aantal scenario's van dienstverlening, bijbehorende kosten en eventuele samenwerking met omliggende gemeenten onderzocht.	12 - 2023

1.2 Financiën

	Rekening	Begroting		Meerjarenbegroting		
<i>bedragen x 1.000</i>	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-5.484	-6.219	-6.371	-6.271	-6.272	-6.273
Afval	-1.922	-2.000	-2.043	-2.043	-2.043	-2.043
Bestuur	-1.530	-1.878	-1.781	-1.761	-1.762	-1.763
Burgerzaken	-629	-685	-789	-709	-709	-709
Riolering	-1.403	-1.656	-1.759	-1.759	-1.759	-1.759
Baten	5.049	5.172	5.272	5.274	5.274	5.274
Afval	2.593	2.453	2.446	2.446	2.446	2.446
Bestuur	31	31	31	31	31	31
Burgerzaken	247	217	218	219	219	219
Riolering	2.178	2.472	2.577	2.578	2.578	2.578
Saldo van baten en lasten	-435	-1.047	-1.099	-998	-999	-1.000
Onttrekkingen aan reserves	43	118	6	6	6	6
Resultaat	-391	-979	-1.093	-992	-993	-994

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de begrotingssaldi weer.

	Begroting	Meerjarenbegroting		
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026
Primitieve begroting 2022-2025	-882	-879	-849	-849
Raad 27 januari 2022	-6	-6	-6	-6
2e Tussenrapportage 2022	-32	-19	-50	-51
Startpositie Meerjarenbegroting 2023-2026	-920	-903	-904	-905
Nieuw beleid	-85	0	0	0
Bestaand beleid	-26	-26	-26	-26
Gemeentefonds	-16	-16	-16	-16
Loon- & prijsontwikkeling	-28	-28	-28	-28
Kapitaallasten	62	62	62	62
Overige mutaties	-80	-80	-80	-80
Saldo Meerjarenbegroting 2023-2026	-1.093	-992	-993	-994

Toelichting financiële mutaties

Onderstaande tabel laat de mutaties uit de Programmabegroting 2023 zien.

	Begroting	Meerjarenbegroting			
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	
Nieuw beleid	-85	0	0	0	0
SOR (samenhangende objecten registratie)	-80	0	0	0	0
Lasten	-80	0	0	0	0

De samenhangende objectenregistratie is een nog te ontwikkelen uniforme registratie met basisgegevens over objecten in de fysieke werkelijkheid. Naast de inhoudelijke ontwikkeling brengt het tevens een organisatievraagstuk met zich mee: op welke schaal en in welke structuur zou de SOR (gegevensbeheer breed) ingericht kunnen worden? Om dit vraagstuk goed uit te werken dient een projectleider aangesteld te worden die in 2023 zowel inhoudelijk als organisatorisch een structuurvoorstel uitwerkt.

Vrijheidsvuur de Peel	-5	0	0	0
Lasten	-5	0	0	0

Stichting Vrijheidsvuur de Peel organiseert jaarlijks voor 11 Peelgemeenten het evenement Vrijheidsvuur in een van de betrokken gemeenten. In 2023 komt het evenement naar Laarbeek, waarvoor eenmalig een bedrag van € 5.000 in de begroting van 2023 wordt opgenomen.

Bestaand beleid	-26	-26	-26	-26
Actualiseren taakveld riolering	-43	-43	-43	-43
Baten	-43	-43	-43	-43

Voor de budgetten van de riolering geldt dat het saldo van inkomsten minus uitgaven via de onderhoudsvoorziening riolering verloopt. Voor jaarschijf 2023 e.v. zijn de uitgavenbudgetten geïndexeerd en zijn de inkomsten (rioolheffing) bijgesteld. De gehanteerde uitgangspunten zijn: Verhoging met 3,61 % zoals afgesproken in het Gemeentelijk rioleringsplan én 4,12% inflatiecorrectie conform uitgangspunt begroting 2023.

Bijstelling exploitatie afvalverwerking en opbrengst afvalstoffenheffing	17	17	17	17
Lasten	-40	-40	-40	-40
Baten	57	57	57	57

De exploitatielasten en -baten met betrekking tot afvalverwerking zijn geactualiseerd. In het kader van 100% kostendekkendheid wordt als gevolg hiervan voorgesteld een daling van de geraamde opbrengst afvalstoffenheffing ter grootte van circa € 60.000. Dat is vooruitlopend op de vaststelling van de tarieven in de raad van december 2022 verwerkt in deze begrotingswijziging.

Vervangingsinvesteringen buitendienst	0	0	0	0
Lasten	0	-1	-1	-1
Baten	0	1	1	1

Ieder jaar opnieuw wordt beoordeeld wat aan vervangingsinvesteringen voor de buitendienst verricht moet worden. Voor 2023 worden 5 sneeuwpluigen en 1 wegenschaaf vervangen. De totale investering

bedraagt € 61.000. De totale kapitaallasten bedragen € 5.743. Deze worden gedekt door de beschikbare stelpost vervangingsinvesteringen en verloopt budgetneutraal in de (meerjaren)begroting 2023.

Gemeentefonds	-16	-16	-16	-16
Verwerking meicirculaire 2022 gemeentefonds	-16	-16	-16	-16
Lasten	-16	-16	-16	-16

De verwerking van de meicirculaire 2022 gemeentefonds laat over de jaren 2023 t/m 2026, ná diverse opgenomen bijstellingen, over alle jaren een budgettair voordeel zien.

Daarbij is rekening is gehouden met bijstellingen op de volgende onderdelen:

- BOA's

Er wordt met ingang van 2022 extra structurele middelen ter grootte van € 33.000 beschikbaar gesteld voor extra capaciteit BOA's.

- Indexeringen

Om de huidige budgetten van lonen en prijzen in de begroting 2023 te kunnen indexeren worden hiervoor middelen afgezonderd om deze extra lasten te kunnen afdekken.

- Inburgering

Voor de bekostiging van de leerbaarheidstoets Inburgering worden m.i.v. 2023 extra structurele middelen beschikbaar gesteld ter grootte van € 5.000.

- Systeemleren

Voor de versterking van de dienstverlening gemeenten worden voor systeemleren m.i.v. 2023 extra structurele middelen beschikbaar gesteld ter grootte van € 6.000.

- Wsw-middelen

Hiervoor is over alle jaren heen een hoger budget beschikbaar gekomen waardoor meer middelen zullen moeten worden afgedragen aan Senzer.

De diverse budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 1, 2, 5 en 6.

1.3 Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	verplicht volgens BBV j/n	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Producten Burgerzaken	Nee	aantal	2021	23	niet gemeten
Klantcontactmomenten Burgerzaken	Nee	aantal	2021	5.776	niet gemeten
Producten bouwen en wonen	Nee	aantal	2021	7	niet gemeten
Klantcontactmomenten bouwen en wonen	Nee				

1.4 Investerings

Onderstaande tabel geeft de investeringen voor het begrotingsjaar 2023 weer.

bedragen x € 1.000	Bruto krediet	Bijdrage derden	Netto krediet
Geen nieuwe investeringen in dit programma			-

Programma 2 Veiligheid

Portefeuillehouders

Burgemeester van der Meijden

Ontwikkelingen

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Inwoners moeten zich veilig voelen in hun eigen leefomgeving. Kleine irritaties, zoals foutparkeren en zwerfvuil, maar ook grotere vraagstukken, zoals overlast van verwarde personen, criminaliteit en illegale wietplantages, geven inwoners een onveilig gevoel. Het is belangrijk dat dit in een vroegtijdig stadium wordtesignaleerd. Dat vraagt om ogen en oren in de wijk, onder meer van de politie en van gemeentelijke handhavers, maar ook van inwoners. Ogen en oren van bewoners zijn nog belangrijker in het buitengebied, waar het natuurlijk toezicht door de omvang van het terrein nu eenmaal minder aanwezig is. Een veilige samenleving is dan ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Door de bank genomen voelen de inwoners van Laarbeek zich veilig. De integrale en systematische aanpak van onveiligheid zoals we die al jaren -samen met onze veiligheidspartners- toepassen, werpt nog steeds vruchten af. Resultaten uit de veiligheidsmonitor en de criminaliteitscijfers wijzen dat ook uit. Begin 2022 is tevens het uitvoeringsprogramma Aanpak Ondermijnende Criminaliteit opnieuw vastgesteld voor een periode van vier jaar. Een van de meest tastbare onderdelen van deze samenwerking is de inzet van het Peelland Interventie Team (PIT) en de aansluiting bij Meld Misdaad Anoniem.

Verschuiving in criminaliteit

Mede door de corona-pandemie en de digitalisering is er een opvallende verschuiving waarneembaar geweest van de traditionele vormen van criminaliteit (zoals diefstallen, woninginbraken en overvallen) naar andere vormen van criminaliteit zoals cybercrime en horizontale fraude. Ook opvallend is dat het tijdsverloop van een handhavingsproces steeds vaker wordt opgerekt.

Evenementen

Als gevolg van corona zijn er minder vergunningaanvragen binnen gekomen voor evenementen. We constateren dat het aantal aanvragen voor evenementen weer groeiende is. Dit vanaf het moment dat de beperkende maatregelen als gevolg van corona zijn opgeheven, maar ook ten opzichte van de periode voor corona. Vanuit de omgeving wordt steeds kritischer gekeken naar de voorwaarden waaronder evenementen worden toegestaan. We zoeken naar een goede balans tussen levendigheid en leefbaarheid. Dat vraagt om een nog zorgvuldigere, inhoudelijke check van mogelijke risico's en passende maatregelen.

Brandweer

Brandweerposten krijgen steeds vaker te maken met een tekort aan vrijwilligers. Regionaal is een wervingstraject gestart dat zijn vruchten heeft afgeworpen. Het is belangrijk dat de posten voldoende zijn bemenst. Samen met de andere hulporganisaties waken zij over onze veiligheid.

Sociale veiligheid

De afgelopen periode hebben we geïnvesteerd in de sociale veiligheid. De Aanpak ter Voorkoming Escalatie is hierop ingericht en de procesregisseur is de spil tussen het sociaal domein en het veiligheidsdomein.

Ambities

- A. Inwoners dragen op basis van wederkerigheid mede verantwoordelijkheid voor een veilige samenleving.
- B. Ondernijning wordt aangepakt en niet geaccepteerd.
- C. Een integrale beoordeling en afweging van aanvragen voor evenementen is noodzakelijk.
- D. De kwaliteit en kwantiteit van de brandweer is op orde en de genormeerde aanrijtijden worden gehaald.

2.1 Speerpunten

Wat willen we bereiken?

- 2.01 Raad en college staan zij-aan-zij in de aanpak van ondernijning en andere vormen van criminaliteit.
- 2.02 We treden daadkrachtig op tegen afvaldumping, stropers en crossers, in het bijzonder in kwetsbare natuurgebieden als De Biezen en 't Gulden Land.
- 2.03 Er wordt gezocht naar extra toezicht in het buitengebied, bijvoorbeeld door herschikking of aanstelling van een 'groene BOA'.
- 2.04 Het evenementenbeleid wordt herijkt.
- 2.05 De door de veiligheidsregio ingezette wervingsactie voor vrijwilligers bij de lokale brandweer wordt gecontinueerd tot het moment dat de brandweer voldoende is bemenst.
- 2.06 We gaan beleid ontwikkelen op het gebruik van cameratoezicht in de openbare ruimte.

Wat gaan we daar voor doen?

2.01	Raad en college staan zij-aan-zij in de aanpak van ondernijning en andere vormen van criminaliteit.	
	Prioriteit aan langlopende handavingskwesties	<i>Planning</i>
	Binnen het totaal van lopende handavingsdossiers geven we de hoogste prioriteit aan een aantal reeds langlopende (meerjarige en omvangrijke) handavingskwesties.	12 - 2023
	Wederkerigheid als uitgangspunt nemen in onze contacten met de samenleving in de aanpak van ondernijning en andere vormen van criminaliteit	<i>Planning</i>
	De aanpak van (ondernijnende) criminaliteit blijft onverminderd van belang de komende jaren. Samen met onze inwoners en partners proberen we in gezamenlijkheid en zo gericht mogelijk de criminaliteit te voorkomen en aan te pakken. Daarnaast wil de gemeente Laarbeek op laagdrempelige wijze in verbinding blijven met haar inwoners, om zo de wederkerigheid bij de aanpak van criminaliteit te kunnen bevorderen.	12 - 2023
2.03	Er wordt gezocht naar extra toezicht in het buitengebied, bijvoorbeeld door herschikking of aanstelling van een 'groene BOA'.	
	Veiligheid in het buitengebied	<i>Planning</i>
	We hebben structurele aandacht voor veiligheid in het buitengebied en verrichten hiervoor gepland en ongepland handavingsacties tezamen met de partners van Samen Sterk in het Buitengebied, Peellandinterventieteam en politie.	12 - 2023

2.2 Financiën

	Rekening	Begroting		Meerjarenbegroting		
<i>bedragen x 1.000</i>	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-1.759	-2.395	-1.922	-1.922	-1.922	-1.904
Begraafplaatsen en crematoria						
Crisisbeheersing en brandweer	-1.343	-1.879	-1.440	-1.440	-1.440	-1.422
Openbare orde en veiligheid	-416	-516	-482	-482	-482	-482
Baten	79	588	111	112	112	112
Crisisbeheersing en brandweer	76	583	83	83	83	83
Openbare orde en veiligheid	3	4	28	28	28	28
Saldo van baten en lasten	-1.680	-1.808	-1.811	-1.810	-1.810	-1.792
Onttrekkingen aan reserves			4	4	4	4
Resultaat	-1.680	-1.764	-1.807	-1.806	-1.806	-1.788

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de begrotingssaldi weer.

	Begroting	Meerjarenbegroting			
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	
Primitieve begroting 2022-2025	-1.787	-1.787	-1.787	-1.787	
1e Tussenrapportage 2022	57	57	57	57	
2e Tussenrapportage 2022	0	0	0	0	
Startpositie Meerjarenbegroting 2023-2026	-1.731	-1.730	-1.730	-1.730	
Nieuw beleid	7	7	7	26	
Gemeentefonds	-33	-33	-33	-33	
Loon- & prijsontwikkeling	-29	-29	-29	-29	
Kapitaallasten	8	8	8	8	
Overige mutaties	-30	-30	-30	-30	
Saldo Meerjarenbegroting 2023-2026	-1.807	-1.806	-1.806	-1.788	

Toelichting financiële mutaties

Onderstaande tabel laat de mutaties uit de Programmabegroting 2023 zien.

	Begroting	Meerjarenbegroting			
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	
Nieuw beleid	7	7	7	26	
Begroting 2023 GR Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost	-26	-26	-26	-7	
Lasten	-26	-26	-26	-7	

De verwerking van de vastgestelde begroting 2023 VRBZO leidt tot een bedrag van ruim € 25.000 als meerkosten als gevolg van nieuw beleid.

Formatie Groene BOA

	33	33	33	33
Lasten	33	33	33	33

De Tweede Kamer heeft structureel extra gelden vrijgemaakt om de handhaving in de gemeenten te versterken (inzet BOA's). Voor Laarbeek is via de meicirculaire 2022 gemeentefonds een budget van reeds € 33.000 structureel beschikbaar. Door dit budget nu met structureel € 10.000 aan te vullen kan een groene BOA in dienst genomen worden. In het bestuursakkoord is ook aangegeven dat wordt gezocht naar extra toezicht in het buitengebied door herschikking of aanstelling van een groene BOA. De budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 2 en 6.

Gemeentefonds	-33	-33	-33	-33
Verwerking meicirculaire 2022 gemeentefonds	-33	-33	-33	-33
Lasten	-33	-33	-33	-33

De verwerking van de meicirculaire 2022 gemeentefonds laat over de jaren 2023 t/m 2026, ná diverse opgenomen bijstellingen, over alle jaren een budgettair voordeel zien.

Daarbij is rekening is gehouden met bijstellingen op de volgende onderdelen:

- BOA's

Er wordt met ingang van 2022 extra structurele middelen ter grootte van € 33.000 beschikbaar gesteld voor extra capaciteit BOA's.

- Indexeringen

Om de huidige budgetten van lonen en prijzen in de begroting 2023 te kunnen indexeren worden hiervoor middelen afgezonderd om deze extra lasten te kunnen afdekken.

- Inburgering

Voor de bekostiging van de leerbaarheidstoets Inburgering worden m.i.v. 2023 extra structurele middelen beschikbaar gesteld ter grootte van € 5.000.

- Systeemleren

Voor de versterking van de dienstverlening gemeenten worden voor systeemleren m.i.v. 2023 extra structurele middelen beschikbaar gesteld ter grootte van € 6.000.

- Wsw-middelen

Hiervoor is over alle jaren heen een hoger budget beschikbaar gekomen waardoor meer middelen zullen moeten worden afgedragen aan Senzer.

De diverse budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 1, 2, 5 en 6.

2.3 Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	verplicht volgens BBV j/n	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Verwijzingen HALT	Ja	per 1.000 jongeren	2021	8	7
Winkeldiefstallen	Ja	per 1.000 inwoners	2021	0,2	0,6
Geweldsmisdrijven	Ja	per 1.000 inwoners	2021	2,2	2,3
Diefstallen uit woningen	Ja	per 1.000 inwoners	2021	1,8	1,1
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Ja	per 1.000 inwoners	2021	3,5	4,3

2.4 Investeringsen

Onderstaande tabel geeft de investeringen voor het begrotingsjaar 2023 weer.

bedragen x € 1.000	Bruto krediet	Bijdrage derden	Netto krediet
Geen nieuwe investeringen in dit programma			-

Programma 3 Woon- en leefklimaat

Portefeuillehouders

Wethouder Briels
Wethouder Slaets-Sonneveldt
Wethouder Van den Berkmortel

Ontwikkelingen

Leefbaarheid

Laarbeek is een vitale en toekomstbestendige gemeente waar het goed wonen is. Om dit te blijven wordt voortdurend gewerkt om het dorpse karakter te behouden. Er is aandacht voor voldoende geschikte woningen die aansluiten bij huidige en toekomstige behoeften. Op verschillende manieren spant de gemeente zich in voor een verdere verbetering van natuur, milieu en landschap. Voor de gebiedsontwikkeling aan de Heuvel in Lieshout wordt een integraal plan ontwikkeld. Door de raad is de opdracht gegeven om dit samen met inwoners te doen.

Omgevingsvisie

Op 9 december 2021 heeft de gemeenteraad de Omgevingsvisie buitengebied vastgesteld. De Omgevingswet schrijft een omgevingsvisie voor het gehele grondgebied voor, vast te stellen vóór 1 januari 2025. Dit betekent dat er ook nog voor 1 januari 2025 een omgevingsvisie voor de kernen moet worden opgesteld.

In het buitengebied worden enerzijds steeds meer agrarische bedrijven beëindigd, anderzijds is er de toenemende schaalvergroting. Dat leidt tot vraagstukken met betrekking tot het hergebruik van de vrijkomende agrarische bebouwing en gronden, verloedering en toename van (drugserelateerde) criminaliteit. Het gaat dus om economische belangen maar zeker ook om andere waarden zoals gezondheid, agrarisch erfgoed, natuur en landschap, biodiversiteit en klimaat.

Woningbouw

De provincie geeft jaarlijks een bevolkingsprognose en het daaruit voortvloeiende aantal woningen dat in principe gebouwd mag worden. In Laarbeek naderen we deze prognose snel, en zodra we deze bereikt hebben, zijn uit- en inbreidingslocaties niet zondermeer nog realiseerbaar. Kwalitatief en kwantitatief goed onderbouwde plannen, afgestemd met de regio en provincie, geven mogelijkheden om meer te bouwen dan de prognose. Inbreiding gaat daarbij voor uitbreiding. Dit zorgt voor een aantal uitdagingen. Deze locaties zijn schaars en brengen hogere ontwikkelkosten met zich mee dan uitbreidingslocaties. Ook treedt er spanning op ten opzichte van klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen. Verder geeft inbreiding meer kans op bezwaren en dus langere procedures. In onze woonvisie is aangegeven vooral te kiezen voor goedkope woningen; dit zorgt ook ten aanzien van de planexploitatie voor een uitdaging. Er moeten dan ook prioriteiten gesteld worden: welke plannen worden wel en niet uitgevoerd en in hoeverre passen deze binnen de uitwerking van de woonvisie?

Klimaatverandering

Ons klimaat verandert, er komen steeds meer extremen in de weersomstandigheden. Dit vraagt een andere manier van denken van iedereen. De leefomgeving moet namelijk anders ingericht worden om hierop voorbereid te zijn. Hier wordt vanuit het Nationale Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie op gestuurd. De openbare ruimte moet groener worden en we zetten vol in op het uitvoeren van ons natuur- en landschapsbeleid. De huidige beleidsplannen voor openbaar groen (2011) en bomenbeheer (2013) zijn verouderd. Nieuwe uitgangspunten dwingen ons om het onderhoudsniveau van het openbaar groen kritisch tegen het licht te houden en zo nodig te herzien.

Energietransitie

Er zijn toenemende Rijksambities op het gebied van de energietransitie die zich uiten in strengere regelgeving, toenemende gemeentelijke verplichtingen, maar ook subsidieprogramma's en projecten. Denk aan de duurzame warmtetransitie. Laarbeek voert

de Transitie Visie Warmte uit door toe te werken naar een aardgasvrij Laarbeek in 2050. Laarbeek zet in op grootschalige opwek van duurzame energie door onder andere onderzoek te doen naar mogelijkheden voor een windpark, met inachtneming van de conclusies uit de recent gevoerde omgevingsdialoog. Ook zet Laarbeek zich - voor zover dit lokaal mogelijk is - in tegen energie-armoede.

Recreatie en toerisme

In 2021 hebben we samen met de Brabantse Peelgemeentes een regionale marketingorganisatie opgezet: Land van de Peel. In 2022 wordt de organisatiestructuur voor Land van de Peel en regionale samenwerking op het vlak van vrijetijdseconomie verder vormgegeven. 't Gulden Land in Aarle-Rixtel en de Blauwe Poort in Beek en Donk worden ontwikkeld voor recreatie en natuur, met de nadruk op natuurontwikkeling. In de transitie van het buitengebied zijn recreatieve en toeristische ontwikkelingen meer en meer een alternatief voor stoppende agrariërs en veehouders. In de Omgevingsvisie buitengebied zijn de globale kaders gesteld voor deze ontwikkelingen. Laarbeek profileert zich als Waterpoort van de Peel en spant zich in voor een aantrekkelijk buitengebied met extensieve en laagdrempelige recreatie. De komende periode wordt verder ingezet op (het faciliteren van) kleinschalige recreatieve functies.

Erfgoed

In 2021 is het nieuwe erfgoedbeleid vastgesteld voor de periode 2021-2026. Hierin is een uitvoeringsprogramma opgenomen. In 2022 worden diverse acties opgepakt zoals het paraplubestemmingsplan archeologie en monumenten en de Kerkenvisie. De inwerkingtreding van de Omgevingswet heeft consequenties voor de bescherming van erfgoed. Om de bescherming goed te waarborgen moeten de nodige acties worden uitgevoerd op korte en lange termijn.

Verkeer

Vanuit de Bereikbaarheidsagenda worden diverse projecten in Laarbeek uitgevoerd zoals de aanleg van diverse snelfietspaden, het opwaarderen van de bushalte bij Bavaria en het oplossen van het knelpunt bij de Beekse brug. Dit knelpunt staat hoog op de politieke agenda. Voor de gewenste oplossing bij de Beekse brug is nog geen overeenstemming met de provincie in verband met de cultuurhistorische waarde van Landgoed Eyckenlust. Er wordt veel overlast ervaren van doorgaand verkeer door de kernen.

Ambities

- A. Laarbeek blijft zich profileren als een landelijke, zelfbewuste gemeente die haar positie op korte afstand van Helmond en Eindhoven benut door te werken aan een aantrekkelijk buitengebied en woon- en leefklimaat. Aantrekkelijk voor zowel de inwoner als de (stedelijke) recreant die rust en ruimte ambieert (Profielschets Omgevingsvisie Buitengebied). Groei van het aantal woningen en inwoners is geen doel op zich.
- B. Tot behoud van het dorpse karakter van de kernen wordt terughoudend omgegaan met het bebouwen van open plekken. Er dient in de kernen een goede balans te worden gezocht tussen woningbouw, groenbehoud, groenbeleving, speelvoorzieningen en klimaatadaptatie (waaronder waterretentie).
- C. We zetten in op behoud van de eigen identiteit van de vier Laarbeekse kernen.
- D. In het kader van de aanstaande inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt toegewerkt naar één omgevingsvisie en één omgevingsplan voor het gehele grondgebied van Laarbeek.
- E. We blijven streven naar kansen en nieuwe economische dragers voor vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen.
- F. Laarbeekse jongeren en ouderen hebben de mogelijkheid om in hun eigen dorp passende woningen te kopen of te huren. Het aandeel jongeren en ouderen in de vier kernen dient zoveel mogelijk op peil te worden gehouden.
- G. We streven bij bestaande en nieuwe woonbuurten naar de aanwezigheid van groen op korte afstand voor iedereen.
- H. Wateroverlast ten gevolge van de klimaatverandering wordt zoveel als technisch en financieel mogelijk, voorkomen en teruggedrongen.
- I. We blijven investeren in de ombouw naar en het onderhoud van een toekomstbestendige

- openbare ruimte.
- J. We zetten in op het verankeren van duurzaamheid in alle beleidsonderwerpen en het aanbrengen van focus in concrete duurzaamheidsdoelstellingen.
- K. We beschermen het erfgoed en houden het in stand.
- L. We werken aan een verbeterde bereikbaarheid en beperken, in het kader van de leefbaarheid, de ervaren verkeersoverlast.
- M. We stimuleren recreatief en functioneel fietsverkeer.

3.1 Speerpunten

Wat willen we bereiken?

- 3.01 Tussen de kernen Lieshout, Aarle-Rixtel, Beek en Donk en Mariahout wordt een bebouwingsvrije zone in acht genomen om te voorkomen dat deze kernen sluipenderwijs naar elkaar groeien. Doel is dat de kernen - met behoud van een eigen identiteit - zelfstandig waarneembaar blijven en niet visueel-ruimtelijk versmelten.
- 3.02 Bij het proces rond de gebiedsontwikkeling aan de Heuvel in Lieshout is niets doen geen optie. We gaan voor het beste plan voor Lieshout. Het plan wordt naast verlevendiging, stedenbouwkundige inpassing en verkeersveiligheid, ook getoetst aan haalbaarheid, betaalbaarheid en draagvlak. De politieke beoordeling is voor de partijen een vrije kwestie in een open debat.
- 3.03 Wij stellen een Omgevingsvisie op voor de kernen die door de raad vóór 1 januari 2025 moet zijn vastgesteld. Het centrale thema hierin is meer integrale aandacht voor wonen, klimaat, water en groen binnen de bebouwde kom.
- 3.04 De beleidslijnen zoals verwoord in de beide omgevingsvisies voor het buitengebied en de kernen, worden in een omgevingsplan geïmplementeerd.
- 3.05 De Brede Plattelandsbestemming wordt uitgewerkt zoals verwoord in de vastgestelde Omgevingsvisie Buitengebied. Doel hiervan is meer juridische ruimte te bieden voor omzetting naar een andere functie in het buitengebied, zonder kostbare en tijdrovende procedures.
- 3.06 Landelijke en provinciale regels zijn leidend voor de landbouw. Wel stimuleren we boeren en tuinders om hun bedrijfsvoering te verduurzamen.
- 3.07 De gemeente wordt overspoeld met woningbouwinitiatieven. Het aantal woningen dat hiermee gepaard gaat overstijgt de woningbehoefte op de lange termijn. We maken in 2022 daarom ingrijpende keuzes in het woningbouwprogramma om de ontwikkeling van kansrijke projecten, in lijn met onze ambities in de Woonvisie, mogelijk te maken.
- 3.08 Bij inbreiding wordt allereerst ingezet op herbestemming, transformatie of vervanging van bestaande gebouwen, met name gericht op het bereiken van de doelstellingen in de Woonvisie.
- 3.09 Bij het streven om meer groen in de nabijheid van woningen te handhaven of te realiseren, geldt de 3-30-300 regel als denkrichting.
- 3.10 Bij nieuwe gebiedsontwikkelingen wordt natuur-inclusiviteit van bebouwing en openbare ruimte als norm gehanteerd.
- 3.11 In afspraken met gebiedsontwikkelaars wordt bij de toewijzing van koop- en huurwoningen ingezet op voorrang voor de eigen inwoners, personen met een economische binding en spijtoptanten. Bij de uitgifte van gemeentelijke gronden worden eveneens de (juridische) mogelijkheden hiervoor benut. Daarnaast integreren we zelfbewoningsplicht in ons beleid.
- 3.12 Er worden onderhoudsplannen opgesteld voor het openbaar groen, waarbij groenbeleving, biodiversiteit en klimaatadaptatie leidende principes zijn.
- 3.13 We werken aan een normering voor een toekomstbestendige inrichting van de openbare ruimte, waarbij rekening wordt gehouden met mensen met een geestelijke of fysieke beperking.

- 3.14 Bij het terugdringen van wateroverlast ten gevolge van clusterbuien wordt ingespeeld op kansen (grondverwerving), maar worden inwoners ook gestimuleerd om hun eigen verantwoordelijkheid te nemen.
- 3.15 Op het gebied van grootschalige opwek van energie wordt in beginsel ingezet op bewezen en effectieve maatregelen. Besparende maatregelen en zonnepanelen op het dak worden met voorrang gestimuleerd.
- 3.16 Bij de eventuele plaatsing van windmolens is voldoende draagvlak een vereiste, met lokaal eigenaarschap als uitgangspunt. Daarbij worden de resultaten en conclusies van de omgevingsdialoog meegenomen.
- 3.17 De gemeente blijft investeren in regionale samenwerking op het gebied van toerisme en recreatie. Laarbeek wordt als onderdeel van Land van de Peel gepromoot.
- 3.18 We zetten in op het versterken van de natuur en landschap van Laarbeek, met het oog op het bevorderen van de biodiversiteit, met als zwaartepunten 't Gulden Land en de tweede fase van waterhouderij De Blauwe Poort. 't Gulden Land wordt in goede samenwerking met de gemeente Helmond en Waterschap Aa en Maas gecontinueerd.
- 3.19 We vinden de bescherming en instandhouding van het erfgoed in het algemeen en van Landgoed Eyckenlust, Landgoed Croy en Missieklooster Heilig Bloed erg belangrijk. Hierbij geldt 'behoud door ontwikkeling' als uitgangspunt.
- 3.20 Het paraplubestemmingsplan archeologie en monumenten en de Kerkenvisie worden opgesteld.
- 3.21 In verband met het grote aantal verkeersuitdagingen binnen het grondgebied van Laarbeek, wordt een Integrale Verkeersstudie verricht, met daarin een doorkijk naar en afstemming met de regionale verkeersproblematiek en de kansrijke inbreidings- en uitbreidingslocaties. In deze studie worden ook onderwerpen als de Sonseweg en de ervaren verkeersoverlast in de kernen meegenomen.
- 3.22 We accepteren een 2x2-baans N279, indien nut en noodzaak (Ladder van Verdaas) op basis van actuele cijfers zijn aangetoond.
- 3.23 Bij de planontwikkeling voor de N279 wijzen wij een omleiding rond Dierdonk, hetgeen nieuw asfalt betekent, af.
- 3.24 De aansluiting van de N615 op de N279 (fly-over) en de aansluiting van de Peeleindseweg op de N615 (rotonde) worden bij voorrang met een hoge urgentie geprioriteerd.
- 3.25 We streven naar het oplossen van het verkeersknelpunt bij de Beekse brug.
- 3.26 Afspraken toegevoegd die niet in het raadsprogramma waren opgenomen.

Wat gaan we daar voor doen?

- 3.02 Bij het proces rond de gebiedsontwikkeling aan de Heuvel in Lieshout is niets doen geen optie. We gaan voor het beste plan voor Lieshout. Het plan wordt naast verlevendiging, stedenbouwkundige inpassing en verkeersveiligheid, ook getoetst aan haalbaarheid, betaalbaarheid en draagvlak. De politieke beoordeling is voor de partijen een vrije kwestie in een open debat.

Herontwikkeling De Heuvel (Lieshout)

Planning

Voor de kern van Lieshout wordt een integraal plan voorbereid. Doelstelling is en blijft het verlevendigen van de Heuvel in Lieshout. Daarvoor wordt een uitgebreid proces toegepast. Meerdere scenario's worden bekeken en beschouwd. De gemeenteraad heeft op 9 september 2021 voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. De verwachting is dat de gemeenteraad in het vierde kwartaal van 2022 een kaderbesluit op hoofdlijnen vaststelt voor diverse ontwikkelingen die daarna nader worden uitgewerkt.

12 - 2025

Opheffen parkeerknelpunten zuidzijde Lieshout		<i>Planning</i>
	De uitkomsten van het geactualiseerde parkeeronderzoek worden betrokken bij een studie naar de verkeerssituatie in het centrum van Lieshout. Een aantal scenario's wordt hierbij onderzocht. In de raadsinformatiebrief van 29 juni 2021 heeft het college het proces met betrekking tot het Centrumplan Lieshout toegelicht en de raad heeft op 9 september 2021 voor het project krediet beschikbaar gesteld. Het verkeerskundig onderzoek start in het vierde kwartaal van 2021 en afronding is gepland in het 1e kwartaal van 2022.	03 - 2023
3.03	Wij stellen een Omgevingsvisie op voor de kernen die door de raad vóór 1 januari 2025 moet zijn vastgesteld. Het centrale thema hierin is meer integrale aandacht voor wonen, klimaat, water en groen binnen de bebouwde kom.	
Omgevingsvisie voor bebouwde kommen		<i>Planning</i>
	De aanstaande Omgevingswet - die waarschijnlijk in werking treedt op 1 juli 2022 - schrijft voor dat gemeenten in 2024 beschikken over een Omgevingsvisie voor het gehele grondgebied. De gemeenteraad heeft in verband met de actuele uitdagingen, prioriteit gegeven aan een omgevingsvisie voor het buitengebied. Deze visie zal in 2021 worden opgeleverd. Maar de gemeente dient dus ook een omgevingsvisie te schrijven voor de vier bebouwde kommen waarin andere ruimtelijke thema's een rol spelen dan in het buitengebied. De gemeente start daarom in 2023 met het schrijven van een omgevingsvisie voor de kommen. Laarbeek kan dan in 2024 over dit belangrijk richtinggevend document beschikken.	12 - 2024
3.07	De gemeente wordt overspoeld met woningbouwinitiatieven. Het aantal woningen dat hiermee gepaard gaat overstijgt de woningbehoefte op de lange termijn. We maken in 2022 daarom ingrijpende keuzes in het woningbouwprogramma om de ontwikkeling van kansrijke projecten, in lijn met onze ambities in de Woonvisie, mogelijk te maken.	
Gebiedsontwikkeling hoek Oranjelaan - Lieshoutseweg		<i>Planning</i>
	Opstarten van een ontwikkelingscompetitie ten behoeve van de invulling van de hoek Oranjelaan - Lieshoutseweg met woningbouw. Dit braakliggend terrein - omringd door noodzakelijke waterberging - maakt onderdeel uit van woningbouwplan De Beekse Akkers. Gezien de prominente ligging van het plangebied aan de doorgaande route Gemert - Eindhoven is een competitie op zijn plaats. Met deze competitie willen we een kwalitatief zo hoogwaardig uitstraling zien te bereiken. Het bestemmingsplan laat hier maximaal 30 woningen toe, uit te werken door middel van een uitwerkingsplan.	12 - 2024
3.08	Bij inbreiding wordt allereerst ingezet op herbestemming, transformatie of vervanging van bestaande gebouwen, met name gericht op het bereiken van de doelstellingen in de Woonvisie.	
Sociale huurwoningen		<i>Planning</i>
	Samen met woCom zorgen we voor voldoende sociale huurwoningen.	12 - 2026
Betaalbare koopwoningen		<i>Planning</i>
	We zorgen voor voldoende betaalbare koopwoningen.	12 - 2026
Herontwikkeling Baverdestraat Lieshout		<i>Planning</i>
	In 2023 wordt gestart met de ruimtelijke procedure om de herontwikkeling op de Baverdestraat Lieshout mogelijk te maken.	12 - 2023
3.12	Er worden onderhoudsplannen opgesteld voor het openbaar groen, waarbij groenbeleving, biodiversiteit en klimaatadaptatie leidende principes zijn.	
Herziening groenbeleid		<i>Planning</i>

	De ambities met betrekking tot klimaatadaptatie, leefbaarheid en biodiversiteit uit het bestuursakkoord worden doorvertaald in het groenbeleid. Daarvoor wordt een herziening (op onderdelen) van het groenbeleids- en -structuurplan aan de raad voorgelegd.	03 - 2023
	Opstellen groenbeheerplan en instellen onderhoudsvoorziening	<i>Planning</i>
	Het aangepaste groenbeleid wordt vertaald in een nieuw groenbeheerplan met daaraan gekoppeld een onderhoudsvoorziening.	06 - 2023
	Herziening bomenbeleid	<i>Planning</i>
	De ambities met betrekking tot klimaatadaptatie, leefbaarheid en biodiversiteit uit het bestuursakkoord worden doorvertaald in het bomenbeleid. Daarvoor wordt een herziening (op onderdelen) van het bomenbeleidsplan aan de raad voorgelegd.	03 - 2023
	Baggeren watergangen en sloten	<i>Planning</i>
	Uitvoering geven aan de jaarschijf 2020 van het in 2019 vastgestelde beheerplan onderhoud watergangen en sloten.	12 - 2023
3.14	Bij het terugdringen van wateroverlast ten gevolge van clusterbuien wordt ingespeeld op kansen (grondverwerving), maar worden inwoners ook gestimuleerd om hun eigen verantwoordelijkheid te nemen.	
	Jaarlijkse rapportage duurzaamheidsagenda	<i>Planning</i>
	De Laarbeekse duurzaamheidsagenda omschrijft aan de hand van 6 thema's welke activiteiten/projecten we uitvoeren op het vlak van duurzaamheid. In de duurzaamheidsagenda zijn ook activiteiten/projecten opgenomen die gericht zijn op het terugdringen van wateroverlast ten gevolge van cluster-buien en het stimuleren van inwoners om ook hun eigen verantwoordelijkheid hierin te nemen. Jaarlijks rapporteren we de stand van zaken en brengen we de raad in de positie om de prioriteiten voor het volgende jaar aan te geven.	11 - 2023
	Waterberging en groen Oranjelaan	<i>Planning</i>
	We realiseren een waterberging in het groengebied tussen Oranjelaan en Beekerheide in Beek en Donk. Dit combineren we met een herinrichting van deze hoofdgroenstructuur. Water afkomstig van bedrijventerrein Beekerheide kan duurzaam worden geborgen en we verhogen de biodiversiteit en kwaliteit van de leefomgeving. Met diverse betrokkenen maken we een plan dat in 2023 uitgevoerd wordt.	06 - 2023
3.15	Op het gebied van grootschalige opwek van energie wordt in beginsel ingezet op bewezen en effectieve maatregelen. Besparende maatregelen en zonnepanelen op het dak worden met voorrang gestimuleerd.	
	Jaarlijkse rapportage duurzaamheidsagenda	<i>Planning</i>
	De Laarbeekse duurzaamheidsagenda omschrijft aan de hand van 6 thema's welke activiteiten/projecten we uitvoeren op het vlak van duurzaamheid. In de duurzaamheidsagenda zijn ook activiteiten/projecten opgenomen die gericht zijn op grootschalige opwek van energie, de warmtetransitie, het nemen van energie-besparende maatregelen en de aanleg van zonnepanelen op het dak. Jaarlijks rapporteren we de stand van zaken en brengen we de raad in de positie om de prioriteiten voor het volgende jaar aan te geven.	11 - 2023
	Diverse onderzoeken ten behoeve van warmtetransitie	<i>Planning</i>
	Laten uitvoeren van een technisch-financiële haalbaarheidsstudie naar een schaalbare warmteproductie bij de RWZI Aarle-Rixtel. Daarnaast kleinere quickscans laten uitvoeren in Beek en Donk en Lieshout naar aardwarmte en aquathermie.	06 - 2023
3.16	Bij de eventuele plaatsing van windmolens is voldoende draagvlak een vereiste, met lokaal eigenaarschap als uitgangspunt. Daarbij worden de resultaten en conclusies van de omgevingsdialoog meegenomen.	
	Jaarlijkse rapportage duurzaamheidsagenda	<i>Planning</i>

	De Laarbeekse duurzaamheidsagenda omschrijft aan de hand van 6 thema's welke activiteiten/projecten we uitvoeren op het vlak van duurzaamheid. Als in de toekomst de eventuele plaatsing van windmolens (onder voorwaarden) aan de orde zou komen, wordt dit opgenomen in de duurzaamheidsagenda. Jaarlijks rapporteren we de stand van zaken en brengen we de raad in de positie om de prioriteiten voor het volgende jaar aan te geven.	11 - 2023
3.17	De gemeente blijft investeren in regionale samenwerking op het gebied van toerisme en recreatie. Laarbeek wordt als onderdeel van Land van de Peel gepromoot.	
	Actualisatie beleid recreatie en toerisme	<i>Planning</i>
	In 2022 wordt het beleid voor recreatie en toerisme geactualiseerd. Het handboek recreatie en toerisme wordt gemaakt voor en met ondernemers. De visie en beleidslijnen zullen voortbouwen op onder andere de Omgevingsvisie buitengebied en de recente samenwerking voor Peelmkteting.	12 - 2023
3.18	We zetten in op het versterken van de natuur en landschap van Laarbeek, met het oog op het bevorderen van de biodiversiteit, met als zwaartepunten 't Gulden Land en de tweede fase van waterhouderij De Blauwe Poort. 't Gulden Land wordt in goede samenwerking met de gemeente Helmond en Waterschap Aa en Maas gecontinueerd.	
	Jaarlijkse rapportage duurzaamheidsagenda	<i>Planning</i>
	De Laarbeekse duurzaamheidsagenda omschrijft aan de hand van 6 thema's welke activiteiten/projecten we uitvoeren op het vlak van duurzaamheid. In de duurzaamheidsagenda zijn ook activiteiten/projecten opgenomen die gericht zijn op het versterken van natuur en landschap en het bevorderen van de biodiversiteit in Laarbeek. Jaarlijks rapporteren we de stand van zaken en brengen we de raad in de positie om de prioriteiten voor het volgende jaar aan te geven.	11 - 2023
	EVZ/beekherstelproject Blauwe Poort fase 2	<i>Planning</i>
	Rond de Aa, de Boerdonkse Aa en de Snelle Loop zijn inmiddels voldoende gronden verworven om samen met waterschap Aa en Maas een EVZ aan te leggen en beekherstelproject te kunnen starten. In 2023 ronden we de planvorming en voorbereiding af zodat uitvoering eind 2023 of in 2024 kan plaatsvinden.	10 - 2023
	EVZ Boerdonkse Kampen (prestatieafspraken uit 2022 die doorloopt)	<i>Planning</i>
	We leggen een ecologische verbindingzone aan in de Boerdonkse Kampen die bestaande bosgebieden met elkaar verbindt.	04 - 2023
	Van Gogh Nationaal Park	<i>Planning</i>
	In 2019-2020 heeft Laarbeek deelgenomen aan de voorbereiding tot het verkrijgen van de status van Van Gogh Nationaal Park. Laarbeek is gevraagd om vanaf 2021 deel te nemen aan het Van Gogh Nationaal park, een samenwerking van een veertigtal partijen: gemeentes, waterschappen en maatschappelijke organisaties. Van Gogh Nationaal Park zal fungeren als vliegwiel voor ruimtelijk opgaves, zoals duurzame energieontwikkeling. Hierbij is oog voor het behouden en versterken van het Brabantse landschap, dat op talrijke schilderijen van Van Gogh terug te vinden is. Daarnaast versterkt de titel Nationaal Park de toeristische aantrekkingskracht van Laarbeek. De status Nationaal Park is (nog) niet toegekend.	12 - 2023
	Realisatie ecologische verbinding Boerdonkse Kampen	<i>Planning</i>
	In de Boerdonkse Kampen (Mariahout) realiseren we een ecologische verbindingzone die de Mariahoutse Bossen en de bossen van Het Gerecht (gemeente Meierijstad) met elkaar verbindt.	03 - 2023
	Visie 't Gulden land realiseren	<i>Planning</i>

	De visie voor 't Gulden Land is in 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. De gebiedsontwikkeling in 't Gulden Land draagt sterk bij aan de positionering van Laarbeek als Waterpoort van de Peel. Samen met de partners Waterschap Aa en Maas en gemeente Helmond gaan we in 2022 gaan we verder aan de slag met verschillende deelprojecten, waaronder natuurontwikkeling in de Kop van Aarle-Rixtel.	12 - 2026
3.19	We vinden de bescherming en instandhouding van het erfgoed in het algemeen en van Landgoed Eyckenlust, Landgoed Croy en Missieklooster Heilig Bloed erg belangrijk. Hierbij geldt 'behoud door ontwikkeling' als uitgangspunt.	
	Uitvoeringsprogramma erfgoedbeleid	<i>Planning</i>
	Het geactualiseerde erfgoedbeleid (Een erfenis aan verhalen) voor 2021-2026 is in september 2021 vastgesteld door de raad. In het bijhorende uitvoeringsprogramma zijn acties per ambitie opgenomen tot en met 2026. Het uitvoeringsprogramma is gevoed met ideeën van inwoners, bestuur en ambtelijk betrokkenen. Voor komend jaar staan acties als het opstellen van een kerkenvisie Laarbeek en paraplubestemmingsplan archeologie op het programma.	12 - 2026
3.20	Het paraplubestemmingsplan archeologie en monumenten en de Kerkenvisie worden opgesteld.	
	Cultuurhistorische waardevolle panden	<i>Planning</i>
	Er wordt beleid ontwikkeld zodat met betrekking tot cultuurhistorische waardevolle panden in het buitengebied afwegingen kunnen worden gemaakt. Onderdeel hiervan is een herijking van de lijst.	12 - 2023
3.21	In verband met het grote aantal verkeersuitdagingen binnen het grondgebied van Laarbeek, wordt een Integrale Verkeersstudie verricht, met daarin een doorkijk naar en afstemming met de regionale verkeersproblematiek en de kansrijke inbreidings- en uitbreidingslocaties. In deze studie worden ook onderwerpen als de Sonseweg en de ervaren verkeersoverlast in de kernen meegenomen.	
	Inpassingsplan N279	<i>Planning</i>
	De uitspraak van Raad van State is inmiddels geweest waardoor het inpassingsplan van tafel is. In Noordoost-Brabant moet een goed functionerend wegennet, de zogeheten Robuuste Rand, de druk op het onderliggend wegennet verminderen en sluipverkeer voorkomen. In dat kader denkt Laarbeek binnen de Stuurgroep N279 actief mee over de hernieuwde aanpak van deze provinciale verkeersader. Met behulp van een Brede Belangen Benadering (BBB) wordt gezocht naar consensus in plaats van compromissen. Gelijktijdig met de aanpak van de N279 nemen we ook gemeentelijke projecten mee zoals de aansluiting Peeleindseweg - N272.	04 - 2023
3.25	We streven naar het oplossen van het verkeersknelpunt bij de Beekse brug.	
	Bereikbaarheid en aanvaardbaar verkeersniveau ten behoeve van de leefbaarheid	<i>Planning</i>
	Op basis van de op te leveren planstudie Beekse Brug wordt een voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd voor de uitvoering.	12 - 2023

3.2 Financiën

	Rekening		Begroting		Meerjarenbegroting	
<i>bedragen x 1.000</i>	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-8.799	-12.695	-10.598	-9.342	-9.425	-9.523
Cultureel erfgoed	-103	-138	-103	-103	-103	-103
Economische promotie	-155	-177	-874	-153	-153	-153
Media	-423	-393	-390	-362	-362	-362

Milieubeheer	-1.695	-3.385	-1.806	-1.805	-1.805	-1.805
Musea	-22	-21	-22	-22	-22	-22
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.579	-2.873	-2.891	-2.830	-2.867	-2.904
Recreatieve havens	-4	-5	-5	-5	-5	-5
Ruimte en leefomgeving	-921	-2.609	-1.291	-806	-806	-806
Verkeer en vervoer	-2.609	-2.823	-2.925	-2.967	-3.012	-3.074
Wonen en bouwen	-288	-272	-291	-291	-291	-290
Baten	2.596	1.615	753	803	803	803
Cultureel erfgoed	6	15	13	12	12	12
Milieubeheer	275	437	30	30	30	30
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	81	227	64	64	64	64
Recreatieve havens	1					
Ruimte en leefomgeving	1.399	430	181	132	132	132
Verkeer en vervoer	78	88	88	88	88	88
Wonen en bouwen	755	419	377	477	477	477
Saldo van baten en lasten	-6.204	-11.080	-9.844	-8.539	-8.622	-8.720
Storting in reserves	-3.146	-1.192	-905	-2.090	-1.590	-90
Onttrekkingen aan reserves	3.045	2.669	1.950	773	153	153
Resultaat	-6.305	-8.633	-8.800	-9.857	-10.059	-8.658

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de begrotingssaldi weer.

	Begroting	Meerjarenbegroting		
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026
Primitieve begroting 2022-2025	-7.587	-7.605	-7.637	-7.700
Raad 27 januari 2022	6	6	6	6
1e Tussenrapportage 2022	-20	-21	-21	-21
Raad 21 juli 2022	150	150	0	0
2e Tussenrapportage 2022	-50	-50	-50	-50
Startpositie Meerjarenbegroting 2023-2026	-7.501	-7.521	-7.702	-7.766
Nieuw beleid	-708	-1.873	-1.893	-413
Bestaand beleid	-535	-389	-389	-404
Gemeentefonds	-17	-17	-17	-17
Loon- & prijsontwikkeling	-88	-76	-76	-76
Kapitaallasten	123	89	88	88
Overige mutaties	-74	-71	-71	-71
Saldo Meerjarenbegroting 2023-2026	-8.800	-9.857	-10.059	-8.658

Toelichting financiële mutaties

Onderstaande tabel laat de mutaties uit de Programmabegroting 2023 zien.

		Begroting	Meerjarenbegroting			
bedragen x € 1.000		2023	2024	2025	2026	
Nieuw beleid		-708	-1.873	-1.893	-413	
Aanpassing kruising Helmondseweg-Klokkengietersstraat Aarle-Rixtel		0	-18	-18	-18	
	Lasten	0	-18	-18	-18	

De kosten bedragen ca. € 500.000. Dit leidt tot € 17.500 (40 jaar afschrijving/1% rente) aan structurele kapitaallasten vanaf 2024. In 2021 is een verkeersstudie uitgevoerd voor het plan Klokkengieterij. Uit deze studie is naar voren gekomen dat het zeer gewenst is om de huidige kruising aan te passen, waarbij de hoofdrichting met voorrang wordt Klokkengietersstraat-Helmondseweg. Deze oplossing ontmoedigt doorgaand verkeer door de Dorpsstraat.

Bijdrage bibliotheek		-28	0	0	0	
	Lasten	-28	0	0	0	

Wegens vertraagde ontwikkelingen in Aarle-Rixtel is er nog geen centrale huiskamer gerealiseerd waarin de Bibliotheek kan integreren.

Dit betekent dat zij een langere tijd dan gepland te maken hebben met hoge huurkosten, welke zij niet kunnen voldoen binnen hun vastgestelde subsidiebedrag. Daarom wordt voorgesteld om hiervoor een extra eenmalig budget beschikbaar te stellen van € 27.500.

Dotatie reserve Bereikbaarheidsagenda		0	-1.500	-1.500	0	
	Lasten	0	-1.500	-1.500	0	

In 2018 is besloten om gedurende de periode 2019 tot en met 2024 jaarlijks een bedrag van € 500.000 te storten in de reserve 'Bereikbaarheidsagenda'. Om alle projecten te kunnen realiseren, is het nodig dat nog aanvullend een bedrag van totaal € 3 miljoen moet worden toegevoegd in de reserve 'Bereikbaarheidsagenda'. Voorgesteld wordt om deze dotatie verder voort te zetten door nu € 1,5 miljoen in zowel 2024 als 2025 toe te voegen.

Omgevingsfonds Duurzaamheid		0	0	0	0	
	Lasten	-5	-5	-5	-5	
	Baten	5	5	5	5	

De zonneparken die in Laarbeek worden gerealiseerd dragen jaarlijks een deel van de winst af aan de gemeente, ten behoeve van het uitvoeren van projecten voor verduurzaming in de gemeente. Deze projecten lopen via de reserve "Omgevingsfonds Duurzaamheid" dat de gemeente beheert. Dat vormt onderdeel van het raadvorstel dat op 29 september 2022 in de raad is behandeld. Voor 2023 worden de inkomsten uit de jaarlijkse afdrachten geschat op € 5.000. Deze worden vervolgens doorgestort in de reserve. Het financiële effect is dus budgetneutraal.

Omgevingswet		-75	0	0	0	
	Lasten	-75	0	0	0	

Naar verwachting treedt op 1 januari 2023 de Omgevingswet in werking. Voor afwijkingen van het Omgevingsplan die niet via een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) kunnen, moet het

Omgevingsplan gewijzigd worden. Om capaciteit bij een stedenbouwkundige bureau te garanderen en om ervaring met het omgevingsplan op te doen, wordt een raamovereenkomst gesloten. Daarnaast verwachten we zeker het eerste jaar dat veel extra tijd gestoken moet worden in de procedures onder de nieuwe omgevingswet hetgeen we niet met de bestaande formatie / kennis kunnen doen. Daarbij hebben we een proactieve houding richting de samenwerkingsverbanden.

Opstellen integrale verkeerstudie	-100	0	0	0
Lasten	-100	0	0	0

In 2023 het opstellen van een integrale verkeersstudie met daarin een doorkijk naar de regionale verkeersproblematiek en de kansrijke in- en uitbreidingslocaties. Hiervoor wordt een budget geraamd ter grootte van eenmalig € 100.000.

Procesmanager klimaatadaptatie	-15	-15	-15	-15
Lasten	-15	-15	-15	-15

Op 22 september 2022 is in de regio de opdracht aan de strategische beleidsgroep klimaatadaptatie vastgesteld. Daaruit volgt de inzet voor een regionale procesmanager klimaatadaptatie. Deze zal door de regio gefinancierd worden waarbij Laarbeek haar steentje in bijdraagt.

Toekomstbestendiger openbaar groen	-320	-340	-360	-380
Lasten	-320	-340	-360	-380

Met ingang van 2023 zullen delen van het openbaar groen klimaatbestendiger, gevarieerder en biodiverser worden ingericht. Dit brengt éénmalige omvormingskosten met zich mee en structureel hogere onderhoudskosten (kleinere aaneengesloten oppervlakken). Ook participatietrajecten leiden veelal tot groenvoorzieningen met een kwaliteitsniveau hoger dan de huidige standaard. Als basis wordt uitgegaan van een scenario waarbij in 15 jaar 75% van het wijkgroen wordt omgevormd naar biodiverser groen. Gedurende 15 jaar bedragen omvormingskosten € 300.000 per jaar en nemen de onderhoudskosten ieder jaar toe met € 20.000.

Uitvoeringsbudget recreatieve ontsluiting 't Gulden Land	-170	0	0	0
Lasten	-170	0	0	0

Er bestaat behoefte aan een uitvoeringsbudget voor de recreatieve ontsluiting van 't Gulden Land. Deze middelen betreft een nettobedrag ter cofinanciering tezamen met de gemeente Helmond en het waterschap. Momenteel is alleen een budget beschikbaar voor de natuurontwikkeling.

Vorming voorziening/reserve groenbeheer in combinatie met opstellen onderhoudsplan groen	0	0	0	0
Lasten	-100	0	0	0
Baten	100	0	0	0

Instellen voorziening groenbeheer of reserve groenbeheer (afweging koppelen aan uitwerking scenario's). Voorgesteld wordt om uit de reserve 'kwaliteitsverbetering buitengebied' een bedrag van € 100.000 te oormerken om in te zetten voor een in te stellen nieuwe voorziening voor het groenbeheer. Daarbij is tevens een eenmalig budget noodzakelijk van € 10.000 voor externe ondersteuning om de verdere uitwerking in beeld te brengen. De budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 3 en 6.

Bestaand beleid	-535	-389	-389	-404
Aanvulling risicobuffer grondexploitaties	0	0	0	0

Lasten	-315	0	0	0
Baten	315	0	0	0

Op dit moment is sprake van bijna € 1,7 miljoen als buffer binnen de risicoreserve grondexploitatie na aftrek van de risico's en eerdere besluiten. Er moet een buffer zijn van € 2 miljoen, zo is eerder bepaald in de grondnota. Dit betekent dat nu voorgesteld wordt om een storting vanuit de algemene reserve te doen van ruim € 315.000 om deze buffer op peil te brengen. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid en de grondnota.

Bijstelling budget Bomenbeheer

	-24	-24	-24	-24
Lasten	-24	-24	-24	-24

Op basis van de werkelijke kosten van de afgelopen 4 jaar is gebleken dat het in de begroting beschikbare budget van € 117.440 niet toereikend is om invulling te geven aan het noodzakelijke onderhoud van de gemeentelijke bomen. Dit budget dient structureel verhoogd te worden met € 24.000.

Bijstelling krediet herinrichting Kerkplein Aarle-Rixtel

	0	-7	-7	-7
Lasten	0	-7	-7	-7

Het oorspronkelijke krediet bedroeg € 717.000. Nu het ontwerp gereed is en de werkvoorbereiding is gestart wordt duidelijk dat naar verwachting € 196.000 extra nodig is in 2023 voor de uitvoering. De kapitaallasten van deze bijstelling bedragen € 7.000 structureel.

Bijstelling krediet herstraten Lankelaar in combinatie met aanleg hemelwaterafvoer

	0	-4	-4	-4
Lasten	0	-4	-4	-4

Het oorspronkelijke krediet bedroeg € 420.000. Het project is op dit moment in werkvoorbereiding en wordt eind 2023 uitgevoerd. De verwachting is dat € 115.000 extra nodig is voor de uitvoering. De kapitaallasten van deze bijstelling bedragen € 4.000 structureel.

Bijstelling opbrengst leges bouwvergunningen

	-450	-300	-300	-300
Baten	-450	-300	-300	-300

Gezien het verloop van de huidige en te verwachte toekomstige inkomsten blijkt dat het momenteel geraamde budget aan opbrengst bouwleges structureel te hoog is geraamd. Voorgesteld wordt om deze voor 2023 naar beneden bij te stellen met € 450.000 (in 2023 worden nog geen veel hogere bouwleges verwacht en vergelijkbaar niveau met 2022). Vanaf 2024 structureel te verlagen met € 300.000 doordat in 2024 en 2025 wel meer bouwleges worden verwacht mede in relatie tot de gronduitgifte. Hiermee komt de raming op een meer reële hoogte.

Budgetbijstelling lampvervanging openbare verlichting

	0	15	15	0
Lasten	0	15	15	0

Als gevolg van een EU-richtlijn wordt de productie van fluorescentielampen (spaarlampen) in de loop van 2023 beëindigd. Op korte termijn vervangen we een groot deel van deze verlichting door LED. En in de 1475 armaturen die we nu niet vervangen brengen we in de eerste helft van 2023 nog éénmaal nieuwe fluorescentielampen aan. Daarna hebben we een jong lampenbestand en is er in 2024 en 2025 weinig noodzaak tot planmatige lampvervangingen. Dit betekent dat het budget lampvervangingen in die jaren met € 15.000 verlaagd kan worden.

Omgevingsvisie bebouwde kommen	-25	0	0	0
Lasten	-25	0	0	0

In de begroting 2022 is een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld voor deze omgevingsvisie, waarvoor nu een eenmalig bedrag van € 25.000 extra wordt gevraagd.

Ophogen budgetten groenbeheer	-50	-50	-50	-50
Lasten	-50	-50	-50	-50

Onafhankelijk van welk scenario gekozen wordt, moeten sowieso de volgende budgetten voor groen worden opgehoogd:

- € 20.000 als gevolg van weer nieuwe areaaluitbreiding: de structurele onderhoudskosten van de in 2022 aangelegde beplanting.
- € 20.000 in verband met jaarlijks stijgende kosten van onderhoudsactiviteiten die Senzer verricht.
- € 10.000 voor structureel hogere onderhoudskosten omdat nu delen van het openbaar groen al klimaatadaptiever en natuurlijkvriendelijker zijn ingericht. Het onderhouden van deze groenvoorzieningen op het aanlegniveau brengt hogere onderhoudskosten met zich mee.

Verhogen geraamde bijdrage aanpak kruispunt Deense Hoek N615	14	-14	-14	-14
Lasten	14	-14	-14	-14

De geraamde kosten voor de rotonde Deense Hoek vallen hoger uit dan in eerste instantie bij de begroting 2022 was verwacht. Op dit moment staan bouwkosten en leverantietijden onder druk door de corona-crisis, de recente gebeurtenissen in Oekraïne, oplopende spanningen en sancties tegen Rusland en extreem stijgende energieprijzen. Prijzen van grondstoffen en bouwmaterialen zijn de laatste tijd fors gestegen en het is niet te voorzien hoe dit zich de komende tijd zal gaan ontwikkelen. Maar de verwachting is wel dat de gemeentelijke bijdrage hoger zal worden. Het verdient daarom aanbeveling een reservering op te nemen om eventuele toekomstige ontwikkelingen te kunnen opvangen. Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat de eerder opgenomen gemeentelijke bijdrage (=50% van totale kosten project) zal verdubbelen van € 400.000 naar € 800.000.

Vervangingsinvesteringen buitendienst	0	-5	-5	-5
Lasten	0	-5	-5	-5

Ieder jaar opnieuw wordt beoordeeld wat aan vervangingsinvesteringen voor de buitendienst verricht moet worden. Voor 2023 worden 5 sneeuwpluigen en 1 wegenschaaf vervangen. De totale investering bedraagt € 61.000. De totale kapitaallasten bedragen € 5.743. Deze worden gedekt door de beschikbare stelpost vervangingsinvesteringen en verloopt budgetneutraal in de (meerjaren)begroting 2023.

Gemeentefonds	-17	-17	-17	-17
Verwerking septembercirculaire 2022 Gemeentefonds	-17	-17	-17	-17
Lasten	-17	-17	-17	-17

De verwerking van de septembercirculaire 2022 gemeentefonds laat over de jaren 2023 t/m 2026, ná diverse opgenomen bijstellingen, over alle jaren een budgettair nadeel zien.

Daarbij is rekening gehouden met bijstellingen op de volgende onderdelen:

- € 55.000 in 2023 en € 43.000 in 2024 als budget voor asiel Inburgering
- € 17.000 in 2023 t/m 2026 als budget voor Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb)
- Oplopende te realiseren taakstelling van € 100.000 in 2024 naar € 500.000 in 2025 en verder als besparing lasten Jeugdzorg (afgeleide van de Hervormingsagenda)

De diverse budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 3, 5 en 6.

3.3 Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	verplicht volgens BBV j/n	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Gemiddelde WOZ-waarde	Ja	Duizend euro	2021	€ 306	€ 315
Nieuw gebouwde woningen	Ja	per 1.000 woningen	2021	5,6	8,6
Demografische druk	Ja	%	2022	78,4	80,2
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Ja	€	2022	847	onbekend
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Ja	€	2022	916	onbekend

3.4 Investerings

Onderstaande tabel geeft de investeringen voor het begrotingsjaar 2023 weer.

bedragen x € 1.000	Bruto krediet	Bijdrage derden	Netto krediet
Speelruimteplan 2023	60.720		60.720
Speelruimteplan 2024	60.720		60.720
Speelruimteplan 2025	60.720		60.720
Extra krediet Herinrichting Kerkplein AR	196.000		196.000
Extra krediet Herstraten Lankelaar	115.000		115.000
Extra krediet Bijdrage aanpak Deense Hoek N615	400.000		400.000
Aanpassing kruising Helmondseweg-Klokkengietersstraat AR 2023	500.000		500.000
Vervanging openbare verlichting 2023	355.000		355.000

Programma 4 Economie en werkgelegenheid

Portefeuillehouders

Wethouder Briels
Wethouder Slaets-Sonneveldt
Wethouder Van den Berkmortel

Ontwikkelingen

Regionale schaalsprong

Onze regio staat aan de vooravond van een forse schaalsprong: een nieuwe ontwikkelfase die mede wordt ingegeven door de snelle groei van de bedrijven in de Brainportregio. De verwachte groei van onze industriële bedrijven tot 2030 en verder is dermate groot, dat dit ook impact zal hebben op het woon- en leefklimaat in onze regio en in onze gemeente.

Bedrijfskavels

De uitgifte van bedrijfskavels is de afgelopen jaren versneld. Bedrijventerrein Bemmer IV is zo goed als uitverkocht en er is meer vraag naar kavels dan aanbod. Dat geldt voor de gehele regio. In de toekomst is het mogelijk gewenst om een onderzoek op te starten naar de mogelijkheden om vraag en aanbod meer op elkaar af te stemmen.

Detailhandel

De detailhandel in Laarbeek staat onder druk. De belangrijkste oorzaken zijn toenemende mobiliteit, internetmogelijkheden, schaalvergroting en de behoefte aan recreatief winkelen. De winkels in Laarbeek hebben vooral een lokale functie en zijn van belang voor een leefbare woonomgeving voor alle inwoners, maar ook voor economie en werkgelegenheid. Het is belangrijk de winkelstructuur te bewaken en het winkelen door inwoners in de eigen kernen te stimuleren.

Stichting Ondernemersfonds

Laarbeek heeft sinds 2017 een ondernemersfonds. Het is een initiatief van Parkmanagement Laarbeek, CentraManagement Laarbeek en ZLTO. Het fonds is bedoeld om georganiseerd ondernemerschap in staat te stellen om collectieve zaken structureel te financieren en daarmee de economie in Laarbeek te versterken.

Ambities

- A. Er zijn voldoende bedrijfskavels beschikbaar in Laarbeek en in de regio.
- B. We nemen een actieve houding aan in het versterken van de winkelcentra en het tegengaan van leegstand van centrumpanden.
- C. Arbeidsmigranten worden op een menswaardige manier gehuisvest.

4.1 Speerpunten

Wat willen we bereiken?

- 4.01 De gemeente ondersteunt de realisatie van een regionaal bedrijventerrein in de regio en zet tevens in op uitbreiding van bedrijventerrein Bemmer ten behoeve van de lokale behoefte.
- 4.02 De bestaande Retailnota wordt op actualiteit ververst.
- 4.03 In ons vestigingsbeleid wordt het bieden van (meer) werkgelegenheid als toewijzingscriterium gehanteerd.
- 4.04 De gemeente neemt haar verantwoordelijkheid waar het gaat om de huisvesting van arbeidsmigranten, conform recent vastgesteld beleid.

Wat gaan we daar voor doen?

4.01 De gemeente ondersteunt de realisatie van een regionaal bedrijventerrein in de regio en zet tevens in op uitbreiding van bedrijventerrein Bemmer ten behoeve van de lokale behoefte.

Locatiestudie regionaal bedrijventerrein

Planning

In 2022 wordt de locatie bepaald van het beoogde nieuwe regionale bedrijventerrein in De Peel. Ook zal worden onderzocht wat de beste manier is om de samenwerking tussen de betrokken gemeenten het beste formeel te regelen voor de volgende fase.

06 - 2023

4.2 Financiën

	Rekening	Begroting		Meerjarenbegroting		
<i>bedragen x 1.000</i>	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-9.033	-11.916	-9.967	-9.236	-9.140	-8.833
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-67	-54	-55	-55	-55	-55
Beheer overige gebouwen en gronden	-11	-11	-11	-11	-11	-11
Economische ontwikkeling	-442	-504	-597	-597	-597	-497
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-4.772	-4.385	-4.283	-4.284	-4.284	-4.241
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-3.740	-6.841	-4.900	-4.169	-4.074	-3.909
Vennootschapsbelasting (VpB)		-120	-120	-120	-120	-120
Baten	9.602	11.720	9.923	9.664	9.039	8.634
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	56	41	45	45	45	45
Beheer overige gebouwen en gronden	25	30	31	31	31	31
Economische ontwikkeling	59					
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	5.040	4.420	4.319	4.319	4.898	4.276
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.422	7.229	5.529	5.270	4.066	4.282
Saldo van baten en lasten	568	-196	-44	428	-101	-199
Stortingen in reserves	-1.219	-667	-1.273	-1.108	-579	-381
Onttrekkingen aan reserves	971	650	757	120	120	120
Resultaat	320	-205	-560	-560	-560	-460

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de begrotingssaldi weer.

	Begroting	Meerjarenbegroting		
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026
Primitieve begroting 2022-2025	-217	-242	-418	-418
1e Tussenrapportage 2022	-3	-3	-3	-3
Raad 21 juli 2022	-200	-176	0	0
2e Tussenrapportage 2022	0	0	0	0
Startpositie Meerjarenbegroting 2023-2026	-420	-420	-420	-420
Nieuw beleid	-120	-120	-120	-20
Loon- & prijsontwikkeling	-6	-6	-6	-6
Kapitaallasten	5	5	5	5
Overige mutaties	-19	-19	-19	-19
Saldo Meerjarenbegroting 2023-2026	-560	-560	-560	-460

Toelichting financiële mutaties

Onderstaande tabel laat de mutaties uit de Programmabegroting 2023 zien.

		Begroting	Meerjarenbegroting			
bedragen x € 1.000		2023	2024	2025	2026	
Nieuw beleid		-120	-120	-120	-20	
Nieuwe samenwerkingsovereenkomst Innovatiehuis De Peel		-20	-20	-20	-20	
	Lasten	-20	-20	-20	-20	

Er is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst voor het Innovatiehuis De Peel. De gevraagde jaarlijkse bijdrage per gemeente is verhoogd naar € 130.000.

Onderzoek naar de haalbaarheid van een regionaal bedrijventerrein		-100	-100	-100	0
	Lasten	-100	-100	-100	0

Het gaat hierbij o.a. om locatie, planologische voorbereiding en onderzoek naar de verschillende manieren van samenwerking. Naast de bevolkingsprognose van de provincie, vindt nu een schaa sprong plaats rond Brainport. Ook is landelijk de opdracht gegeven om meer woningen te realiseren. De prognose is hierdoor niet langer actueel.

4.3 Beleidsindicatoren

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen. Deze is hieronder weergegeven als indicator.

Beleidsindicator	verplicht volgens BBV j/n	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Functiemenging	Ja	%	2021	46,5	48,9
Vestigingen (van bedrijven)	Ja	per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar	2021	181,3	171,4

4.4 Investerings

Onderstaande tabel geeft de investeringen voor het begrotingsjaar 2023 weer.

bedragen x € 1.000	Bruto krediet	Bijdrage derden	Netto krediet
Geen nieuwe investeringen in dit programma			-

Programma 5 Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs

Portefeuillehouders

Wethouder Briels

Wethouder Slaets-Sonneveldt

Ontwikkelingen

Decentralisatie en integraliteit

De decentralisatie richting gemeente is de afgelopen jaren steeds verder doorgevoerd en de transitie in het sociaal domein heeft vorm gekregen. De komende jaren ligt het zwaartepunt op het gebied van preventie. Het koersdocument 'Samenwerken door Samen Werken' van de vijf Peelgemeenten - georganiseerd in een gemeenschappelijke regeling - geeft de komende jaren richting met de nadruk op de omgeving en context van de gemeenten.

De integrale aanpak van het sociaal domein heeft zijn vruchten afgeworpen. Door te ontschotten staat er momenteel een sociaal domein waarin over de verschillende leefdomeinen wordt samengewerkt, met als doel de goede en adequate ondersteuning voor onze inwoners. Dit is ook financieel merkbaar, Laarbeek heeft de afgelopen periode hard gewerkt aan een financieel stabiel sociaal domein. We willen maatwerk bieden, toegesneden op de individuele ondersteuningsbehoefte. Van het gelijkheidsbeginsel naar erkende ongelijkheid, het ongelijkheidsbeginsel. Doen wat nodig is in dit geval, in deze situatie binnen deze omstandigheden.

Integrale samenwerking is de sleutel tot het voorkomen van escalaties of het snel de-escaleren. De Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) geeft hier meer handvatten voor. De Wams helpt gemeenten om bij inwoners met 'gestapelde problemen' de regierol te pakken voor een integrale aanpak.

Vroegsignalering

We willen steeds meer aandacht besteden aan de voorkant van het proces. Daarbij is vroegsignalering een belangrijke methodiek. Momenteel is vroegsignalering reeds actief bij schuldhelpverlening; dit wordt breder uitgerold. Ook gaan we meer inzetten op preventie en collectiviteit. Hierdoor hoeven minder inwoners een beroep te doen op specialistische zorg en ondersteuning. Voorbeelden hiervan zijn o.a. de huiskamers in de kernen en de acties rondom Vitaal Laarbeek. Hierin blijven we met onze maatschappelijke partners innoveren en ontwikkelen op basis van de behoeften binnen de samenleving.

Eenzaamheid

Je goed voelen wordt voor een belangrijk deel bepaald door mensen om je heen. Mensen met wie je lief en leed kunt delen en op wie je een beroep kunt doen als het even minder goed gaat. Helaas heeft niet iedereen een sociaal netwerk waarop hij terug kan vallen.

Eenzaamheid wordt door veel van onze inwoners als een groot probleem ervaren. Het gemis aan verbondenheid met anderen kan nadelige gevolgen hebben voor de gezondheid en ertoe leiden dat mensen meer gebruik maken van voorzieningen. Eenzaamheid is bovenal vanuit menselijke oogpunt ongewenst. Wij willen hen (jong en oud) niet aan hun lot overlaten.

Vrijwilligers

Onze vrijwilligers zijn cruciaal voor het functioneren en floreren van onze maatschappij. Onze waardering hiervoor is groot en heeft onze voortdurende aandacht. Tegelijkertijd zetten we in op slimme samenwerkingen tussen verenigingen, mede om de inzet van vrijwilligers toekomstbestendig te houden.

Positieve gezondheid

Gezondheid kan gezien worden als 'het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven'. Het gaat niet alleen om de afwezigheid van ziekte. Mensen die goed leren omgaan met hun ziekte (aanpassingsvermogen) ervaren hun gezondheid over het algemeen ook als goed. Er wordt niet zozeer gekeken naar problemen of beperkingen, maar naar de mogelijkheden die mensen

zelf nog hebben. Wij willen blijvend inzetten op deze nieuwe benaderingswijze van gezondheid.

Dementie

Door de toenemende vergrijzing van onze maatschappij wordt het aandeel van mensen met een vorm van dementie in de toekomst groter. Laarbeek probeert daar op in te spelen door een dementie-vriendelijke gemeente te zijn waarin gekeken wordt naar de dementerende mens en zijn omgeving. Omdat mensen langer thuis blijven wonen moet de zorg hierop aangepast worden. Ook het begrip voor mensen met dementie in onze dorpen zal moeten veranderen zodat ze langer mee kunnen doen in hun buurt en vereniging.

Mantelzorg

Steeds vaker wordt bij het verlenen van zorg een beroep gedaan op vrijwilligers die mantelzorg verlenen. Mantelzorg verlenen, hoort bij het leven. Dat neemt niet weg dat mantelzorgers overbelast kunnen raken. Slechts een beperkt gedeelte van de mantelzorgers is in beeld bij de welzijnsorganisatie. Veel van hen vinden het normaal wat ze doen en hebben geen behoefte aan ondersteuning of advies. In de toekomst zal steeds vaker een beroep op mantelzorgers moeten worden gedaan. De mantelzorger moet, daar waar nodig en gewenst, vanuit de sociale basisstructuur ondersteund en ontlast worden.

Participatiewet

Sinds 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht. Dit betekent dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor het bieden van ondersteuning aan mensen met (verminderd) arbeidsvermogen bij het vinden van passend werk. Laarbeek werkt hiervoor regionaal samen in het werkbedrijf Senzer. Om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te kunnen begeleiden naar de reguliere arbeidsmarkt zijn voorzieningen nodig, zoals werkervaringsplaatsen en mogelijkheden voor maatschappelijke deelname bij lokale voorzieningen. Door een breder aanbod van dergelijke (laagdrempelige) voorzieningen wordt de kans tot de toeleiding naar de arbeidsmarkt vergroot. Hierbij wordt geconstateerd dat de complexiteit van de doelgroep toeneemt met meer intensieve begeleiding tot gevolg.

Participatie en armoede

We zetten ons in om (verborgen)armoede te bestrijden, armoede die voor de samenleving niet zichtbaar, is met als uitgangspunt gelijke kansen voor iedereen. Daarbij willen we speciale aandacht besteden aan kinderarmoede.

Preventie en vroegtijdig signaleren van betalingsachterstanden kunnen helpen om (problematische) schulden te voorkomen. Problematische schulden leiden niet zelden tot gezondheidsproblemen, een beroep op de bijstand en/of huisuitzetting of zelfs tot jeugdhulpvraagstukken. We vinden het daarom van belang om de schulddienstverlening verder door te ontwikkelen.

Jeugdparticipatie

Jeugdparticipatie is het maatschappelijk meedoen van jeugd, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk of via een maatschappelijke stage. Dit geeft jongeren inspraak en invloed en een bredere kijk op de maatschappij waar ook zij onderdeel van uitmaken. Ze krijgen de mogelijkheid om initiatief te nemen en verantwoordelijkheid te dragen.

Statushouders/vluchtelingen

De komst van vluchtelingen naar Nederland betekent ook iets voor de gemeente Laarbeek. Sommige vluchtelingen krijgen de status 'statushouder' en iedere gemeente heeft een opgave om een bepaald aantal statushouders te huisvesten. Naast de huisvesting moeten de statushouders wegwijs gemaakt worden in de gemeente, wordt arbeidsparticipatie in gang gezet en moeten kinderen naar school. Als gevolg van de oorlog in Oekraïne is onze gemeente gevraagd om de mogelijkheden te onderzoeken voor opvang voor langere tijd. Deze opvang zal ook het nodige vragen van onze sociale voorzieningen.

Accommodaties

In Laarbeek is de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in voorzieningen in alle dorpen, waardoor er een uitstekend niveau aan sociale, culturele en educatieve voorzieningen aanwezig is. Dit willen we naar de toekomst toe ook zo behouden. Dat vraagt om reserveringen/investeringen voor het beheer en onderhoud van de voorzieningen en ook om een andere verdeling van de

verantwoordelijkheden. Er zal een grotere rol en inbreng van de inwoners en organisaties worden verwacht.

Energie-neutrale gemeentelijke gebouwen

De gemeente heeft circa negentig gemeentelijke objecten in beheer. Deze worden via planmatig onderhoud beheerd aan de hand van een meerjaren-onderhoudsprogramma. In het licht van het klimaatakkoord zijn er doelstellingen op het gebied van verduurzaming maatschappelijk vastgoed bijgekomen. De provincie en de MRE-gemeenten hebben een ondersteunende taak richting (kleine) gemeenten om deze opgave te realiseren. Laarbeek is hiervoor pilotgemeente met twee projecten. Daarnaast is de opdracht verstrekt om een routekaart voor verduurzaming voor al onze objecten in kaart te brengen.

De komende jaren moet rekening worden gehouden met een forse investering voor het energieneutraal maken van de gemeentelijke gebouwen. Deze investeringen betalen zich op termijn terug door een beduidend lagere energielast.

Ambities

- A. We willen een bijdrage leveren aan het tegengaan van de toenemende sociale en culturele tweedeling in de maatschappij.
- B. We werken toe naar een sociaal domein zonder schotten met minder regels, met als doelstelling om goede zorg betaalbaar te houden.
- C. We richten ons op de bestrijding van de (verborgen) armoede.
- D. We zetten ons in voor een eenzaamheidsaanpak (voor jong en oud).
- E. Vanwege het belang voor de samenleving blijven we verenigingen en vrijwilligers actief ondersteunen.
- F. We blijven inzetten op een bredere kijk op (positieve) gezondheid.
- G. We willen overbelasting van mantelzorgers voorkomen.
- H. Voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt worden laagdrempelige voorzieningen gecreëerd, gericht op participatie (inclusiviteit).
- I. De participatie van jeugd in de samenleving wordt bevorderd.
- J. We onderschrijven het belang van algemeen toegankelijke voorzieningen.
- K. We zorgen ervoor dat de functionaliteit en het beheer van onze accommodaties op orde blijven.

5.1 Speerpunten

Wat willen we bereiken?

- 5.01 De komende raadsperiode wordt gewerkt aan een nieuw Beleidsplan sociaal domein met als centrale thema's integraliteit, maatwerk, inclusiviteit, toegankelijkheid (in brede zin) en vindbaarheid.
- 5.02 We rollen vroegsignalering breder uit over het sociaal domein.
- 5.03 We blijven inzetten op activerend huisbezoek.
- 5.04 Het minimabeleid krijgt een stevige impuls met extra aandacht voor vroegsignalering.
- 5.05 We ontwikkelen de huiskamerprojecten door.
- 5.06 Laarbeek blijft inzetten op een 'dementie-vriendelijke gemeente'.
- 5.07 De mantelzorger wordt ondersteund en ontlast.
- 5.08 Schulddienstverlening wordt verder uitgebouwd.
- 5.09 We zijn ruimhartig in de opvang van statushouders en vluchtelingen.
- 5.10 We zetten in op maatwerk door samenwerking met alle partners die nodig zijn om mensen te helpen volwaardig deel te nemen aan de arbeidsmarkt en kijken daarbij over de grenzen van de bestaande regels en kaders heen.

- 5.11 Er vindt een herijking plaats van het accommodatiebeleid, waarbij tevens wordt gestudeerd op de wenselijkheid en uitvoerbaarheid van omni-verenigingen.
- 5.12 We zetten in op het toekomstbestendig maken van het Ontmoetingscentrum Beek en Donk.
- 5.13 De energieneutraliteit van gemeentelijke gebouwen wordt aangepakt, hetgeen een forse investering tot gevolg kan hebben. Hierbij wordt niet alleen naar de kosten, maar ook naar de opbrengsten en vervangingsinvesteringen gekeken. De gemeente streeft naar een 55% reductie van de CO2-voetafdruk van haar gemeentelijke gebouwen in 2030 (ten opzichte van 1990). Maatregelen worden bij voorkeur uitgevoerd tijdens natuurlijke vervangingsmomenten.
- 5.14 Afspraken toegevoegd die niet in het raadsprogramma waren opgenomen

Wat gaan we daar voor doen?

5.01	De komende raadsperiode wordt gewerkt aan een nieuw Beleidsplan sociaal domein met als centrale thema's integraliteit, maatwerk, inclusiviteit, toegankelijkheid (in brede zin) en vindbaarheid.
	Burgerparticipatie inbedden in structuur sociaal domein <i>Planning</i>
	We willen inwoners vooraf betrekken als we nieuwe zaken op gaan starten. Ook willen we graag dat inwoners zelf aangeven waar prioriteiten moeten liggen. Met het opstellen van het nieuwe beleidsplan creëren we hier expliciet ruimte voor. Burgerparticipatie wordt een standaard onderdeel van onze werkwijze gedurende de looptijd van het beleidsplan. Hierbij besteden we daarnaast ook specifieke aandacht aan jeugdparticipatie (Bestuursakkoord, stimuleren jeugdparticipatie). Om deze werkwijze in te bedden is een extra impuls nodig, waar we de komende jaren actief mee aan de slag gaan. 12 - 2026
	Opstellen Beleidsplan Sociaal Domein 2023-2026 <i>Planning</i>
	In 2022 zijn we gestart met het opstellen van een nieuw Beleidsplan Sociaal Domein. Eind 2022 loopt het huidige beleidsplan af. Het huidige beleidsplan wordt geëvalueerd en daarnaast vinden verschillende sessies plaats (zowel intern ambtelijk als bestuurlijk, maar ook met externen (partners en inwoners)) om te komen tot een nieuw beleidsplan. Dit beleidsplan geeft richting aan de koers van het Sociaal Domein voor de komende 4 jaar. 10 - 2023
5.02	We rollen vroegsignalering breder uit over het sociaal domein.
	Structurele inbedding van vroegsignalering <i>Planning</i>
	In 2021 en 2022 is gestart met de uitvoering van vroegsignalering in het kader van financiële problemen. In verband met de stijgende kosten die mensen ervaren neemt deze problematiek toe. In het bestuursakkoord 'Samen aan Zet' is opgenomen dat we vroegsignalering breder uitrollen over het Sociaal Domein. De welzijnsorganisatie heeft hierin een belangrijke rol als signaalpartner. In 2023 rollen we vroegsignalering breder uit over het sociaal domein en zorgen we voor de structurele borging van vroegsignalering van financiële problemen zowel in kwalitatieve als kwantitatieve zin. Hierbij zal communicatie in de preventieve, voorlichtende sfeer een belangrijk rol spelen en zullen partners als het onderwijs en de werkgevers een belangrijke rol spelen. 12 - 2023
	Voor- en vroegschoolse educatie <i>Planning</i>
	We ontwikkelen een beleidsplan en een subsidieregeling voor Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en implementeren deze in afstemming met de betrokken partijen. VVE zet in op het verminderen van (taal)achterstanden bij peuters. Tegelijkertijd heeft het een signalerende functie in de brede zin: het vroegsignaleren van factoren die van invloed zijn op de ontwikkeling van het kind. Dit sluit aan bij het bestuursakkoord 'Samen aan zet!', waarin is opgenomen dat we vroegsignalering breder uitrollen over het Sociaal Domein. 12 - 2023

5.04	Het minimabeleid krijgt een stevige impuls met extra aandacht voor vroegsignalering.	
	Harmonisatie minimaregelingen en bijzondere bijstand	<i>Planning</i>
	In 2022 wordt gestart met de inventarisatie van de minimaregelingen en de bijzondere bijstandsregelingen in de Peelgemeenten om te komen tot een harmonisatie ervan in 2023.	06 - 2023
	Maatwerkregeling energiekosten	<i>Planning</i>
	In regionaal verband (GR Peelgemeenten) wordt eind 2022 een pilot van 3 maanden gestart in het kader van de maatwerkregeling energiekosten. Dit om maatwerk te bieden aan mensen die door bijvoorbeeld het faillissement van een energieleverancier of het einde van het energiecontract plotseling met veel hogere energiekosten te maken krijgen en waarbij de eenmalige energietoeslag onvoldoende ondersteuning biedt. Mogelijk dat deze pilot leidt tot een, vooralsnog, structurele regeling.	03 - 2023
	Sluitende keten schuldhulpverlening	<i>Planning</i>
	Om ervoor te zorgen dat de keten van schuldhulpverlening (variërend van lichte financiële problemen tot en met een wettelijk schuldsaneringstraject) sluitend is, worden de momenteel ontbrekende/onvolledig ingeregelde schakels ingericht. Dat wil zetten dat het maatschappelijk werk erop wordt ingericht dat zij zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin in staat zijn om voor in de keten de benodigde hulp te kunnen verlenen in de vorm van budgetcoaching, budgetbegeleiding en budgetbeheer (niet technisch budgetbeheer want dat zit bij Kredietbank Nederland). Verder wordt, ook in aansluiting op de in voorbereiding zijnde notitie jeugd, een plan ontwikkeld voor de doelgroep jongeren (met schulden). Dit is een doelgroep waar we specifieke aandacht aan moeten geven, zeker ook gezien de huidige (corona)situatie. Om te voorkomen dat zij in financiële problemen komen (begint al bij de voorlichting op de basisschool) en als ze financiële problemen/schulden hebben, hoe ze in beeld te krijgen en we ze een passend aanbod kunnen bieden. Tenslotte gaan we in samenhang met de andere leefgebieden en in afstemming met het Sociaal Team Laarbeek in de voorlichtende sfeer een preventief aanbod ontwikkelen. Dit doen we aan de hand van life-events welke (mogelijk) leiden tot een veranderde financiële situatie. We gaan inwoners hier pro-actief over informeren.	12 - 2023
5.05	We ontwikkelen de huiskamerprojecten door.	
	Bevorderen integraliteit en eenzaamheidsaanpak	<i>Planning</i>
	In het Bestuursakkoord 'Samen aan Zet' is opgenomen dat de gemeente zich inzet voor een eenzaamheidsaanpak en dat integraliteit een belangrijk thema is. In de afgelopen jaren zijn er huiskamers in Mariahout, Lieshout en Beek en Donk geopend. In iedere huiskamer is een activiteitenprogramma met verschillende thema's ten behoeve van ontmoeting, ontspanning, educatie voor de inwoners van Laarbeek.	06 - 2023
5.07	De mantelzorger wordt ondersteund en ontlast.	
	Een plan van aanpak opstellen voor de ondersteuning van mantelzorgers	<i>Planning</i>
	In het Bestuursakkoord 'Samen aan Zet' is opgenomen dat mantelzorgers actief worden ondersteund, zodat zij hun mantelzorgtaken langer vol kunnen houden. We willen namelijk overbelasting van mantelzorgers voorkomen. Op dit moment is er geen plan voor mantelzorgondersteuning. In 2023 stellen we, samen met de welzijnsorganisatie, hiervoor een plan op.	12 - 2023
5.09	We zijn ruimhartig in de opvang van statushouders en vluchtelingen.	
	Plan van aanpak statushouders, vluchtelingen, arbeidsmigranten en crisismigranten	<i>Planning</i>

	Met de stijgende aantallen statushouders, vluchtelingen, arbeidsmigranten en crisismigranten maken we een aanpak die zich richt, ambitie uitspreekt en waarin het integrale verband wordt gelegd tussen het veiligheids-, sociaal en ruimtelijk domein.	12 - 2023
5.13	De energieneutraliteit van gemeentelijke gebouwen wordt aangepakt, hetgeen een forse investering tot gevolg kan hebben. Hierbij wordt niet alleen naar de kosten, maar ook naar de opbrengsten en vervangingsinvesteringen gekeken. De gemeente streeft naar een 55% reductie van de CO2-voetafdruk van haar gemeentelijke gebouwen in 2030 (ten opzichte van 1990). Maatregelen worden bij voorkeur uitgevoerd tijdens natuurlijke vervangingsmomenten.	
	Uitvoeringsprogramma verduurzaming gemeentelijke gebouwen	<i>Planning</i>
	Uitvoeren van verduurzamingsmaatregelen bij het gemeentehuis Beek en Donk en Sportpark De Hut Aarle Rixtel. Een en ander overeenkomstig vastgestelde routekaart.	06 - 2023
	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed; Meerjarenonderhoudsplan	<i>Planning</i>
	Gemeentelijk vastgoed verduurzamen door het opnemen van duurzaamheid in het meerjarenonderhoudsplan (MJOP).	02 - 2023
5.14	Afspraken toegevoegd die niet in het raadsprogramma waren opgenomen	
	Nationaal Programma Onderwijs	<i>Planning</i>
	Gemeente Laarbeek heeft van het Rijk middelen ontvangen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) voor haar rol in voorschoolse educatie, primair en voortgezet onderwijs tot en met schooljaar 2024-2025. Na de evaluatie rondom de inzet van de NPO-middelen tot nu toe, besluiten wij over de inzet van de resterende beschikbare NPO-middelen.	06 - 2023
	Opstellen van een Lokale Educatieve Agenda	<i>Planning</i>
	Gemeenten hebben de wettelijke opdracht om jaarlijks te overleggen met schoolbesturen en kinderopvangorganisaties over een aantal onderwerpen, zoals bijvoorbeeld het tegengaan van onderwijsachterstanden en het bevorderen van integratie. De Lokaal Educatieve Agenda (LEA) is een instrument dat helpt om dit verplichte overleg inhoud te geven en tot gezamenlijke afspraken te komen. In 2023 stellen we een LEA op.	10 - 2023
	Leerplichtbeleid	<i>Planning</i>
	In 2023 starten we met het actualiseren van het leerplichtbeleid.	07 - 2024
	Leerlingenvervoer	<i>Planning</i>
	In 2023 starten we met het actualiseren van de verordening leerlingenvervoer. Dit zal in 2024 worden afgerond.	12 - 2024
	Uitwerking van een dorpsplan aardgasvrij	<i>Planning</i>
	Dorpsplan aardgasvrij uitwerken voor de dorpskern van Mariahout. Dit doen we in samenspraak met inwoners. Het dorpsplan bestaat uit vier hoofdcomponenten: participatie en communicatie, techniekkeuze en uitvoeringsstrategie, inzicht in kosten en inzicht in meekoppelkansen. Voor een definitieve techniekkeuze en inzicht in de kosten is verdiepend onderzoek noodzakelijk.	12 - 2024
	Social Return On Investment	<i>Planning</i>
	In 2022 wordt een plan van aanpak met verschillende scenario's uitgewerkt waarna vervolgens het Social Return on investment (SROI)-beleid wordt geïmplementeerd.	03 - 2023
	Betere samenwerking lokaal onderwijs en arbeidsmarkt	<i>Planning</i>
	Afspraken maken met het onderwijs en ondernemers over het ontplooiën van lokale initiatieven ter bevordering van een betere afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Afspraken maken met werkgevers in het kader van ons nieuw op te stellen Social Return beleid.	01 - 2023

Meer inzicht in aantallen en aard van interventies	<i>Planning</i>
Ontwikkelen van een monitor Sociaal Domein om meer zicht op data te krijgen, waarbij diverse data uit verschillende bronnen aan elkaar gekoppeld worden. Dat moet in de toekomst mogelijkheden geven tot meer datagedreven werken: het nemen van besluiten en het vaststellen van beleid ondersteund door data in combinatie met praktijkervaring, waardoor feiten en betrouwbare voorspellingen een solide basis vormen. Om optimaal te profiteren van de samenwerking in de Gemeenschappelijke Regeling Peelgemeenten en de efficiëntie die dat oplevert, sluiten we in onze planning aan bij die van de koersagenda 2021-2024. Daarin is de opgave Datagedreven werken opgenomen.	12 - 2024
Hervormingsagenda jeugd	<i>Planning</i>
In 2021 heeft het Rijk voor de komende jaren extra middelen aan de gemeente beschikbaar gesteld ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg. Voor Laarbeek gaat het in 2022 om een bedrag van € 1,3 miljoen. Daarbij hebben het rijk en de VNG afgesproken begin 2022 te komen tot een hervormingsagenda jeugd. Deze moet leiden tot verbetering van de toegang tot en kwaliteit van jeugdhulp, betere beheersing van de kosten en borging van de beschikbaarheid van jeugdhulp, versterking van het inzicht in het functioneren van het systeem. De landelijke hervormingsagenda zal een uitwerking moeten krijgen in een lokaal plan. Daarvoor zoeken we zoveel mogelijk de verbinding met andere initiatieven zoals het onderzoek naar de invulling van het sociaal team, Koersagenda 2021-2024 GR Peelgemeenten, nationaal programma onderwijs en het op te stellen geactualiseerde beleidsplan sociaal domein.	12 - 2023
Herinrichting toegang sociaal domein	<i>Planning</i>
Samen met de LEVgroep gaan we de toegang tot het sociaal domein opnieuw inrichten, zodat er voor onze inwoners één plek is waar ze met hun vragen rondom sociaal domein terecht kunnen. Dit wordt een gezamenlijke toegang van het sociaal team Laarbeek en de LEVgroep.	03 - 2023
Uitvoeren Plan van Aanpak 'normaliseren'	<i>Planning</i>
In 2021 is een plan van aanpak normaliseren opgesteld. Dit plan van aanpak gaat uit van verschillende sporen: informatie op orde, communicatie, samenwerken met andere partners in het sociaal domein. Het plan heeft tot doel om bewustwording te genereren over het thema 'normaliseren' en van daaruit een cultuurverandering teweeg te brengen. De uitvoering van dit plan en de verschillende sporen vergt een lange adem, waardoor de uitvoering doorloopt in de komende 2 jaar. In 2022 richten we ons vooral op het creëren van bewustwording, door het gesprek aan te gaan met partners in het sociaal domein en met inwoners.	12 - 2023
Inzicht in medicijngebruik in het water en de relatie met gezondheid	<i>Planning</i>
Zorgkosten lopen op door te veel voorgeschreven medicijnen. Rioolzuivering wordt lastiger door de hoeveelheid doorgespoelde medicijnresten. In 2021 onderzoeken we welke mogelijkheden er zijn om medicijnresten in water terug te dringen, bijvoorbeeld door in te zetten op specifiekere uitgifte van medicijnen door apotheken. Ook wordt onderzocht welke relatie gezondheid bevorderende interventies hebben op de medicijnresten in water (a.d.h.v. wijkwatermetingen door het waterschap Aa en Maas).	06 - 2023
Inclusieve samenleving	<i>Planning</i>

Een interactief doorontwikkeld inclusiebeleid dat is uitgewerkt in een Lokale Inclusie Agenda en een actieplan. Gemeentelijk beleid waarin direct wordt uitgegaan van 'de toegang en bruikbaarheid voor iedereen' in plaats van 'toegang en bruikbaarheid voor de gemiddelde gebruiker'. Toegankelijke voorzieningen in de gemeente voor inwoners met een beperking. De voorbereiding is gestart in 2021. Er is onderzocht wat er nodig is om te voldoen aan de plicht tot het hebben van een Lokale Inclusie Agenda. Naast deze Lokale Inclusie Agenda stimuleren we wel al activiteiten die bijdragen aan een meer inclusieve samenleving. In het subsidieprogramma 2021-2023 heeft het onderwerp inclusie nadrukkelijk een plek gekregen.

09 - 2023

Onderzoek invoering verblijfsbelasting	Planning
Na een nieuw arbeidsmigrantenbeleid en de uitfasering van corona-effecten op de ondernemers, wordt in 2024 aan de raad een voorstel voorgelegd over de mogelijke invoering van verblijfsbelasting (toeristenbelasting) per 1 januari 2025. Als basis hiervoor zal een onderzoek worden uitgevoerd waarin de te verwachten opbrengsten worden afgewogen tegen de mogelijke (beheersmatige) gevolgen en de impact op ondernemers en belastingplichtigen (toeristen en arbeidsmigranten).	12 - 2024

5.2 Financiën

	Rekening	Begroting	Meerjarenbegroting			
<i>bedragen x 1.000</i>	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-22.726	-28.264	-26.972	-26.785	-26.114	-26.000
Arbeidsparticipatie	-150	-254	-206	-257	-224	-234
Begeleiding (WMO)			-681	-681	-681	-681
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-179	-243	-206	-206	-206	-206
Geëscaleerde zorg 18-	-4.252	-4.265				
Gesloten plaatsing			-44	-44	-44	-44
Gezinsgericht			-345	-345	-345	-345
Hulp bij het huishouden (WMO)			-1.345	-1.345	-1.345	-1.345
Inkomensregelingen	-3.866	-7.566	-6.228	-6.368	-6.343	-6.324
Jeugdbescherming			-337	-337	-337	-337
Jeugdhulp begeleiding			-1.227	-1.227	-1.227	-1.227
Jeugdhulp behandeling			-175	-175	-175	-175
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf			-292	-292	-292	-292
Jeugdhulp dagbesteding			-537	-537	-537	-537
Jeugdhulp met verblijf overig			-1.362	-1.362	-1.362	-1.362
Maatwerkdienstverlening 18-	-99	-19				
Maatwerkdienstverlening 18+	-2.473	-2.402				
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-413	-381	-896	-896	-896	-896
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-903	-1.018	-1.036	-985	-984	-984
Onderwijshuisvesting	-440	-334	-429	-428	-426	-425
Overige maatwerkarrangementen (WMO)			-207	-207	-207	-207
Samenkracht en burgerparticipatie	-3.014	-3.622	-3.781	-3.672	-3.625	-3.624
Sportaccommodaties	-1.088	-1.105	-1.104	-1.070	-1.069	-1.068
Sportbeleid en activering	-291	-339	-211	-211	-211	-211
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-2.223	-3.225	-2.910	-2.784	-2.384	-2.367

Volksgezondheid	-818	-898	-879	-879	-879	-879
WSW en beschut werk	-2.518	-2.592	-2.534	-2.478	-2.315	-2.230
Baten	3.014	5.847	4.690	4.593	4.593	4.593
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie		13	13	13	13	13
Geëscaleerde zorg 18-		802				
Inkomensregelingen	1.943	3.789	3.615	3.615	3.615	3.615
Maatwerkdienstverlening 18+		56				
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	84	73	93	93	93	93
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	199	281	226	149	149	149
Onderwijshuisvesting						
Samenkracht en burgerparticipatie	238	366	366	366	366	366
Sportaccommodaties	137	194	203	203	203	203
Sportbeleid en activering	312	150	80	80	80	80
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	73	100	93	73	73	73
Volksgezondheid	30	20				
Saldo van baten en lasten	-19.712	-22.418	-22.282	-22.192	-21.521	-21.407
Stortingen in reserves	-1.223	-15	-15	-15	-15	-15
Onttrekkingen aan reserves	1.483	782	624	585	559	559
Resultaat	-19.453	-21.938	-21.673	-21.622	-20.977	-20.862

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de begrotingssaldi weer.

	Begroting	Meerjarenbegroting			
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	
Primitieve begroting 2022-2025	-20.426	-20.251	-20.102	-20.040	
1e Tussenrapportage 2022	-166	-163	-163	-168	
Raad 21 juli 2022	50	26	0	0	
2e Tussenrapportage 2022	6	-17	-17	-17	
Startpositie Meerjarenbegroting 2023-2026	-20.535	-20.405	-20.282	-20.225	
Nieuw beleid	-826	-924	-880	-858	
Bestaand beleid	384	384	384	384	
Gemeentefonds	-522	-477	28	41	
Loon- & prijsontwikkeling	-102	-133	-164	-145	
Kapitaallasten	58	62	66	70	
Overige mutaties	-130	-130	-130	-130	
Saldo Meerjarenbegroting 2023-2026	-21.673	-21.622	-20.977	-20.862	

Toelichting financiële mutaties

Onderstaande tabel laat de mutaties uit de Programmabegroting 2023 zien.

		Begroting	Meerjarenbegroting			
<i>bedragen x € 1.000</i>		2023	2024	2025	2026	
Nieuw beleid		-826	-924	-880	-858	
Aanpassing Ontmoetingscentrum B&D		-45	-45	-45	-45	
	Lasten	-45	-45	-45	-45	

Het proces voor het uitwerken van scenario's voor aanpassing van het ontmoetingscentrum is gestart. Voorgesteld wordt om de geraamde uitgaven en de bijbehorende dekking die hiervoor al eerder beschikbaar zijn gesteld in de meerjarenbegroting, ook te koppelen aan deze ontwikkeling. Bij een keuze voor een scenario met bijbehorende financiële uitwerking zal deze financiële ruimte worden ingebracht in het totale financiële plaatje en aan de raad worden voorgelegd met een concreet kredietvoorstel.

Daarnaast is voor externe ondersteuning in dit project een eenmalig budget noodzakelijk van € 30.000. De budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 5 en 6.

Begroting 2023 GR Peelgemeenten		-180	-180	-180	-158	
	Lasten	-180	-180	-180	-158	

De vastgestelde begroting 2023 van de GR Peelgemeenten bevat naast indexering een aantal posten welke leiden tot budgettaire meerkosten tot een bedrag van totaal € 153.000. Een aantal posten hiervan is het gevolg van een structurele doorwerking vanuit de 1e begrotingswijziging 2022 Peelgemeenten.

Verder worden de meerkosten in 2026 structureel verlaagd met € 22.000 omdat besloten is dat de formatie 'kwaliteitsmedewerker' tijdelijk is t/m 2025.

De budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 5 en 6.

Beleid voor- en vroegschoolse educatie		-60	-33	-33	-33	
	Lasten	-60	-33	-33	-33	

Het doel van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) is om mogelijke (taal)achterstanden bij peuters zo veel mogelijk te verkleinen. Het heeft een preventieve werking op jeugdhulp en het draagt bij aan het vergroten van de kansen op een zo zelfstandig mogelijk bestaan. In 2022 actualiseren we het beleid voor regulier peuterwerk en VVE. Een aantal uitgangspunten zijn dat in iedere kern is een VVE-voorziening beschikbaar blijft, dat ouders een inkomensafhankelijke ouderbijdrage betalen en dat aanbieders een hoger plusbedrag ontvangen voor kwaliteit. Bekostiging vindt plaats op basis van het daadwerkelijke aantal peuters. Een onafhankelijk bureau onderzocht of de in 2023 te realiseren bezuiniging van € 75.000 naar een beschikbaar budget van € 244.393 haalbaar is. Om invulling te geven aan de uitgangspunten, bij het huidige aantal peuters, is een bedrag van € 287.086 nodig. Definitieve besluitvorming over het beleid voor VVE en de bijbehorende subsidie kan pas plaatsvinden na de vaststelling van deze begroting. Daarom zal 2023 een overgangsjaar worden waarin VVE-aanbieders tijd krijgen om wijzigingen door te voeren en wordt de huidige bekostigingsmethodiek nog aangehouden. Dit vraagt om behoud van het huidige budget van € 314.226 in 2023. Vanaf 2024 wordt gevraagd € 287.086 structureel te begroten.

Budget voor in stand houden voorliggende en algemene voorzieningen		-40	-40	-40	-40	
	Lasten	-40	-40	-40	-40	

Vanaf 2020 is gestart met een aantal pilots (Duofiets, Logeerhuis, Zonnetij). Daarnaast zijn er een aantal voorzieningen uitgewerkt die als voorliggende voorziening fungeren, bijvoorbeeld t.b.v. inclusie of ter voorkoming van eenzaamheid (dementievriendelijk Laarbeek). In het Bestuursakkoord is

aangegeven dat we in gaan zetten op inclusie en voorkoming van eenzaamheid. Daarnaast is de bestuurlijke ambitie om het belang van algemeen toegankelijke voorzieningen te onderschrijven. Deze pilots/voorzieningen dragen daar op een constructieve manier aan bij. Deze voorzieningen dragen daarnaast bij aan lagere zorgkosten en/of zorgen voor het langer zelfredzaam en zelfstandig blijven van onze inwoners. Deze voorzieningen zijn echter nog niet structureel in de begroting opgenomen.

Centrale toegang sociaal domein	-60	0	0	0
Lasten	-60	0	0	0

In de gemeente Laarbeek willen we een centrale toegang naar het sociaal domein voor de inwoners organiseren. Een centrale plek waar inwoners naar toe kunnen met zorgvragen. De centrale toegang zal tevens gebruikt gaan worden om expertise naar de voorkant te verplaatsen. Het doel is om de zorgvraag van inwoners efficiënter te behandelen. Om dit te realiseren willen we van verschillende disciplines binnen het sociaal domein gezamenlijk een toegangsteam gaan vormen. In 2023 willen we deze centrale toegang ontwikkelen, waarvoor incidenteel budget noodzakelijk is voor ontwikkeling, organisatie en systeem. In kadernota 2024 zal een structureel voorstel worden voorgelegd.

Doorontwikkeling Huiskamers Laarbeek	0	-44	0	0
Lasten	0	-44	0	0

Ten behoeve van het werven van activiteiten en het vullen van de programmering wordt een externe aanjager ingehuurd. Hiervoor is een incidenteel budget nodig van € 44.000 per jaar.

Harmonisatie minimaregelingen	-150	-300	-300	-300
Lasten	-150	-300	-300	-300

In regionaal verband (GR Peelgemeenten) is in 2022 gestart met een inventarisatie om een aantal minimaregelingen te harmoniseren. Dit kan leiden tot een begunstigend beleid in Laarbeek. Dit brengt extra kosten met zich mee. Momenteel is moeilijk in te schatten om welk bedrag het gaat.

Impuls geven aan vroegsignalering	-50	-50	-50	-50
Lasten	-50	-50	-50	-50

Hiervoor zijn in het bestuursakkoord 'Samen aan Zet' verschillende acties opgenomen, bijvoorbeeld gericht op vroegsignalering. De ambitie is om vroegsignalering breder uit te rollen. Er kan hierbij gedacht worden aan ander type organisaties of werkgevers.

Inwonerparticipatie Beleidsplan Sociaal Domein	-30	-30	-30	-30
Lasten	-30	-30	-30	-30

In 2023 zal het nieuwe beleidsplan Sociaal Domein 2023-2026 worden vastgesteld. Om bij de totstandkoming van het nieuwe beleidsplan invulling te kunnen geven aan inwonerparticipatie is een werkbudget nodig. Om uitvoering te kunnen geven aan de acties genoemd in dit plan is het noodzakelijk om een uitvoeringsbudget beschikbaar te hebben. We willen inwoners vooraf betrekken als we nieuwe zaken op gaan starten. Ook willen we graag dat inwoners zelf aangeven waar prioriteiten moeten liggen. Met het opstellen van het nieuwe beleidsplan creëren we hier expliciet ruimte voor. Inwonerparticipatie wordt een standaard onderdeel van onze werkwijze gedurende de looptijd van het beleidsplan. Hierbij besteden we daarnaast ook specifieke aandacht aan jeugdparticipatie (Bestuursakkoord, stimuleren jeugdparticipatie).

Pilot inzake onderhoud 4-tal sportparken	-40	0	0	0
Lasten	-40	0	0	0

Als gevolg van de vele onkruiden in de sportvelden, gaan we een pilot starten met de bemesting. We gaan 2 soorten organische bemesting gebruiken om het gras meer kans te geven om de onkruiden te onderdrukken. Ook gaan we de trainingsvelden 2x per jaar doorzaaien om een betere grasmat te krijgen. In 2023 dient als gevolg hiervan het onderhoudsbudget van elk van de 4 sportparken (tw 't Heereind, De Heibunders, 't Luijtelaar en De Hut) incidenteel verhoogd te worden met een bedrag van € 10.000.

Plan van aanpak toekomstbestendige aanpak statushouders, vluchtelingen, arbeidsmigranten, crisismigranten en oudkomers	-97	-97	-97	-97
Lasten	-97	-97	-97	-97

Ook in Laarbeek is de maatschappelijke opgave rondom vluchtelingen, statushouders en arbeidsmigranten groot. De vluchtelingenstroom is groot en er is een tekort aan opvangplekken, daarbij is de taakstelling voor versnelde opvang van statushouders per 2022 met 50% vergroot. Gemeente Laarbeek heeft de opgave om huisvesting te organiseren. Het gaat hierbij zowel om vluchtelingen uit Oekraïne, asielzoekers (vluchtelingen in procedure) en statushouders. In 2023 ontwikkelen we een lange termijnvisie op deze maatschappelijke opgave. Met de stijgende aantallen statushouders, vluchtelingen, arbeidsmigranten, crisismigranten en oudkomers (mensen met een migratie-achtergrond, een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd hebben, al jaren in Nederland wonen, maar niet geïntegreerd zijn) moet er een toekomstbestendige aanpak komen wat zich hierop richt en ambitie uitspreekt en waarin het integrale verband wordt gelegd tussen het veiligheids, sociaal en ruimtelijk domein. Dit vraagt structureel ambtelijk regie op de verschillende domeinen die hiermee gemoeid zijn. Hiervoor is extra formatie noodzakelijk.

Subsidie LEVgroep	-22	-22	-22	-22
Lasten	-22	-22	-22	-22

Uitbreiding van de operationele capaciteit t.b.v. vroegsignalering is noodzakelijk om de grotere doelgroep inwoners op te pakken. Gedeeltelijke dekking kan plaatsvinden uit de stelpost n.a.v. middelen voor 'robuuste rechtsbescherming'.

Uitvoeringsprogramma Verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2023-2030	0	-21	-21	-21
Lasten	0	-21	-21	-21

Deze route van verduurzaming van onze gebouwen stelt ons in staat om de EU-doelstelling van 55% CO2-reductie te behalen op basis van de opgestelde Routekaart (met investeringsbedragen prijspeil 2021). De jaarlasten van de bijbehorende investeringen lopen op tot € 187.000 in 2028 en betreffen een geraamde totaalinvestering van € 4,4 miljoen. De budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 5 en 6.

Uniformering kindtarief 0-18 jaar Jeugdgezondheidszorg GGD	-12	-12	-12	-12
Lasten	-12	-12	-12	-12

Momenteel worden bij de GGD richting de deelnemende gemeenten 2 verschillende kindtarieven gehanteerd. De opdracht is om in 2023 te komen tot één uniform tarief Jeugdgezondheidszorg in de leeftijd van 0-18 jaar. Het definitieve tarief is nog niet bekend, maar op basis van het rekenmodel wordt rekening gehouden met een financieel nadeel tussen € 4.000 en € 12.000 voor gemeente Laarbeek.

Voorliggende GGZ-voorzieningen in stand houden	-10	-10	-10	-10
Lasten	-10	-10	-10	-10

Sinds de decentralisatie van begeleiding en beschermd wonen naar gemeenten was gemeente Helmond verantwoordelijk voor het uitvoeren van een aantal preventieve taken op dit gebied. Met ingang van 2023 verdwijnt deze functie, waardoor lokale gemeenten zelf verantwoordelijk worden voor de uitvoering van deze taken. Het voortzetten van deze activiteiten zorgt voor meer preventie (en tevens veiligheid van onze inwoners) en uitstel van zwaardere zorg.

Werkplan jeugd	-30	-40	-40	-40
Lasten	-30	-40	-40	-40

In 2022 worden nog verschillende acties uit het uitvoeringsplan jeugd 2021-2022 geïmplementeerd, welke tot structurele lasten zullen leiden. Zo wordt, als onderdeel van Kansrijke Start, het preventieve programma Nu Niet Zwanger (NNZ) geïmplementeerd. Het programma biedt hulpverleners hulpmiddelen om met hun (kwetsbare) cliënt in gesprek te gaan over zijn/haar kindwens, zodat die bewust kan kiezen om nu wel of niet zwanger te (kunnen) worden. Voorgesteld wordt om voor het uitvoeringsplan jeugd voor 2023 € 30.000 beschikbaar te stellen en vanaf 2024 structureel € 40.000. Het bedrag voor 2023 is lager, omdat dan gedeeltelijke bekostiging plaatsvindt vanuit de decentralisatie-uitkering Gezond in de Stad, die we tot en met 2023 ontvangen.

Bestaand beleid	384	384	384	384
Actualisering prognose zorgkosten 2023 Sociaal Domein	485	485	485	485
Lasten	485	485	485	485

In september 2022 is door het college van B&W via de Q2-rapportage een geactualiseerde prognose zorgkosten 2022-2023 Sociaal Domein ontvangen van de GR Peeltgemeenten. In deze begroting vindt bijstelling plaats naar de geactualiseerde prognose 2023 voor de zorgkosten Sociaal Domein (Wmo, Jeugd en Bijzondere bijstand, Minimabeleid & Schuldhulpverlening). De bijstelling 2023 resulteert per saldo in een voordeel van structureel € 485.000. Het voorstel is om dit saldo geheel vrij te laten vallen ten gunste van het meerjarenperspectief begroting 2023.

Formatie-uitbreiding schuldhulpverlening fase 1 (voor wettelijke taken)	-81	-81	-81	-81
Lasten	-81	-81	-81	-81

In 2022 is gestart met een pilot formatie-uitbreiding schuldhulpverlening fase 1. Uit een tussentijdse evaluatie is gebleken dat structurele formatie-uitbreiding schuldhulpverlening fase 1 noodzakelijk is omdat hierdoor gevolg gegeven kan worden aan de aanbevelingen uit het onderzoek van de Rekenkamercommissie (de keten schuldhulpverlening wordt geoptimaliseerd en wordt in kwalitatieve en kwantitatieve zin geborgd voor de toekomst).

Verhoging budget Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	-20	-20	-20	-20
Lasten	-20	-20	-20	-20

De afgelopen jaren zien we een toename van de uitgaven voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. De uitgaven zijn jaarlijks hoger dan begroot. Voorgesteld wordt om hiervoor structureel € 20.000 extra op te nemen.

Gemeentefonds	-522	-477	28	41
Verwerking meicirculaire 2022 gemeentefonds	-467	-534	-472	-459
Lasten	-467	-534	-472	-459

De verwerking van de meicirculaire 2022 gemeentefonds laat over de jaren 2023 t/m 2026, ná diverse opgenomen bijstellingen, over alle jaren een budgettair voordeel zien.

Daarbij is rekening is gehouden met bijstellingen op de volgende onderdelen:

- BOA's

Er wordt met ingang van 2022 extra structurele middelen ter grootte van € 33.000 beschikbaar gesteld voor extra capaciteit BOA's.

- Indexeringen

Om de huidige budgetten van lonen en prijzen in de begroting 2023 te kunnen indexeren worden hiervoor middelen afgezonderd om deze extra lasten te kunnen afdekken.

- Inburgering

Voor de bekostiging van de leerbaarheidstoets Inburgering worden m.i.v. 2023 extra structurele middelen beschikbaar gesteld ter grootte van € 5.000.

- Systeemleren

Voor de versterking van de dienstverlening gemeenten worden voor systeemleren m.i.v. 2023 extra structurele middelen beschikbaar gesteld ter grootte van € 6.000.

- Wsw-middelen

Hiervoor is over alle jaren heen een hoger budget beschikbaar gekomen waardoor meer middelen zullen moeten worden afgedragen aan Senzer.

De diverse budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 1, 2, 5 en 6.

Verwerking septembercirculaire 2022 Gemeentefonds

	-55	57	500	500
Lasten	-55	57	500	500

De verwerking van de septembercirculaire 2022 gemeentefonds laat over de jaren 2023 t/m 2026, ná diverse opgenomen bijstellingen, over alle jaren een budgettair nadeel zien.

Daarbij is rekening gehouden met bijstellingen op de volgende onderdelen:

- € 55.000 in 2023 en € 43.000 in 2024 als budget voor asiel Inburgering

- € 17.000 in 2023 t/m 2026 als budget voor Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb)

- Oplopende te realiseren taakstelling van € 100.000 in 2024 naar € 500.000 in 2025 en verder als besparing lasten Jeugdzorg (afgeleide van de Hervormingsagenda)

De diverse budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 3, 5 en 6.

5.3 Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	verplicht volgens BBV j/n	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Absoluut verzuim	Ja	per 1.000 leerlingen	2021	1,7	2,8
Relatief verzuim	Ja	per 1.000 leerlingen	2021	3	13
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	Ja	%	2021	1,0	1,5
Niet sporters	Ja	%	2020	46,8	50,1
Banen	Ja	per 1.000 inwoners van 15- 64 jaar	2021	595,1	677,3
Jongeren met een delict voor de rechter	Ja	%	2020	1	1
Kinderen uit uitkeringsgezinnen	Ja	%	2020	3	3
Netto arbeidsparticipatie	Ja	%	2021	72,5	71,6

Werkloze jongeren	Ja	%	2020	1	1
Personen met een bijstandsuitkering	Ja	per 10.000 inwoners	2021	174,6	216,5
Lopende re-integratievoorzieningen	Ja	per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	2020	56,7	148,3
Jongeren met jeugdhulp	Ja	% van alle jongeren tot 18 jaar	2021	9,8	11,9
Jongeren met jeugdbescherming	Ja	%	2021	1,1	Onbekend
Jongeren met jeugdreclassering	Ja	%	nvt	onbekend	onbekend
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Ja	per 10.000 inwoners	2021	610	640
Omvang huishoudelijk restafval	Ja	Kg/inwoners	2020	60	129
Hernieuwbare elektriciteit	Ja	%	2020	10,8	onbekend

5.4 Investeringsen

Onderstaande tabel geeft de investeringen voor het begrotingsjaar 2023 weer.

bedragen x € 1.000	Bruto krediet	Bijdrage derden	Netto krediet
Verduurzaming sportpark De Hut 2023	418.000		418.000
			-

Programma 6 Financiën en bedrijfsvoering

Portefeuillehouders

Burgemeester van der Meijden
Wethouder Briels

Ontwikkelingen

De financiële situatie

De financiële situatie van de gemeente is gezond. We hebben een structureel sluitend meerjarenperspectief in de begroting 2022 en volgende jaren gepresenteerd. De provincie als toezichthouder heeft geen kritische kanttekening bij onze begroting gemaakt. Hierbij moet worden aangetekend dat we in hoge mate afhankelijk zijn van de Rijksvergoedingen.

Door steunpakketten vanwege corona, structurele compensatie voor de gestegen kosten van het sociaal domein en meevallers in de september-circulaire 2021 is er bij de totstandkoming van de begroting 2022 een ruime financiële situatie ontstaan. Er zijn bedragen in de begroting opgenomen voor risico's voor het sociaal domein en de herverdeling van het gemeentefonds. Onze reservepositie is goed.

Daarnaast zijn er veel bewegingen in grondexploitaties, waardoor steeds gekeken moet worden of de risicoreserve grondexploitatie toereikend dan wel te hoog of te laag is in relatie tot de onderliggende risico's. De reserve bedraagt nu keurig 4,4 miljoen euro. Wanneer deze te hoog is, wordt deze afgeroomd naar de algemene reserve.

Personeelsbestand

De ambtelijke organisatie bestaat uit de gemeentesecretaris, vier afdelingen met elk een afdelingsmanager, een kleine staf en de griffie. Op het moment van het opstellen van de begroting 2022 was er sprake van een formatie-omvang van 114,55 fte. Een organisatie, waarvan de (wettelijke) taken en opgaven de afgelopen jaren enorm zijn toegenomen qua complexiteit in samenhang, wetgeving en eisen. Denk bijvoorbeeld aan de ontwikkeling van jeugdzorg, de Omgevingswet, vertaling van de doelen uit het Klimaatakkoord, burgerparticipatie, ondermijning, maar ook de juridisering van de maatschappij. Ook het aantal ruimtelijke plannen dat om een beoordeling vraagt heeft een enorme vlucht genomen. Burgers worden bovendien steeds mondiger en nemen sneller met de gemeente contact op als zij ergens een klacht over hebben. Dit vraagt van onze medewerkers een andere manier van werken waarbij goede communicatieve vaardigheden belangrijk zijn.

Aan de andere kant ligt het vraagstuk van kwetsbaarheid en goedschaligheid ook steeds op tafel, bij een ambtelijk apparaat waar veel vakgebieden/functies bemenst worden door één persoon. Dit maakt ons kwetsbaar - zeker in een veranderende arbeidsmarkt - en maakt ook dat we steeds bestuurlijke ambities in balans moeten brengen en houden met én eventueel uitbreiden van onze capaciteit. Strategisch personeelsbeleid en -planning is hiervoor een belangrijk instrument dat de komende jaren verder uitgewerkt wordt. Het boeien en binden van kwalitatief goed personeel is één van de belangrijkste uitdagingen de komende jaren.

Informatisering & Automatisering

Door de toenemende digitalisering is het zorgvuldig omgaan met de informatie en gegevens van inwoners (persoonsgegevens) en organisaties ook voor gemeenten van steeds groter belang. Uitval van computers, het zoek raken van gegevensbestanden of het door onbevoegden kennismaken dan wel manipuleren van bepaalde gegevens kan ernstige gevolgen hebben voor de continuïteit van de dienstverlening. Een betrouwbare, beschikbare en correcte informatiehuishouding is essentieel voor de dienstverlening van gemeenten en de privacy van onze inwoners.

Ambities

- A. We streven ernaar om de goede financiële situatie te behouden dan wel te verbeteren.
- B. Het personeelsbestand van de gemeente is kwalitatief en kwantitatief in overeenstemming met haar taken.
- C. De gemeentelijke systemen voor Informatisering & Automatisering zijn robuust, dataveilig en toekomstbestendig.

6.1 Speerpunten

Wat willen we bereiken?

- 6.01 We zijn terughoudend met het verhogen van de lasten voor onze inwoners.
- 6.02 We blijven investeren in het behoud van ons hoge voorzieningenniveau, met een realistische blik op mogelijkheden, onmogelijkheden en goed uit te leggen overwegingen. Onroerend Zaak Belasting is niet bij voorbaat sluitpost van de begroting. Er dient een balans te zijn tussen opbrengsten, kosten en het voorzieningenniveau in onze kernen.
- 6.03 De gemeente investeert - aangetoond door een goede onderbouwing - in het personeelsbestand en de bedrijfsvoering, zodat die in evenwicht zijn met de maatschappelijke opgaven en taken van deze tijd.
- 6.04 We sturen actief op het grondbedrijf vanuit een brede totaalblik (niet per project), met een goede balans tussen beleidsdoelstellingen en financiële positie.
- 6.05 We zetten in op verantwoord actief grondbeleid.
- 6.06 We streven naar meer kostendekkende heffingen en retributies.
- 6.07 De invoering van verblijfsbelasting wordt versneld ingevoerd per 2024.
- 6.08 We zoeken naar mogelijkheden om een herstructureringsfonds of een vereveningsfonds in het leven te roepen voor het realiseren van sociale woningbouw.
- 6.09 Er wordt gekeken naar de financiële en praktische mogelijkheden om rioolheffing te baseren op werkelijk waterverbruik.

Wat gaan we daar voor doen?

- 6.03 De gemeente investeert - aangetoond door een goede onderbouwing - in het personeelsbestand en de bedrijfsvoering, zodat die in evenwicht zijn met de maatschappelijke opgaven en taken van deze tijd.

Doorontwikkeling ICT-programma

Planning

In 2023 behalen we de gestelde doelen uit het verlengde uitvoeringsplan. 12 - 2023
Daarnaast bepalen we de ambitie voor de toekomst en vertalen we deze in de Kadernota 2024 in concrete plannen.

6.2 Financiën

	Rekening	Begroting		Meerjarenbegroting		
<i>bedragen x 1.000</i>	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-8.588	-9.100	-10.840	-10.352	-10.542	-10.584
Overhead	-7.706	-8.435	-9.297	-8.957	-9.063	-9.075
Overige baten en lasten	-810	-549	-1.510	-1.360	-1.436	-1.459
OZB woningen	-4	-4	-4	-4	-4	-4
Treasury	-68	-113	-30	-32	-40	-46
Baten	39.861	45.048	45.072	45.533	45.603	43.172

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen Gemeentefonds	33.086	38.356	38.302	38.792	38.700	36.153
Belastingen overig	28	27	27	27	27	27
Overhead	596	660	562	562	562	562
Overige baten en lasten	351	255	140		50	50
OZB niet-woningen	2.022	2.031	2.177	2.217	2.256	2.298
OZB woningen	3.615	3.597	3.808	3.880	3.953	4.027
Treasury	163	122	55	55	55	55
Saldo van baten en lasten	31.273	35.948	34.232	35.181	35.062	32.588
Stortingen in reserves	-2.497	-1.383	-140			
Onttrekkingen aan reserves	1.058	3.110	242	192	191	190
Resultaat	29.834	33.690	34.334	35.373	35.253	32.778

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de begrotingssaldi weer.

	Begroting	Meerjarenbegroting			
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	
Primitieve begroting 2022-2025	30.940	30.811	30.920	30.884	
1e Tussenrapportage 2022	105	101	102	108	
2e Tussenrapportage 2022	-43	-19	-19	-19	
Startpositie Meerjarenbegroting 2023-2026	31.002	30.893	31.003	30.973	
Nieuw beleid	-733	-594	-673	-662	
Bestaand beleid	-1.159	-982	-982	-982	
Gemeentefonds	4.452	5.248	5.113	2.582	
Dekkingsplan	393	417	438	551	
Loon- & prijsontwikkeling	253	271	302	283	
Kapitaallasten	-60	-57	-67	-83	
Overige mutaties	186	176	118	116	
Saldo Meerjarenbegroting 2023-2026	34.334	35.373	35.253	32.778	

Toelichting financiële mutaties

Onderstaande tabel laat de mutaties uit de Programmabegroting 2023 zien.

	Begroting	Meerjarenbegroting			
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	
Nieuw beleid	-733	-594	-673	-662	
Aanpassing Ontmoetingscentrum B&D	15	45	45	45	
Lasten	15	45	45	45	

Het proces voor het uitwerken van scenario's voor aanpassing van het ontmoetingscentrum is gestart. Voorgesteld wordt om de geraamde uitgaven en de bijbehorende dekking die hiervoor al eerder beschikbaar zijn gesteld in de meerjarenbegroting, ook te koppelen aan deze ontwikkeling. Bij een keuze voor een scenario met bijbehorende financiële uitwerking zal deze financiële ruimte worden ingebracht in het totale financiële plaatje en aan de raad worden voorgelegd met een concreet

kredietvoorstel.

Daarnaast is voor externe ondersteuning in dit project een eenmalig budget noodzakelijk van € 30.000. De budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 5 en 6.

Anticiperen op gevolgen hoge inflatie	-256	-274	-305	-285
Lasten	-256	-274	-305	-285

De inflatie stijgt momenteel tot grote hoogte. Dit heeft waarschijnlijk tot gevolg dat de regulier als basis toegepaste prijsindexering voor het jaar 2023 van 1,6% voor diverse budgetten tot een tekort zal leiden. Om hier proactief op te anticiperen wordt voorgesteld om hiervoor een stelpost op te nemen ter grootte van € 350.000.

Deze stelpost kan deels worden gedekt door een vanuit de meicirculaire 2022 niet geheel benutte eerder geraamde stelpost voor indexering.

Begroting 2023 GR Peelgemeenten	27	27	27	27
Lasten	27	27	27	27

De vastgestelde begroting 2023 van de GR Peelgemeenten bevat naast indexering een aantal posten welke leiden tot budgettaire meerkosten tot een bedrag van totaal € 153.000. Een aantal posten hiervan is het gevolg van een structurele doorwerking vanuit de 1e begrotingswijziging 2022 Peelgemeenten.

Verder worden de meerkosten in 2026 structureel verlaagd met € 22.000 omdat besloten is dat de formatie 'kwaliteitsmedewerker' tijdelijk is t/m 2025.

De budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 5 en 6.

Externe ondersteuning voor onderzoek rioolheffing op basis van waterverbruik	-10	0	0	0
Lasten	-10	0	0	0

Voordat hier verdere besluitvorming en uitwerking aan kan worden gegeven, wordt door middel van een eenmalig budget van € 10.000 voor externe ondersteuning inzicht gegeven in de consequenties en vereiste van invoering.

Externe ondersteuning voor uitwerking scenario's milieustraat en dekkingsmogelijkheden	-15	0	0	0
Lasten	-15	0	0	0

Voordat hier verdere besluitvorming en uitwerking aan kan worden gegeven, wordt door middel van een eenmalig budget van € 15.000 voor externe ondersteuning inzicht gegeven in de consequenties en vereiste van invoering.

Externe ondersteuning voor versnelde invoering verblijfsbelasting	-25	0	0	0
Lasten	-25	0	0	0

Voordat hier verdere besluitvorming en uitwerking aan kan worden gegeven, wordt door middel van een eenmalig budget van € 25.000 voor externe ondersteuning inzicht gegeven in de consequenties en vereiste van invoering.

Externe ondersteuning voor woonvisie, woningmarktonderzoek en vereveningsfonds	-50	0	0	0
Lasten	-50	0	0	0

Voordat hier verdere besluitvorming en uitwerking aan kan worden gegeven, wordt door middel van een eenmalig budget van € 50.000 voor externe ondersteuning inzicht gegeven in de consequenties en vereiste van invoering.

Naast de bevolkingsprognose van de provincie, vindt nu een schaa sprong plaats rond Brainport. Ook landelijk is de opdracht gegeven om meer woningen te realiseren. De prognose is niet langer actueel.

Formatie accommodatiebeleid/gebouwenbeheer/capaciteit verduurzaming vastgoed	-101	-101	-101	-101
Lasten	-101	-101	-101	-101

Er is een onderzoek uitgevoerd naar de borging van het totale aandachtsgebied accommodaties in de organisaties. De resultaten van het onderzoek komen er op neer dat er 1 fte nodig is voor accommodatiebeleid en 1 fte voor uitvoering van alle accommodatieprojecten. Hierin is ook besloten de benodigde structurele capaciteit voor het uitvoeringsprogramma verduurzaming gemeentelijk vastgoed. Het is de vraag of dit op termijn helemaal realistisch is, maar we starten hier nu wel mee. Hierbij is gerekend met € 89.000 voor 1 fte schaal 9 en € 97.000 voor 1 fte schaal 10. Gedeeltelijke dekking hiervoor ad € 85.000 kan worden gevonden door de inzet van de bestaande formatie voor disciplinaire vraagstukken uit begroting 2022.

Formatie Groene BOA	-43	-43	-43	-43
Lasten	-43	-43	-43	-43

De Tweede Kamer heeft structureel extra gelden vrijgemaakt om de handhaving in de gemeenten te versterken (inzet BOA's). Voor Laarbeek is via de meicirculaire 2022 gemeentefonds een budget van reeds € 33.000 structureel beschikbaar. Door dit budget nu met structureel € 10.000 aan te vullen kan een groene BOA in dienst genomen worden. In het bestuursakkoord is ook aangegeven dat wordt gezocht naar extra toezicht in het buitengebied door herschikking of aanstelling van een groene BOA. De budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 2 en 6.

Omgevingswet software	-10	-10	-10	-10
Lasten	-10	-10	-10	-10

Op 1 januari 2023 treedt naar verwachting de Omgevingswet in werking. De gemeente dient te beschikken over zgn. plan- en regelsoftware voor het publiceren van omgevingswetbesluiten en het maken van toepasbare regels. Voor deze pakketten samen worden structurele lasten geraamd van € 10.000 per jaar. Incidentele kosten à € 15.000 komen ten laste van het werkbudget Omgevingswet (reeds budget voor).

Er is reeds een bedrag geraamd van € 50.000 incidenteel en € 20.000 structureel voor de Omgevingswet in het I&A-plan welke budgetten bestemd zijn voor VTH-software.

Ontwikkelingen I&A: automatisering	-55	-55	-55	-55
Lasten	-55	-55	-55	-55

Het betreft hier de formatieve vertaling van de nieuwe rollen automatisering op basis van de herijking ICT voor versterking van de helpdesk en werkplekbeheer. Het is onderdeel van de intergemeentelijke samenwerking met de gemeente Gemert-Bakel. Hier wordt gezamenlijk invulling aan gegeven.

Ontwikkelingen I&A: hosting & informatisering	-150	-100	-100	-100
Lasten	-150	-100	-100	-100

Vertalen rapport Toekomstgerichte doorontwikkeling ICT met specifieke acties op: versterken kwaliteit en kwantiteit van servicedesk en werkplekbeheer (intern), netwerk- en systeembeheer hosten om kwaliteit te versterken en kwetsbaarheid te verminderen, rollen en verantwoordelijkheden informatiemanagement en functioneel beheer herijken. Om hier in 2023 vorm aan te kunnen geven is

budget nodig voor het verlengen van de inhuur, eventuele meerkosten hosting en invulling interne rollen op het gebied van informatisering en automatisering. Vandaar de hogere kosten in 2023.

Uitvoeringsbudget tbv inhuur expertise accommodatiebeleid	-65	-65	-65	-65
Lasten	-65	-65	-65	-65

Een structureel uitvoeringbudget is nodig om bij alle projecten op het gebied van accommodatiebeleid specifieke expertise in te huren.

Uitvoeringsprogramma Verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2023-2030	15	-18	-66	-74
Lasten	15	-18	-66	-74

Deze route van verduurzaming van onze gebouwen stelt ons in staat om de EU-doelstelling van 55% CO2-reductie te behalen op basis van de opgestelde Routekaart (met investeringsbedragen prijspeil 2021). De jaarlasten van de bijbehorende investeringen lopen op tot € 187.000 in 2028 en betreffen een geraamde totaalinvestering van € 4,4 miljoen. De budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 5 en 6.

Vorming voorziening/reserve groenbeheer in combinatie met opstellen onderhoudsplan groen	-10	0	0	0
Lasten	-10	0	0	0

Instellen voorziening groenbeheer of reserve groenbeheer (afweging koppelen aan uitwerking scenario's). Voorgesteld wordt om uit de reserve 'kwaliteitsverbetering buitengebied' een bedrag van € 100.000 te oormerken om in te zetten voor een in te stellen nieuwe voorziening voor het groenbeheer. Daarbij is tevens een eenmalig budget noodzakelijk van € 10.000 voor externe ondersteuning om de verdere uitwerking in beeld te brengen. De budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 3 en 6.

Bestaand beleid	-1.159	-982	-982	-982
Bijstelling formatie beleid Sociaal Domein (wettelijke taken)	-125	-125	-125	-125
Lasten	-125	-125	-125	-125

Om te voldoen aan onze wettelijke taken en ingezet beleid is het noodzakelijk om de formatie op te plussen met 1,3fte om onze basis op orde te krijgen.

Budget t.b.v. tijdelijke formatie PO/CISO	-84	0	0	0
Lasten	-84	0	0	0

De personele kosten 2023 voor PO/CISO bestaat uit uitbreiding van 0,72fte formatie om uitvoering te kunnen geven aan de wettelijke normering + doorrekening meerkosten inhuurconstructie. In de Kadernota 2024 zal een structureel voorstel worden gedaan voor 2024 en verder.

Budget uitwerking normenkader IBT inzake Informatie- en archiefbeheer	-120	0	0	0
Lasten	-120	0	0	0

Er is tijdelijke capaciteit nodig ter uitwerking van het normenkader IBT in de vorm van een opdracht aan een extern bedrijf / bureau. Tevens kunnen zij aan de slag met de informatiebeheerplannen en de migratie Esuite.

Budget voor Informatie- en archiefbeheer	-10	-10	-10	-10
Lasten	-10	-10	-10	-10

In het verleden zijn geen structurele middelen beschikbaar gesteld voor archief- en informatiebeheer, afgezien van de bijdrage aan het RHCE. De middelen zullen o.a. worden besteed aan ondersteunende werkzaamheden op gebied van e-depot, archiefbewerking en kleinschalige digitaliseringsprojecten. Voorgesteld wordt om hiervoor € 10.000 structureel op te nemen.

Expanderen automatiseringsbudget (onderhoudsbudgetten)	-20	-20	-20	-20
Lasten	-20	-20	-20	-20

De organisatie groeit en de vraagstukken worden complexer. Dit geeft zijn weerslag in de ICT - technische mogelijkheden. De huidige budgetten zijn star en acteren niet mee op de bewegingen van de organisatie. Het huidige budget is niet toereikend meer en dient bijgesteld te worden.

Investing vervanging integraal beheersysteem openbare ruimte (BOR)	0	-32	-32	-32
Lasten	0	-32	-32	-32

Er dient een nieuwe aanbesteding gehouden te worden voor de vervanging van het huidige beheersysteem openbare ruimte voor de gemeenten Laarbeek én Gemert-Bakel. De geraamde kosten zijn op dit moment nog indicatief. Het feitelijk doorgaan van deze vervanging is mede afhankelijk van de vraag of Gemert-Bakel instemt met eenzelfde investering. Er wordt vooralsnog een investering gevraagd van € 150.000, waarvan de kapitaallasten drukken op het meerjarenperspectief. Met een budget voor de onderhoudsbijdrage was al rekening gehouden in het I&A-plan.

Personele ontwikkelingen: toekomstbestendige organisatie	-700	-700	-700	-700
Lasten	-700	-700	-700	-700

Het onderzoeksbureau heeft in opdracht van het management een formatie- en organisatieonderzoek uitgevoerd. Het rapport geeft bevindingen en aanbevelingen over versterking van de organisatie in het licht van bestendigheid richting de toekomst en goed werkgeverschap, voor een heroriëntatie van de organisatiestructuur en versterking van de bedrijfsvoering. Hiervoor wordt voorgesteld om structurele middelen als stelpost van € 700.000 beschikbaar te stellen. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering en het rapport van het onderzoeksbureau zelf.

Uitbreiding af te nemen inkoopcapaciteit Bizob	-85	-85	-85	-85
Lasten	-85	-85	-85	-85

De Bizob-inkoopkosten zijn al enige jaren hoger dan het beschikbare budget. Daarnaast is budgetverhoging noodzakelijk omdat een deel van het inkoopbudget werd overgedragen naar de GR Peelgemeenten.

Uitvoeringsbudget informatiebeveiliging	-15	-15	-15	-15
Lasten	-15	-15	-15	-15

Om de acties uit het vastgestelde uitvoeringsplan informatieveiligheid te kunnen uitvoeren is budget nodig.

- Om de bewustwording van informatiebeveiliging en privacy binnen de organisatie te vergroten is het nodig om een phishingtest uit te voeren en een mystery guest in te schakelen.
- Audits: ENSIA wordt jaarlijks uitgevoerd. Ook voor de uitvoering van de WPG audits is budget nodig.
- Technische tools voor informatiebeveiliging.

Voorgesteld wordt om hier structureel een budget van € 25.000 voor beschikbaar te stellen.

Gedeeltelijke dekking hiervoor van € 10.000 kan plaatsvinden vanuit het budget bedrijfsvoering.

Vervangingsinvesteringen buitendienst	0	5	5	5
Lasten	0	5	5	5

Ieder jaar opnieuw wordt beoordeeld wat aan vervangingsinvesteringen voor de buitendienst verricht moet worden. Voor 2023 worden 5 sneeuwpluigen en 1 wegenschaaf vervangen. De totale investering bedraagt € 61.000. De totale kapitaallasten bedragen € 5.743. Deze worden gedekt door de beschikbare stelpost vervangingsinvesteringen en verloopt budgetneutraal in de (meerjaren)begroting 2023.

Gemeentefonds	4.452	5.248	5.113	2.582
Geraamd nadeel als gevolg van correctie septembercirculaire 2022 gemeentefonds	-240	-240	-240	-240
Baten	-240	-240	-240	-240

Begin oktober is een update van de septembercirculaire 2022 van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) verschenen. De verwerking van de correctie heeft betrekking op een door het ministerie onjuist toegepaste berekening met betrekking tot de opgenomen WOZ-stijging. Hierdoor ontstaat een geraamd berekend financieel nadelig risico van 8 uitkeringspunten oftewel € 240.000 structureel. Deze correctie zal plaatsvinden in de decembercirculaire 2022. Hierop vooruitlopend wordt nu alvast hiermee rekening gehouden.

Verwerking meicirculaire 2022 gemeentefonds	3.888	4.880	5.541	2.319
Lasten	-627	-627	-627	-627
Baten	4.515	5.507	6.168	2.946

De verwerking van de meicirculaire 2022 gemeentefonds laat over de jaren 2023 t/m 2026, ná diverse opgenomen bijstellingen, over alle jaren een budgettair voordeel zien.

Daarbij is rekening is gehouden met bijstellingen op de volgende onderdelen:

- BOA's

Er wordt met ingang van 2022 extra structurele middelen ter grootte van € 33.000 beschikbaar gesteld voor extra capaciteit BOA's.

- Indexeringen

Om de huidige budgetten van lonen en prijzen in de begroting 2023 te kunnen indexeren worden hiervoor middelen afgezonderd om deze extra lasten te kunnen afdekken.

- Inburgering

Voor de bekostiging van de leerbaarheidstoets Inburgering worden m.i.v. 2023 extra structurele middelen beschikbaar gesteld ter grootte van € 5.000.

- Systeemleren

Voor de versterking van de dienstverlening gemeenten worden voor systeemleren m.i.v. 2023 extra structurele middelen beschikbaar gesteld ter grootte van € 6.000.

- Wsw-middelen

Hiervoor is over alle jaren heen een hoger budget beschikbaar gekomen waardoor meer middelen zullen moeten worden afgedragen aan Senzer.

De diverse budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 1, 2, 5 en 6.

Verwerking septembercirculaire 2022 Gemeentefonds	804	608	-188	503
Baten	804	608	-188	503

De verwerking van de septembercirculaire 2022 gemeentefonds laat over de jaren 2023 t/m 2026, ná diverse opgenomen bijstellingen, over alle jaren een budgettair nadeel zien.

Daarbij is rekening gehouden met bijstellingen op de volgende onderdelen:

- € 55.000 in 2023 en € 43.000 in 2024 als budget voor asiel Inburgering
- € 17.000 in 2023 t/m 2026 als budget voor Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb)
- Oplopende te realiseren taakstelling van € 100.000 in 2024 naar € 500.000 in 2025 en verder als besparing lasten Jeugdzorg (afgeleide van de Hervormingsagenda)

De diverse budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 3, 5 en 6.

Dekkingsplan	393	417	438	551
Bijstelling ozb-opbrengst 2023 t/m 2025 o.b.v. 1,6% inflatie + 2026 eveneens 1,6%	6	12	18	113
Baten	6	12	18	113

Bij de vaststelling van de begroting 2022 is besloten om de ozb-opbrengst te laten stijgen voor de jaren 2023 t/m 2025 met alleen een inflatiecorrectie, destijds gerekend met jaarlijks 1,5%. Gelet op de opgenomen financiële kaderstelling in de Kadernota 2023 met een prijsstijging van 1,6% dient deze opbrengst in de basis nu over deze periode eveneens te worden bijgesteld. Deze wordt nu voor het jaar 2026 eveneens aangevuld met 1,6% stijging ozb-opbrengst.

Indexering ozb-opbrengst 2023 gelijktrekken aan 4,12% inflatiecorrectie 2023 conform Septembercirculaire 2022 gemeentefonds	142	145	145	148
Baten	142	145	145	148

Om de inflatiecorrectie gelijk op te laten lopen met de indexering van de inkomsten wordt nu voorgesteld om een percentage van 4,12% als inflatiecorrectie voor 2023 aan te houden voor de stijging van de opbrengst onroerende zaakbelastingen, Dit is dan in lijn met het inflatiecijfer (loon- en prijsindex) uit de Septembercirculaire 2022. Voor de jaren 2024 t/m 2026 blijft de toegepaste stijging van de ozb-opbrengst ongewijzigd gehandhaafd op 1,6%.

Vrijval risicobuffer herijking gemeentefonds	200	200	200	200
Baten	200	200	200	200

In de begroting 2022 was een structurele risicobuffer opgenomen voor de effecten van de herijking van het gemeentefonds, omdat de financiële consequenties nog onzeker waren. Deze herijking vindt plaats en alle financiële consequenties zijn in beeld, waardoor het niet langer noodzakelijk is om deze buffer te handhaven. Voorgesteld wordt om deze te laten vrijvallen.

Vrijval structureel budget 'incidenteel nieuw beleid'	45	60	75	90
Lasten	45	60	75	90

In het verleden is elk jaar een structureel bedrag van € 15.000 gereserveerd voor incidenteel nieuw beleid om nader af te wegen bij de kadernota en/of begroting. Dit oplopend structureel bedrag is de afgelopen jaren niet gebruikt. Voorgesteld wordt om dit beschikbaar budget structureel te laten vrijvallen als algemeen dekkingsmiddel.

6.3 Beleidsindicatoren

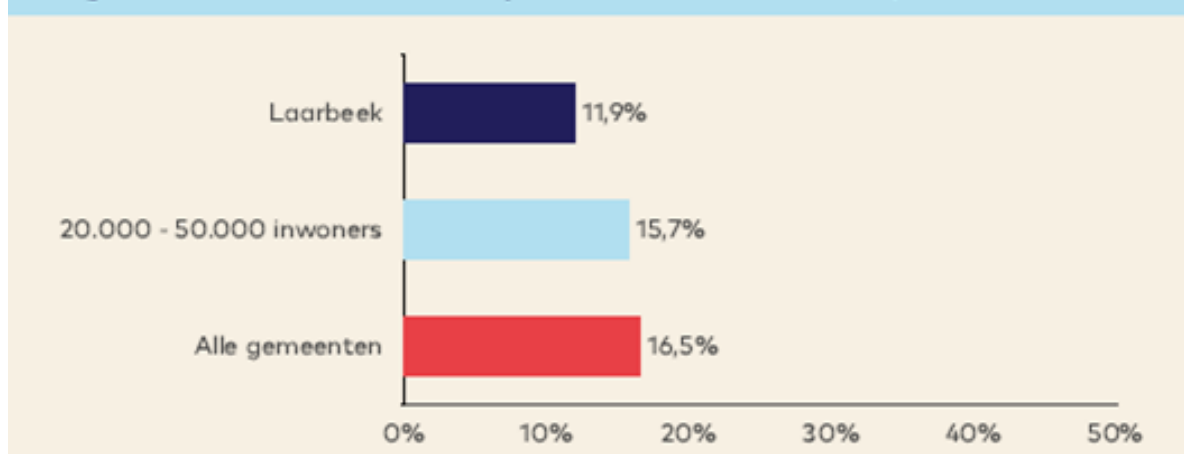
Beleidsindicator	verplicht volgens BBV j/n	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Formatie	Ja	Fte per 1.000 inwoners	2023	5,15	onbekend
Bezetting	Ja	Fte per 1.000 inwoners	2023	4,70	onbekend
Apparaatskosten	Ja	Kosten per inwoner	nvt	niet gemeten	onbekend
Externe inhuur	Ja	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2023	8,88	onbekend
Overhead	Ja	% van totale lasten	2023	10,68	onbekend

De beleidsindicatoren uit bovenstaande tabel hebben betrekking op 2023 en zijn voor andere gemeenten nog niet in alle gevallen bekend. Om toch een vergelijking te kunnen maken, is in het navolgende een aantal gegevens gepresenteerd uit de personeelsmonitor 2021 van het A&O-fonds.

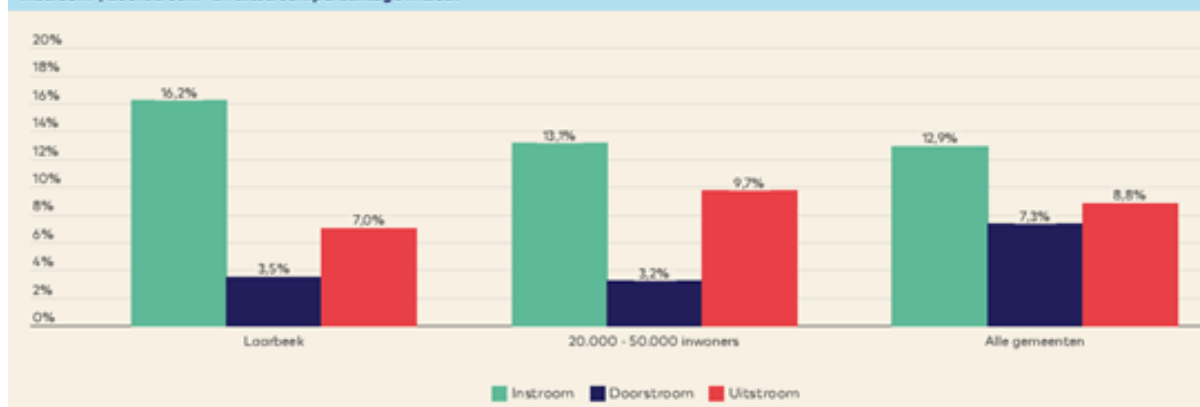
Gemeentelijke bezetting in personen in 2021			
	Laarbeek	20.000 - 50.000 inwoners	Alle gemeenten
In personen	122	41.484	172.498
Per 1.000 inwoners	5,3	7,7	9,9

Gemeentelijke bezetting in fte in 2021			
	Laarbeek	20.000 - 50.000 inwoners	Alle gemeenten
In fte	108	36.200	155.101
Per 1.000 inwoners	4,7	6,7	8,9

Uitgaven aan externe inhuur in procenten van de loonsom, 2021

Instroom-, doorstroom- en uitstroompercentage in 2021

6.4 Investeringsen

Onderstaande tabel geeft de investeringen voor het begrotingsjaar 2023 weer.

bedragen x € 1.000	Bruto krediet	Bijdrage derden	Netto krediet
Vervanging integraal beheersysteem openbare ruimte (BOR) 2023	150.000		150.000
Vervanging hardware 2023	154.000		154.000
Vervanging software 2023	85.000		85.000
Vervanging 5 sneeuwplougen/1 wegenschaaf 2023	61.000		61.000
Verduurzaming gemeentehuis 2023	996.000		996.000

Paragrafen

1 Lokale heffingen

Geraamde belastinginkomsten (en overige heffingen)

In onderstaande tabel is aangegeven wat de geraamde inkomsten voor het jaar 2023 tot en met 2026 zijn:

	Begroting	Meerjarenbegroting		
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026
Leges	592	694	694	694
Onroerendezaakbelasting	5.985	6.097	6.209	6.325
Afvalstoffenheffing	2.014	2.015	2.015	2.015
Rioolheffing	2.427	2.427	2.427	2.427
Reclamebelasting	27	27	27	27
Totaal Lokale heffingen	11.045	11.259	11.371	11.487

1.1 Beleidsuitgangspunten

Binnen de gemeente Laarbeek gelden de volgende lokale heffingen:

1. Onroerendezaakbelasting
2. Rioolheffing
3. Afvalstoffenheffing
4. Leges
5. Reclamebelasting
6. Markt- en staangelden

De raad stelt de verordeningen jaarlijks vast en de Belastingssamenwerking Oost-Brabant (BSOB) zorgt vervolgens voor de uitvoering, zoals het opleggen en innen van de aanslagen. Dat geldt niet voor de leges en markt- en staangelden, de heffing daarvan verloopt rechtstreeks via de gemeente.

Een nadere toelichting op het beleid is te vinden in de Nota lokale heffingen. Deze is op 17 september 2015 door de raad vastgesteld. Daarnaast zijn de actuele verordeningen te vinden via www.overheid.nl.

1.2 Overzicht lokale heffingen

1.2.1 Onroerendezaakbelasting

Onder de naam 'Onroerendezaakbelasting' wordt een belasting geheven van de eigenaren en gebruikers van alle binnen de gemeente gelegen niet-woningen en van de eigenaren van de woningen. Uitgegaan wordt van de waarde welke als gevolg van de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ) is vastgesteld. Jaarlijks vindt een algehele hertaxatie plaats. Naar de waarde peildatum 1 januari 2022 wordt een nieuwe waarde vastgesteld. Deze waarde geldt voor het heffingsjaar 2023.

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de OZB-tarieven:

- OZB is algemeen dekkingsmiddel, er is geen relatie te leggen met de bijhorende kosten.
- Tariefdifferentiatie (gebruik bedrijven, eigendom bedrijven en eigendom woningen).
- Trendmatige opbrengststijging met een jaarlijks inflatiepercentage om voorzieningen in de vier kernen te handhaven.
- Extra stijging OZB opbrengst alleen als de economische situatie hiertoe aanleiding geeft.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.

1.2.2 Rioolheffing

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven rioolheffing:

- Kostendekkende heffing, alle uitgaven die betrekking hebben op riolering en watertaken worden gecompenseerd met de rioolheffing.
- Tariefdifferentiatie woningen en bedrijven. Tarief bedrijven volgens staffel als drinkwaterafname groter is dan 500 m³ per jaar.
- Bij de berekening wordt rekening gehouden met BTW en overheadkosten.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.
- Trendmatige opbrengsten stijging met 3,61% op basis van het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2019-2023.
- De tariefstijging in 2023 bedraagt per saldo 7,73 % ten opzichte van het tarief rioolheffing 2022.
- Voor deze heffing is kwijtschelding mogelijk.
- De rioolheffing heeft het karakter van een bestemmingsheffing, bedoeld om alle kosten voor noodzakelijk geachte (collectieve) maatregelen ten aanzien van riolering, hemelwater en grondwater te kunnen verhalen. Omdat het een bestemmingsheffing is, hoeft in de relatie tot de belastingplichtige geen sprake te zijn van een rechtstreekse tegenprestatie in de vorm van een verleende dienst of een voorziening waarvan de belastingplichtige gebruik maakt.
- De rioolheffing wordt geheven op basis van de uitgangspunten zoals die zijn opgenomen in het GRP 2019-2023 (raadsbesluit: 6 december 2018). Hoofddregel bij het kostenverhaal is dat de kosten via de heffing mogen worden verhaald die worden gemaakt ter nakoming van de zorgplichten.

Berekening kostendekkendheid	Begroting		Rekening	
Rioolheffing	2023	2022	2021	2021
Netto kosten taakveld	1.604	1.397	1.195	1.349
Toe te rekenen kosten:				
Overhead	582	587	603	603
BTW	241	247	237	173
Totale kosten	2.427	2.231	2.035	2.125
Opbrengst heffingen	2.427	2.231	2.034	2.125
Dekkingspercentage	100%	100%	100%	100%

1.2.3 Afvalstoffenheffing

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de afval-tarieven:

- Kostendekkende heffing, alle uitgaven die betrekking hebben op afvalinzameling en verwerking worden gecompenseerd met de afvalstoffenheffing.
- Bij de tarief berekening wordt rekening gehouden met BTW en overheadkosten.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.
- Voor deze heffing is een kwijtschelding mogelijk tot een bedrag van € 270,98 (2022).

Berekening kostendekkendheid	Begroting		Rekening	
Afvalstoffenheffing	2023	2022	2021	2021
Netto kosten taakveld	1.610	1.682	1.832	1.366
Toe te rekenen kosten:				
Overhead	81	82	77	77
BTW	323	323	323	323
Totale kosten	2.014	2.087	2.232	1.766
Opbrengst heffingen	2.014	2.087	2.231	2.037
Dekkingspercentage	100%	100%	100%	115%

1.2.4 Leges

Het beleid is erop gericht om de komende jaren te streven naar verdergaande maximale kostendekking. Bij het toepassen van de verhogingen zullen tevens vergelijkende tarieven in omliggende gemeenten in ogenschouw worden genomen.

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de leges-tarieven:

- Jaarlijkse toename van de leges opbrengst. Index op basis van de begroting.
- Leges zijn diensten, werkelijke opbrengst is afhankelijk van het aantal gevraagde diensten.
- Bij de tariefberekening wordt geen rekening gehouden met BTW en overheadkosten.
- Leges worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.
- Voor bepaalde leges geldt een wettelijke maximale tariefstelling. Indien het berekende tarief hoger is dan wettelijk is toegestaan, wordt het wettelijke maximumtarief toegepast.
- Voor leges is geen kwijtschelding mogelijk.
- Als uitgangspunt geldt dat de bouwleges jaarlijks worden verhoogd met 2% en de overige leges worden jaarlijks verhoogd met 5%, voor zover mogelijk.

De daling van de kostendekkendheid zoals in de tabel hieronder gepresenteerd hangt samen met de bijstelling van de bouwleges zoals genoemd in programma 3.

Als bijzondere omstandigheid geldt dat de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2023 een onzekere factor is. Op het moment van schrijven is besluitvorming in de Eerste Kamer gepland op 8 november 2022. De inwerkingtreding zal effect hebben op de te verwachten legesopbrengsten. Deze effecten zijn als risico opgenomen in de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing".

Berekening kostendekkendheid		Begroting		Rekening
Leges	2023	2022	2021	2021
Totale netto kosten	1.784	1.829	1.714	1.888
Opbrengst leges	592	1.125	1.107	1.141
Dekkingspercentage	33%	62%	65%	60%

1.2.5 Reclamebelasting

Reclamebelasting wordt sinds 2015 opgelegd in het winkelgebied Piet van Thielplein. Vanaf 2020 is daar het winkelgebied Heuvelplein aan toegevoegd. De belasting is ingevoerd op verzoek van de ondernemersvereniging. Doel van de heffing is om alle winkeliers mee te laten betalen aan de verdere ontwikkeling van het gebied. Welke maatregelen genomen worden, hangt af van de wensen van de ondernemersvereniging.

De volgende beleidsuitgangspunten zijn toegepast bij de berekening van de reclamebelasting:

- Het heffingsgebied betreft winkelgebied Piet van Thielplein en Heuvelplein.
- 100% doorbetaling van de werkelijke opbrengst.
- Bij de tarief berekening wordt geen rekening gehouden met BTW en overheadkosten.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad, dit kan ook betekenen dat verordeningen van oude jaren niet geactualiseerd worden.
- Voor reclamebelasting is geen kwijtschelding mogelijk.

1.2.6 Markt- en staangelden

Markt- en staangelden zijn vergoedingen die de gemeente vraagt voor het in gebruik geven van gemeentegrond voor private doeleinden. De mate van kostendekkendheid speelt geen rol bij deze heffing. Het gaat om beperkte opbrengsten die gerealiseerd worden door het ter beschikking stellen van gemeentegrond voor private doelen.

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de markt- & staangeld-tarieven:

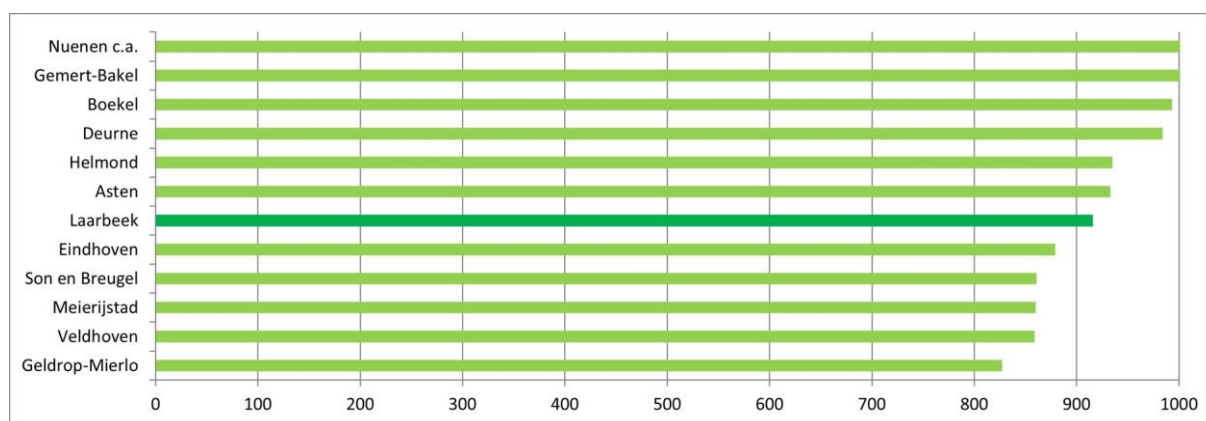
- Stabiele prijzen, geen indexering om zoveel mogelijk kraamhouders te behouden voor de markt in Laarbeek.
- Bij de tarief berekening wordt geen rekening gehouden BTW en overheadkosten.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad, dit kan ook betekenen dat verordeningen van oude jaren niet geactualiseerd worden.
- Voor markt- & staangeld is geen kwijtschelding mogelijk.

1.3 Lokale lastendruk

Aanduiding lokale Belastingdruk per woonruimte

In onderstaande tabel wordt een beeld gegeven van de lokale lastendruk per meerpersoonshuishouden in vergelijking tot omliggende gemeenten op basis van gegevens uit 2022. In relatie tot het goede voorzieningenniveau binnen onze gemeente is het positief om te constateren dat de woonlasten op een gemiddeld niveau liggen.

Gemiddelde woonlasten meerpersoonshuishoudens omliggende gemeenten

Bron: Coelo 2022 Atlas van de lokale heffingen

De gegevens van andere gemeenten over 2023 zijn nog niet bekend, dus een vergelijking op basis van de tarieven 2023 is op het moment van schrijven niet mogelijk.

Berekening lokale belastingdruk	werkelijk 2021	raming 2022	raming 2023
Uitgangspunten:			
Gemiddelde WOZ waarde	299.000	339.000	339.000
Aantal containerledigingen afval:			
Grijs 140 ltr	4	4	4
GFT 140 ltr	6	6	6
Ontwikkeling lastendruk:			
OZB	371	371	387
Rioolheffing	209	220	237
Afvalstoffenheffing	194	200	194
Saldo	774	791	817

Voor het samenstellen van de bovenstaande tabel zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De weergegeven WOZ-waarden zijn de gemiddelde WOZ-waarden voor de gemeente Laarbeek op basis van het CBS. Voor het begrotingsjaar is uitgegaan van dezelfde waarde als het huidige jaar.
- De lastenberekening over 2021 en 2022 zijn gebaseerd op de vastgestelde tarieven in de betreffende jaren. De aannames voor de tarifiering in 2023 zijn hieronder toegelicht.
- Voor het OZB tarief is in het begrotingsjaar een stijging van 4,12% toegepast. De daadwerkelijke tariefbepaling moet nog plaatsvinden en hangt onder andere af van de bepaling van het totaal aan WOZ-waarden door BSOB. In december 2022 vindt de besluitvorming over de tarieven plaats. Dat geldt ook voor de tarieven afvalstoffenheffing en rioolheffing.

- Voor de rioolheffing is een stijging van 7,73% toegepast, gebaseerd op GRP 2019-2023 (3,61%) en de inflatiecorrectie (4,12%).
- Op basis van de meest recente gegevens zijn de lasten en baten binnen het taakveld Afval geactualiseerd. De inschatting is dat ±€ 60.000 minder baten benodigd zijn om tot een sluitende afvalbegroting te komen. Dat is mogelijk te realiseren met een daling van het vastrecht van ongeveer € 6. Dat is ter indicatie voor 2023 in de bovenstaande tabel verwerkt. In december vindt de besluitvorming door de raad plaats over de definitieve tariefstelling.
- Het gehanteerde aantal container ledigingen is gebaseerd op het gemiddeld aantal verwachte ledigingen in 2022 van de 140 liter rest en GFT containers.
- De lokale berekening van de belastingdruk wijkt af van de berekening door Coelo. Dat komt onder andere omdat Coelo vanaf 2022 de gemiddelde woz-waarde van koopwoningen hanteert, in plaats van het gemiddelde van koop- en huurwoningen samen. Dat wijkt af van eerdere versies van de Coelo Atlas van de lokale lasten. Het CBS publiceert op het moment van schrijven alleen het gemiddelde van koop- en huurwoningen samen. Daarom is dat als bron voor bovenstaande tabel gehanteerd, dat is ook in lijn met de methodiek in voorgaande jaren.

1.4 Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van de gemeentelijke heffingen te verlenen. Door de gemeenteraad is besloten dat voor de volgende belastingen een verzoek om kwijtschelding kan worden ingediend:

1. Rioolheffing;
2. Afvalstoffenheffing;
3. Onroerende-zaakbelasting, gebruikersbelasting.

De uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid is in overeenstemming met de Uitvoeringsregeling invorderingswet 1990. Deze uitvoeringsregeling is met 2 punten beperkt door gemeentelijk beleid:

1. Bij kwijtschelding van de afvalstoffenheffing wordt maximaal een bedrag terugbetaald van € 270,98 (hoogte bedrag in 2022). Dit maximumbedrag is opgenomen om te voorkomen dat belastingplichtigen die in aanmerking komen voor kwijtschelding hun containers onnodig laten ledigen en te stimuleren om door te gaan met het scheiden van afvalstoffen.
2. Er wordt alleen kwijtschelding verleend aan natuurlijke personen.

2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft aan hoe de financiële positie van de gemeente zich verhoudt tot de risico's. Oftewel het vermogen van de gemeente Laarbeek om ook in ongunstige tijden de incidentele financiële risico's op te kunnen vangen om zo haar taken ongewijzigd te kunnen voortzetten en hierdoor niet de continuïteit van de gemeente in gevaar komt.

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (buffer) en de ingeschatte risico's die worden gelopen.

Om het benodigde weerstandsvermogen te kunnen beoordelen geven we inzicht in de risico's. Onder een risico verstaan we het gevaar voor financiële schade of verlies als gevolg van interne en/of externe omstandigheden. Het risico heeft dan betrekking op het samenvallen van die bepaalde omstandigheden (de kans) en de negatieve gevolgen (de schade / bedrag).

Tot slot wordt in deze paragraaf vijf financiële kengetallen gepresenteerd die vanuit de BBV gepresenteerd moeten worden, zijnde: schuldquota leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Deze kengetallen geven inzicht in de financiële positie van de gemeente.

2.1 Beleidsuitgangspunten

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit.

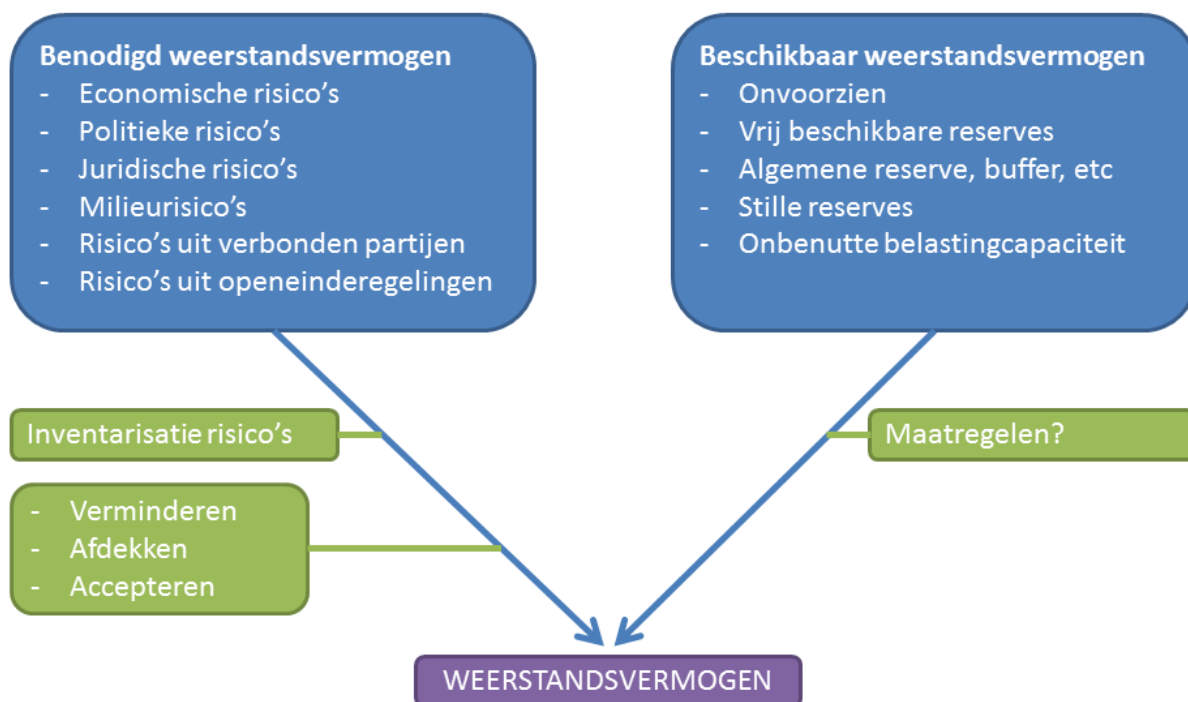
Jaarlijks inventariseren wij de risico's die van invloed kunnen zijn op de bedrijfsvoering om deze (zo veel mogelijk) te beperken en de vermogenspositie te kunnen beoordelen. De belangrijkste risico's qua financiële impact worden in kaart gebracht door middel van een korte scan van de organisatie. Uit de inventarisatie zijn in totaal 41 risico's in beeld gebracht. In het onderstaande paragraaf zijn de risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Het benodigde weerstandsvermogen uit de risico's zetten we vervolgens af tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit is dat deel van het eigen vermogen dat beschikbaar is om eventuele risico's financieel op te kunnen vangen.

Om de ratio weerstandsvermogen te bepalen wordt het benodigde weerstandsvermogen in relatie gebracht tot de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit geeft de conclusie in hoever wij als gemeente Laarbeek in staat zijn potentiële risico's financieel op te vangen.

Visueel ziet dat er als volgt uit:

2.2 Weerstandscapaciteit

Zoals in het Besluit Begroting en Verantwoording is aangegeven, bestaat de weerstandscapaciteit uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken (artikel 11-1a).

De beschikbare weerstandscapaciteit is dat deel van het eigen vermogen dat beschikbaar is om eventuele risico's financieel op te kunnen vangen. Dit bedrag moet in verhouding zijn met de benodigde weerstandscapaciteit. Dit laatste bedrag komt voort uit het risicoprofiel van een onderneming. De benodigde weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel vermogen een onderneming beschikbaar moet hebben om calamiteiten financieel aan te kunnen.

De opbouw van onze beschikbare weerstandscapaciteit in duizendtallen ziet er als volgt uit:

	<i>bedragen x € 1.000</i>
• Algemene reserve	11.320
• Reserve grondexploitatie	4.483
• Onvoorzien incidenteel	60
• Onbenutte belastingcapaciteit	1.343
Beschikbare weerstandscapaciteit	17.206

Vrij aanwendbaar deel reserves (algemene reserve)

In de raadsvergadering van 20 juni 2019 is de "Nota reserves en voorzieningen" vastgesteld. In deze nota wordt aangegeven aan welke criteria de diverse reserves en voorzieningen dienen te voldoen.

De algemene reserve kan vrij over beschikt worden en kan worden aangewend voor het opvangen van eenmalige nadelen. Hierdoor kan de algemene reserve worden meegenomen in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

De algemene reserve bedraagt per 1 januari 2023 € 11,32 miljoen.

Reserve grondexploitatie-risico's

Speciaal voor de risico's die te maken hebben met grondexploitatie is een risicoreserve grondbedrijf gevormd. Deze reserve is onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit. De stand van deze reserve bedraagt maximaal € 4,9 miljoen (volgens de grondnota). Dit is opgebouwd uit de risico's uit de Monte Carlo risico analyse voor grondexploitatie ter hoogte van € 2,6 miljoen plus een ophoging van een buffer van € 2 miljoen en 0,3 miljoen aan toekomstige claims.

Indien de reserve hoger wordt dan het maximale bedrag dan valt het overtollige deel vrij ten gunste van de algemene reserve. Hierdoor bedraagt de reserve € 4,9 miljoen bij het opstellen van de begroting. De grondnota is echter nog niet verwerkt in deze begroting (besluitvorming vindt tegelijk plaats) hierdoor is er gerekend met de stand van de reserve zoals bekend bij de jaarrekening 2021.

Stille reserves

Van stille reserves is sprake als bedrijfsmiddelen meer waard zijn dan uit de boekhouding blijkt. De stille reserves zijn een onderdeel van de bedrijfsmiddelen die de gemeente gebruikt. Het is niet mogelijk om de middelen direct beschikbaar te maken en daarom nemen we dit onderdeel niet mee.

Onvoorzien incidenteel

Het is mogelijk om voor incidentele zaken een bedrag op te nemen in de begroting. Met dit bedrag kunnen incidentele nadelen opgevangen worden. Het gaat dan om zaken die bij het maken van de begroting nog niet bekend zijn, maar door bijvoorbeeld wetswijziging wel kosten voor de gemeente met zich meebrengen. In Laarbeek is voor 2023 een raming opgenomen van € 60.000,-.

Onbenutte belastingcapaciteit

Bij onbenutte belastingcapaciteit wordt uitsluitend gekeken naar de OZB-heffing. Wettelijk is namelijk bepaald dat de tarieven voor de overige heffingen maximaal 100%-kostendekkend mogen zijn. Bij afvalstoffenheffing en de rioolheffing is geen sprake van onbenutte belastingcapaciteit.

Om de onbenutte belastingcapaciteit van de OZB te berekenen, maken we gebruik van de norm die het rijk stelt aan de zogenaamde 'artikel 12-status'. Zodra een gemeente in financiële problemen komt, houdt het Rijk rekening met een minimaal OZB-tarief (voor het jaar 2022) van 0,1719% (bron: Meicirculaire gemeentefonds 2022, p.143).

Voor de WOZ-waarde zijn de inschattingen van BSOB vanuit hun systeem Qlikview.

De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit ziet er als volgt uit:

<i>bedragen x € 1.000</i>	WOZ waarde	Tarief	Tarief 2022	Vershil	Onbenutte
Onroerendezaakbelasting	begin 2022	2022	art. 12 status	tarief	capaciteit
Eigenaar Woningen	2.915.612	0,13%	0,18%	0,05%	1.575
Eigenaar Niet-woningen	484.101	0,23%	0,18%	-0,04%	-216
Gebruikers Niet-woningen	413.198	0,19%	0,18%	0,00%	-17
Saldo onbenutte belastingcapaciteit					1.343

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's (benodigde weerstandscapaciteit) en de beschikbare weerstandscapaciteit.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulaties voortvloeit (zie paragraaf 2.3 risico's) is € 1,6 miljoen + het risico voor de grondexploitaties van € 2,6 miljoen is in totaal aan benodigde weerstandscapaciteit van € 4,2 miljoen.
De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 17,2 miljoen.

Hierdoor wordt de ratio weerstandsvermogen:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{17.206}{4.200} = 4,1$$

Om de ratio voor het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen, wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel die in samenwerking tussen NAR (Nederlandse Adviesbureau voor Risicomanagement) en de Universiteit Twente is opgesteld.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

De ratio bedraagt eind 2022: 4,1. Dit betekent dat de ratio uitkomt op een waardering A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Toekomstige ontwikkeling van het weerstandsvermogen

Bovenstaand ratio weerstandsvermogen is gebaseerd op de actuele situatie van de beschikbare weerstandscapaciteit. Als we naar de verwachte ontwikkeling van de beschikbare weerstandscapaciteit kijken dan is de inschatting dat de algemene reserve stabiel blijft waarbij er verwachte positieve resultaten vanuit het grondbedrijf in 2024 en 2025 zullen zijn. Dit zal de ratio verbeteren. Hierbij moet opgemerkt worden dat in deze cijfers de grondnota 2022 (voor het jaar 2023) nog niet verwerkt is. Wanneer de raad instemt met de voorstellen uit de grondnota 2022 in relatie tot de reserve grondexploitatie zal dit effect hebben op (het verloop van) de algemene reserve en daarvan afgeleid de weerstandsratio.

De ratio zal naar verwachting in 2026 onder gelijke omstandigheden nog steeds ruim op waardering A uitkomen.

Het geprognosticeerd verloop van de algemene reserve zal na verwerking van alle voorstellen in deze begroting 2023 (exclusief voorstellen uit de grondnota 2022) als volgt eruit zien:

bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene reserves	11.320	10.855	10.390	10.425	10.460

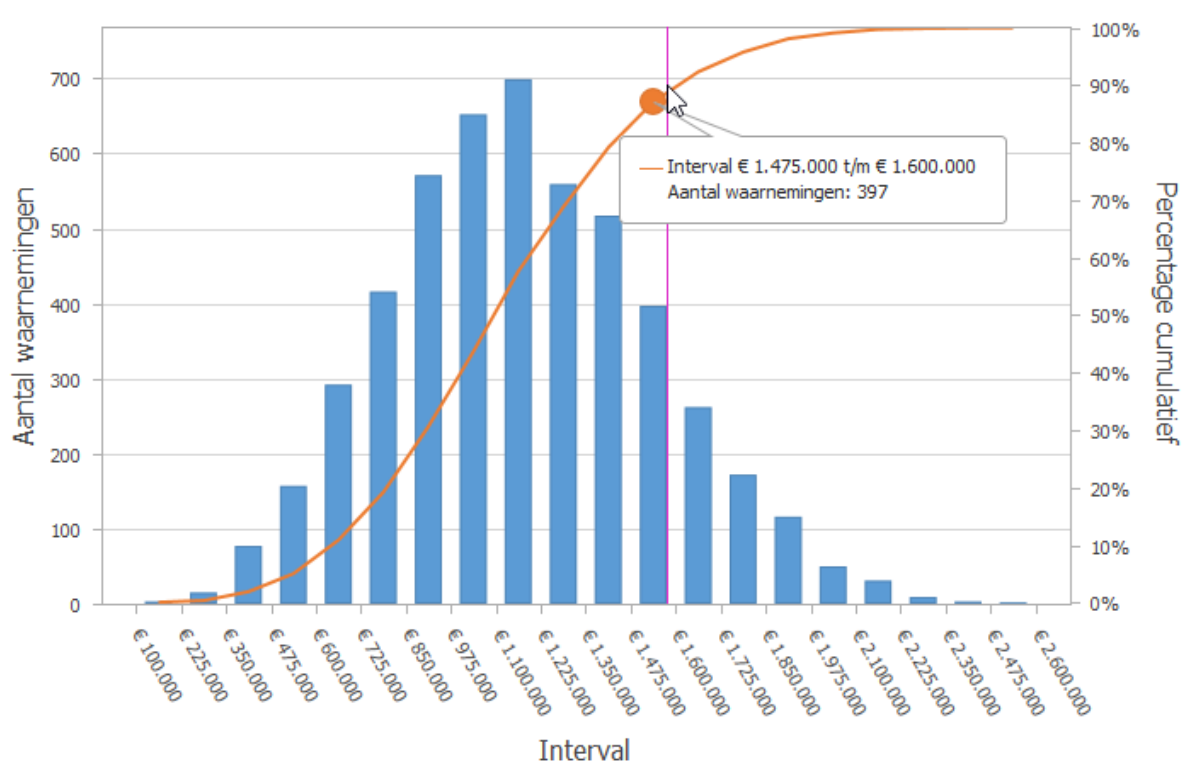
2.3 Risico's

Belangrijkste financiële risico's Gemeente Laarbeek

Op basis van een risico analyse zijn de belangrijkste financiële risico's voor de gemeente Laarbeek geïnventariseerd. In totaal zijn er 41 risico's bepaald. In onderstaand overzicht zijn de tien risico's gepresenteerd die de grootste invloed hebben op de benodigde weerstandscapaciteit.

Risico	Kans	Gevolg x € 1.000	Invloed
1 Hogere kosten door extreme inflatie	80%	500	17%
2 Personeelsbezetting	50%	650	14%
3 Hogere uitgaven door actualisatie besteksramingen grondexploitaties	80%	300	10%
4 Informatiebeveiliging / cyberrisico	50%	350	7%
5 Fiscaal risico	60%	250	6%
6 Extra uitvoerings- of programmakosten ODZOB	70%	150	4%
7 Zorgkosten sociaal domein Wmo Jeugdhulp en BMS	50%	200	4%
8 Uitvoerings- en financieringskosten Senzer	40%	200	3%
9 Lagere bouwleges dan begroot	30%	200	3%
10 Uitkering gemeentefonds	30%	200	3%
Totaal grote risico's (maximaal gevolg)		2.800	
Overige risico's (maximaal gevolg)		2.700	
Totaal alle risico's (maximaal gevolg)		5.500	

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 5,5 miljoen) ongewenst is. De risico's zullen zich immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang manifesteren.

Toelichting:

In de tabel wordt de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit aangegeven, verbonden aan de mate van betrouwbaarheid van de simulatie. De grafiek toont de verdeling van de kansen en totale financiële gevolgen.

Uit de grafiek en de bijbehorende tabel volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 1,6 miljoen (benodigde weerstandscapaciteit).

Risico's grondexploitatie

Voor de risico-inventarisatie van de grondexploitaties is een separate risico analyse opgesteld (Monte Carlo risicoanalyse grondexploitaties 16 september 2022). Uit deze analyse volgt dat om de risico's voor de grondexploitaties te kunnen opvangen een reserve benodigd is van € 2,6 miljoen om met een zekerheidsmarge van 90% de geïnventariseerde risico's af te kunnen dekken.

2.4 Kengetallen financiële positie

In het streven naar meer transparantie, verbetering van het inzicht in de financiële positie en voor de vergelijking met andere gemeenten worden zowel in de begroting als jaarrekening een set van financiële kengetallen opgenomen. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of balans. De kengetallen zijn het uitgangspunt voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente Laarbeek.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, art.11 lid 2d) bepaalt dat gemeenten een set van vijf financiële kengetallen moeten opnemen in deze paragraaf.

De op te nemen kengetallen zijn: schuldquota leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Signaleringswaarden

De provincie hanteert, voor het verkrijgen van een goed en uniform beeld, signaleringswaarden die afkomstig zijn uit de stresstest voor 100.000+ gemeenten. Daarbij moet benadrukt worden dat door de provincie aan deze categorieën geen kwalificatie is gegeven, omdat normering in eerste instantie aan de gemeente zelf is. Gemeente Laarbeek heeft geen eigen normering bepaald en hanteert hiervoor de onderstaande tabel.

In de tabel hieronder is te zien tot welke signaleringswaarden gehanteerd worden en in welke categorie (A, B of C) deze vallen.

Kengetal			Categorie A	Categorie B	Categorie C
1	Netto schuldquot e	a. zonder correctie doorgeleende gelden	<90%	90-130%	>130%
		b. met correctie doorgeleende gelden	<90%	90-130%	>130%
2	Solvabiliteitsratio		>50%	20-50%	<20%
3	Grondexploitatie		<20%	20-35%	>35%
4	Structurele exploitatieruimte		Begroting >0%	Begroting 0%	Begroting <0%
5	Belastingcapaciteit		<95%	95-105%	>105%

Uitkomsten Laarbeek

In onderstaande tabel zijn de uitkomsten voor Laarbeek afgezet tegen de signaleringswaarden zoals de provincie die hanteert. Cellen zijn groen als Laarbeek in categorie A valt (minst risicovol), blauw voor categorie B en oranje bij categorie C (meest risicovol). Onderaan deze paragraaf wordt een relatie gelegd tussen de kengetallen en worden opvallende zaken toegelicht.

Kengetal	Rekening	Begroting		Meerjarenbegroting		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Netto schuldquote	13%	20%	2%	-6%	-13%	-17%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	13%	20%	2%	-6%	-13%	-17%
Solvabiliteitsratio	57%	37%	40%	47%	55%	56%
Structurele exploitatieruimte	11%	0%	2%	7%	7%	1%
Grondexploitatie	26%	14%	-3%	-5%	-6%	-6%
Belastingcapaciteit	95%	88%	90%	90%	90%	90%

Netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Waar is het voor?

Deze indicatoren brengen in beeld in hoeverre de netto schulden zich verhouden tot de totale baten (inkomsten) van de gemeente. Hoe hoger het percentage, hoe meer externe financiering de gemeente heeft aangetrokken om de activiteiten (investeringen) te financieren. Hoe lager het percentage is, hoe gunstiger de financiële positie.

Hoe werkt het?

De netto schuldquote wordt volgens een vaste formule berekend:

De netto schuldquote = $(A+B+C-D-E-F-G)/H \times 100\%$

A Vaste schulden	(conform artikel 46 BBV)
B Netto vlottende schuld	(conform artikel 48 BBV)
C Overlopende passiva	(conform artikel 49 BBV)
D Financiële activa	(conform artikel 36 lid d, e en f)
E Uitzettingen < 1 jaar	(conform artikel 39 BBV)
F Liquide middelen	(conform artikel 40 BBV)
G Overlopende activa	(conform artikel 40a BBV)
H Totale baten	(conform artikel 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves))

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36, onderdelen b en c, van het BBV).

Toelichting op ratio ontwikkeling

De twee kengetallen laten een verbetering zien, ook meerjarig. De schulden dalen en de activa stijgt of blijft gelijk. Hierdoor verbeteren de ratio's, die al in de A categorie zaten en dus ook meerjarig blijven.

Solvabiliteitsratio

Waar is het voor?

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om op de lange termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Met andere woorden: of ze alles kan betalen en of er voldoende geld beschikbaar is.

Hoe lager de solvabiliteit, hoe minder eigen vermogen de organisatie heeft om eventuele tegenvallers op te vangen of om te investeren.

Hoe werkt het?

Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves: zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves. Ook het resultaat uit het overzicht van baten en lasten (het rekeningresultaat) is hier onderdeel van.

A Eigen vermogen (volgens artikel 42 BBV)

B Balanstotaal

Solvabiliteit $(A/B) \times 100\%$.

Toelichting op ratio ontwikkeling

Het kengetal ontwikkelt positief en laat meerjarig een verbetering van de solvabiliteitsratio zien. Deze ratio valt voor begroting 2023 en 2024 nog in categorie B maar vanaf 2025 verbeterd deze naar de A categorie. Dit komt vooral doordat het eigen vermogen stijgt (om specifiek te zijn de bestemmingsreserves) en de totale passiva meerjarig daalt. Hierdoor verbeterd de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal (groter deel van het balans totaal bestaat uit eigen vermogen).

Grondexploitatie

Waar is het voor?

De grondexploitatie kan een hoge impact hebben op de financiële positie van de gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige woningbouwproject) hebben wij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Wanneer de grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld.

Hoe werkt het?

Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten 2020 (ingevolge artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage.

Als een formule:

A Niet in exploitatie genomen gronden

B Bouwgrond in exploitatie

C Totale baten

De grondexploitatie $((A+B)/C) \times 100\%$

Toelichting op ratio ontwikkeling

Het kengetal ontwikkelt zich positief. Het aantal exploitaties gaat in de toekomst afnemen waarbij er naar verwachting een piek is in de verkopen in 2024 en 2025. Met de verkopen daalt de boekwaarde van de 'gronden in exploitatie'. Dit is uiteraard voor verwerking van de grondnota 2022 die een effect op deze ratio kan hebben.

Structurele exploitatieruimte

Waar is het voor?

Een begroting waarvan de vaste inkomsten en de vaste uitgaven over meerdere jaren niet veranderen en ongeveer even hoog zijn, is evenwichtiger en zekerder dan een begroting

waarin de inkomsten en uitgaven per jaar in hoogte en aard verschillen. Bijvoorbeeld doordat er in het ene jaar inkomsten uit een verkoop zijn en er het jaar daarna niet. Dan is de begroting door de jaren heen afhankelijk van verschillende éénmalige zaken en daarmee zijn er meer onzekerheden.

Dit kengetal geeft hierdoor aan welke structurele exploitatieruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen.

Hoe werkt het?

Om het structurele exploitatieoverschot te kunnen berekenen, wordt gekeken naar het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves en deze worden vergeleken met (gedeeld door) de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage.

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Over het algemeen geldt dus als richtlijn: hoeveel hoger het kengetal structurele exploitatieruimte, hoeveel gunstiger dit is voor de gemeente. Als streefwaarde geldt voor gemeente Laarbeek voor dit kengetal een waarde ≥ 0 .

Als een formule:

A Totale structurele lasten

B Totale structurele baten

C Totale structurele toevoegingen aan de reserves

D Totale structurele onttrekkingen aan de reserves

E Totale baten

De structurele exploitatieruimte $((B-A)+(D-C))/(E) \times 100\%$

Toelichting op ratio ontwikkeling

De structurele exploitatieruimte laat een verbetering zien waarbij het ratio uit de B categorie gaat (0 procent) en naar de A categorie gaat (boven de 0 procent). Deze ratio geeft daardoor een verbeterd en positief beeld weer en geeft aan dat de gemeente niet afhankelijk is van diverse eenmalige zaken.

Belastingcapaciteit

Waar is het voor?

Deze indicator geeft inzicht in de hoogte van de woonlasten (belastingdruk) in de gemeente Laarbeek die vergeleken wordt met het landelijke gemiddelde. Zo kan vergeleken worden met eerdere jaren en andere gemeenten. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het is de bevoegdheid van uw raad met welke omvang de belastingen worden verhoogd.

Hoe werkt het?

Onder de woonlasten wordt verstaan het totaal van:

- OZB;
- rioolheffing;
- reinigingsheffing.

Hiervoor wordt een referentiewoning gekozen met een gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage.

A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde
B Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde
C Afvalstoffenheffing voor een gezin
D Eventuele heffingskorting
E Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)
F Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1. Het Coelo publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten.

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden t.o.v. landelijke gemiddelde (E/F) x 100%.

Toelichting op de ratio ontwikkeling

Het kengetal verbeterd, waarna deze meerjarig stabiel blijft. De stabiliteit komt ook omdat er geen toekomstig meerjarig beeld is van de gemiddelde woonlasten.

Het kengetal bedraagt meerjarig 90% Hiermee kan geconcludeerd worden dat de totale woonlasten voor een gezin met een woning met gemiddelde WOZ-waarde in gemeente Laarbeek in 2023 en verder lager zijn ten opzichte van het landelijk gemiddelde T-1 (het ijkpunt voor het maximaal te heffen belastingtarief).

3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.1 Algemeen

De paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen bevat de volgende kapitaalgoederen:

- verhardingenbeheer;
- bruggen en vlonders;
- bermen en sloten;
- openbare verlichting;
- riolering;
- waterbeheer;
- groenbeleids- en groenstuctuurplannen;
- bomen;
- natuurterreinen, landschapsinrichting en bossen;
- speelplekken;
- gemeentelijke gebouwen.

Van bovengenoemde kapitaalgoederen wordt aangegeven:

- a het beleidskader;
- b ontwikkelingen;
- c de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

3.2 Beleidskader

Voor de instandhouding van kapitaalgoederen wordt veelal gewerkt met beheerplannen. In de beheerplannen wordt het meerjarig onderhoudsprogramma en de daarbij behorende financiële middelen vastgelegd.

De volgende beheerplannen gelden nu:

Beheerplan	Jaar vaststelling
Gebouwen	
Meerjarenplanning onderhoud gemeentelijke gebouwen 2019-2028	2020
Groen	
Bomenbeleidsplan Laarbeek (2013) en bomenvervangingsplan Laarbeek (2020)	2013
Groenbeleids- en groenstructuurplan (2011)	2011
Beheerplan natuurterreinen, Beheerplan landschapselementen en Bosbeheerplan	2016
Speelplekkenplan	2021
Riool & water	
Bermen en sloten	2010
Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2019-2023	2018
Beheerplan bruggen en vlonders 2020 gemeente Laarbeek	2020
Waterbeheerplan	2021
Wegen	
Beleidsplan verhardingenbeheer 2018.	2017
Beleidsplan Licht in de openbare ruimte 2018	2017

3.3 Verhardingenbeheer

Beleidskader

Beleidsplan verhardingenbeheer 2018. Het beleidsplan wordt periodiek opgesteld om nieuwe ontwikkelingen, het gewenste kwaliteitsniveau en de beschikbare middelen te verwerken met als doel het in stand houden van de wegenstructuur. Het beleidsplan is gebaseerd op de CROW-systematiek voor wegbeheer. Elk jaar wordt een onderhoudsplanning opgesteld waarbij kredieten worden gevraagd om de wegen op te knappen die aan onderhoud toe zijn.

Ontwikkelingen

Het wordt steeds duidelijker dat gemeente én inwoners zich maximaal moeten inspannen om te komen tot een klimaatbestendiger inrichting.

Wegverhardingen zijn noodzakelijk, maar ze leiden tot versnelde afvoer van regenwater, waardoor elders wateroverlast kan ontstaan. Bovendien draagt verharding bij aan hitte(stress), onder andere omdat asfalt, klinkers en tegels tijdens hete dagen warmte opnemen en die 's-nachts weer uitstralen.

Bij grootschalig onderhoud aan de verhardingen ruimte zoeken we naar kansen om te komen tot een klimaatbestendiger inrichting door overbodige verharding te verwijderen, door waterdoorlatende verharding toe te passen en door meer ruimte te maken voor groen.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2023	Rekening 2021
Exploitatie	1.806	1.645
Mutatie voorzieningen	-699	-1.616

3.4 Bruggen en vlonders

Beleidskader

Beheerplan bruggen en vlonders 2020 gemeente Laarbeek.

Ontwikkelingen

De daadwerkelijke vervanging van de brug aan de Stapweg (Beek en Donk) zal naar verwachting in het eerste kwartaal van 2023 plaatsvinden.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2023	Rekening 2021
Exploitatie	44	49
Mutatie voorzieningen		

3.5 Bermen en sloten

Beleidskader

In 2010 is het beleidsplan bermen en sloten vastgesteld en vertaald in een beheerplan. Door het onderhoud van bermen en sloten te combineren kan er voor minder geld meer berm ecologisch worden beheerd. Voor het slotenonderhoud geldt een maaifrequentie van één keer per jaar onder de voorwaarde dat de andere aangelande (eigenaar met grond langs de sloot) het slootmaaisel ontvangt en zorgt voor verwerking. Een goed berm en sloten beheer zorgt voor evenwichtige afvoer van hemelwater en verhoogt de ecologische waarde.

Ontwikkelingen

De staat van onderhoud van de bermen en sloten in het buiten gebied (de haarvaten in het waterstelsel) wordt geïventariseerd. Aan de hand van de resultaten wordt onderzocht of het mogelijk is om de (berm)sloten effectiever te benutten om de gevolgen van klimaatverandering af te vlakken. Daarbij kan met name gedacht worden aan het vasthouden van water ten tijde van droge perioden.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2023	Rekening 2021
Exploitatie	185	138

3.6 Openbare verlichting

Beleidskader

Beleidsplan Licht in de openbare ruimte 2018. Dit plan belicht de totale openbare ruimte, niet alleen de openbare verlichting maar ook de verlichting van bedrijven, monumenten en dergelijke. Gekozen is om de openbare verlichting binnen een planperiode van 12 jaar te verduurzamen en daarmee uiting te geven aan de ambities die Laarbeek heeft op het gebied van duurzaamheid.

Ontwikkelingen

Woonwijken worden voor een groot deel verlicht met compacte fluorescentielampen (spaarlampen). Dit is een zeer energiezuinige verlichtingssoort en aangezien we ons in eerste instantie vooral richtten op onzuinige lampen, werd tot nu toe nauwelijks fluorescentieverlichting omgebouwd naar LED.

In het voorjaar 2022 kwam de melding dat -als gevolg van een EU-richtlijn- de productie van fluorescentielampen op zeer korte termijn moet worden beëindigd, omdat deze -een zeer kleine hoeveelheid- kwik bevatten. Verlichtingsfabrikanten mogen vanaf maart 2023 geen bestellingen voor deze lampen meer in behandeling nemen.

Het is niet mogelijk op zeer korte termijn over te gaan tot vervanging van alle armaturen met fluorescentielampen, maar de verlichting in de woonwijken moet wel worden gegarandeerd. Daarom wordt voor fluorescentielampen de vervangingsstrategie enigszins aan-gepast: oudere armaturen worden op korte termijn vervangen door LED en in relatief jonge armaturen wordt een LED-unit ingebouwd. Voor de tussencategorie -1475 armaturen die nog 5 tot 9 jaar meegaan- bestellen we voor 1 maart 2023 nieuwe fluorescentielampen met een lange levensduur. Daarmee overbruggen we de periode tot het vervangingsmoment van de armaturen.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2023	Rekening 2021
Exploitatie	324	348

3.7 Riolerings

Beleidskader

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2019-2023. Naast de wijze waarop de gemeente Laarbeek invulling geeft aan de wettelijke zorgplichten vermeldt het GRP ook op welke wijze Laarbeek streeft naar een duurzame en klimaatbestendige waterketen en een klimaatbestendig watersysteem. Om de kosten en baten op elkaar af te stemmen is een doorrekening gemaakt voor een periode van 80 jaar. Uit deze doorberekening blijkt, dat een jaarlijkse tariefstijging van de rioolheffing nodig is van 3,6% aangevuld met een compensatie voor de inflatie.

Ontwikkelingen

Riolering zal nooit in staat zijn om extreme klimaatbuien volledig af te voeren. Bovendien kan snelle afvoer elders wateroverlast veroorzaken. Het is daarom van belang het rioleringsstelsel te ontlasten door daar waar mogelijk de openbare ruimte zodanig in te richten dat er ruimte ontstaat voor het tijdelijk vasthouden van regenwater zonder dat dit overlast veroorzaakt.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2023	Rekening 2021
Exploitatie	1.546	1.288
Mutatie voorzieningen	148	-3.505

3.8 Waterbeheer

Beleidskader

Zorg dragen voor een veilig en duurzaam waterbeheer en overlast situaties tot een minimum te beperken.

Ontwikkelingen

Er is een breed gedragen visie ontwikkelt voor de herontwikkeling van de groen long. Het doel is het gebied klimaatbestendiger en meer circulair in te richten met ruimte en mogelijkheden voor de verschillende gebruikers/doelgroepen. Het verbeteren van de waterkwaliteit door een betere doorstroming te bewerkstelligen en de waterpartijen te baggeren maakt onderdeel uit van de aanpak. Voor de uitvoering is in het kader van klimaatadaptatie een subsidie aangevraagd en toegekend. De werkzaamheden zijn in 2022 voorbereid en worden in 2023 uitgevoerd.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2023	Rekening 2021
Exploitatie	21	305
Mutatie voorzieningen	162	-302

3.9 Groenbeleids- en groenstructuurplan

Beleidskader

De gemeenteraad heeft in 2011 het Groenbeleids- en groenstructuurplan vastgesteld. In dit plan zijn de beleidskaders geschetst voor het gebruik en het onderhoud van het openbaar groen in de dorpskernen. De belangrijkste groenstructuren zijn benoemd en er is een differentiatie in het onderhoudsniveau aangebracht. Ook zijn in het plan keuzes gemaakt om beplantingen om te vormen en meer aan te laten sluiten bij het gewenste onderhoudsniveau. Deze omvormingen zijn inmiddels afgerond. Het omvormingsbudget wordt nu gebruikt om het groen klimaatadaptiever in te richten met meer oog voor biodiversiteit.

Ontwikkelingen

Het Groenbeleids- en groenstructuurplan uit 2011 wordt op onderdelen herzien. Deze herziening richt zich met name op het beter borgen van duurzaamheidsdoelstellingen als klimaatadaptatie en verhogen van de biodiversiteit. Dit vraagt ook aanpassingen in de inrichting en het beheer en onderhoud van het openbaar groen. In 2023 zullen gemaakte keuzes worden uitgewerkt en wordt gestart met de noodzakelijke omvormingen. Om de onzekerheden en jaarlijkse schommelingen in de beheer- en onderhoudskosten beter op te kunnen vangen wordt er een beheerplan gemaakt en een onderhoudsvoorziening ingesteld.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2023	Rekening 2021
Exploitatie	1.526	1.020

3.10 Bomen

Beleidskader

In 2013 heeft de gemeenteraad het bomenbeleidsplan vastgesteld. In het bomenbeleidsplan zijn de belangrijkste bomenstructuren in Laarbeek benoemd en wat het beleid daarvoor is. Er zijn spelregels opgenomen hoe in Laarbeek omgegaan wordt met het kappen van bomen en hoe er gecompenseerd moet worden. Ook wordt op het beheer en onderhoud van de gemeentelijke bomen ingegaan. Dit wordt planmatig en gestructureerd uitgevoerd waardoor op een goede wijze invulling wordt gegeven aan de wettelijke zorgplicht.

In 2020 heeft de gemeenteraad het bomenvervangingsplan vastgesteld. Dit plan voorziet in het structureel en planmatig vervangen van bomen.

Ontwikkelingen

Het Bomenbeleidsplan uit 2013 wordt op onderdelen herzien. Deze herziening richt zich met name op het beter borgen van duurzaamheidsdoelstellingen als klimaatadaptatie en verhogen van de biodiversiteit. Voorgesteld wordt om toekomstbomen aan te wijzen, waarin extra geïnvesteerd zal worden. Dit zal met name consequenties hebben voor de benodigde financiële middelen voor boomvervanging. De mogelijkheden worden in 2023 in beeld gebracht, waarna keuzes gemaakt moeten worden.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2023	Rekening 2021
Exploitatie	379	343
Mutatie voorzieningen		-370

3.11 Natuurterreinen, landschapselementen en bossen

Beleidskader

Voor de diverse groengebieden in het buitengebied van Laarbeek zijn een aantal beheerplannen opgesteld. Voor de gemeentelijke bosgebieden geldt het bosbeheerplan (2016), voor de overige natuurterreinen is het beheerplan natuurterreinen Laarbeek (2022) van toepassing. In het beheerplan landschapselementen (2016) worden de eindbeelden en onderhoudsmaatregelen voor een 75-tal landschapselementen omschreven. Het gaat dan om houtwallen, zandpaden, poelen en dergelijke. Voor de uitvoering van de diverse werkzaamheden is in 2022 een zesjarige beheerovereenkomst met Bosgroep Zuid-Nederland afgesloten.

Ontwikkelingen

Alle beheerplannen zijn actueel. In de tussentijd wordt nieuw aangelegde natuur bij een eerstvolgende herziening van de beheerplannen en de beheerovereenkomst meegenomen. Het onderhoud wordt tot die tijd als meerwerk uitgevoerd.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2023	Rekening 2021
Exploitatie	260	214

3.12 Speelplekken

Beleidskader

Het speelplekkenplan ziet toe op het structureel aanpassen en vervangen van speelplekken in Laarbeek binnen een tijdsbestek van 20 jaar.

Ontwikkelingen

In 2023 staat de renovatie van de speelplek op de Ratel in Beek en Donk op de planning. Samen met betrokken omwonenden zal hier voor een passende invulling van de locatie worden gezorgd. Een en ander conform de uitgangspunten in het speelruimteplan.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2023	Rekening 2021
Exploitatie	77	97
Mutatie voorzieningen	-1	

3.13 Gemeentelijke gebouwen

Beleidskader

Op 30 januari 2020 heeft uw gemeenteraad de "**Meerjarenplanning onderhoud gemeentelijke gebouwen Laarbeek 2019-2028**" vastgesteld.

De gemeente heeft een groot aantal gebouwen in eigendom voor vele functies in het maatschappelijk verkeer. Gedacht kan worden aan het gemeentehuis, de gemeentewerf, gemeenschapshuizen, sportaccommodaties, dierenparken en monumenten.

Al deze gebouwen zijn opgenomen in de onderhoudsplanning, die een periode van 10 jaar bestrijkt. De planning wordt jaarlijks geactualiseerd.

Er is dus sprake van een voortschrijdend 10-jarenplan.

Voor het onderhoud van de zogenaamde **Brede Scholen** is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld voor een periode van 10 jaar. Dit plan is de basis voor de planning van het onderhoud aan deze gebouwen.

Deze voorziening is ter egalisatie ingesteld om grote schommelingen binnen de exploitatie te voorkomen.

Voeding: De voeding geschiedt door een jaarlijkse storting in de voorziening ten laste van de taakvelden in de exploitatie waar de brede scholen onder zijn verantwoord.

De gemeente gaat de regierol op zich nemen wat het betreft het gezamenlijk onderhoud van de scholen, de kosten hiervoor zullen met een opslagpercentage worden doorberekend aan de diverse gebruikers, een en ander is in de ingebruikgevingsovereenkomsten en huurovereenkomsten vastgelegd.

De formalisatie van deze voorziening zal later dit jaar plaatsvinden inclusief de vaststelling van het bijbehorende beheerplan. Het betreft de periode van 2022-2031.

Ontwikkelingen

In 2021 is intensief gewerkt in regionaal en provinciaal verband aan de voorbereidingen van de routekaart maatschappelijk vastgoed. De routekaart maatschappelijk vastgoed Gemeente Laarbeek zal mei 2022 gereed zijn en naar verwachting in november 2022 vastgesteld gaan worden in college en raad, onderdeel hiervan is het uitvoeringsprogramma voor de komende 8 jaar met concrete verduurzamingsdoelen voor die periode, een en ander na afstemming in college en raad. Het huidige MJOP zal worden vervangen door een DuurzaamMJOP voor de periode 2023-2032. Dit zal in het voorjaar 2023 zijn beslag gaan krijgen.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2023	Rekening 2021
Exploitatie	1.405	1.800
Mutatie voorzieningen	5	-122

4 Financiering

Algemeen

De paragraaf 'financiering' bevat in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte (BBV, artikel 13).

4.1 Risicobeheer

Om de financiële risico's zo goed mogelijk te beheersen, is het belangrijk om aandacht te schenken aan de kwalitatieve ontwikkeling van de treasuryfunctie. Als gevolg van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) hebben gemeenten twee instrumenten ingevoerd:

1. Treasurystatuut;
2. Paragraaf financiering.

Treasurystatuut

Hierin wordt een nadere invulling gegeven aan het wettelijk kader. Het statuut bevat de beleidsuitgangspunten voor het uitvoeren van de treasuryfunctie.

De volgende regelgeving heeft betrekking op de financieringsfunctie van de gemeente:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido).
- Ministeriële regeling 'Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden' (Ruddo).
- Financieringsregeling huisvesting ambtenaren.
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).
- Regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

Paragraaf financiering

Deze paragraaf wordt opgenomen in zowel de begroting als de rekening en biedt hiermee informatie over de uitvoering van treasurytaken.

Het rijk heeft de kasgeldlimiet, renterisiconorm en een drempelbedrag schatkistbankieren ingesteld om risico's die te maken hebben met herfinanciering van leningen in te perken. Deze drie elementen worden in de volgende alinea's nader toegelicht.

4.2 Financiering

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan wat het maximale bedrag is dat de gemeente aan kort geld (looptijd korter dan 1 jaar) mag aantrekken. De kasgeldlimiet 2023 bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal, dus 8,5% van ±€ 69,4 miljoen is ±€ 5,9 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm geeft aan welk deel van de langlopende leningen (looptijd langer dan 1 jaar) afgelost mag worden. De renterisiconorm 2023 bedraagt 20% van het begrotingstotaal, dus 20% van ±€ 69,4 miljoen is ±€ 13,9 miljoen.

Drempelbedrag schatkistbankieren

Om de staatsschuld te beperken moeten gemeenten tijdelijk overtollige, liquide middelen aanhouden in de schatkist bij het Rijk of uitzetten bij medeoverheden.

Om het cashmanagement van de gemeenten niet te verstoren mogen de gemeenten een relatief beperkt positief saldo op de bankrekeningen aanhouden.

Gemiddeld per kwartaal mag dit saldo niet meer zijn dan een vastgesteld drempelbedrag.

Het drempelbedrag schatkistbankieren 2023 bedraagt 2% van het begrotingstotaal, dus 2% van ±€ 69,4 miljoen is ±€ 1,4 miljoen.

4.3 Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte 2023 is een afgeleide van de liquiditeitsprognose. In het verleden werd deze prognose incidenteel gemaakt. Op het moment dat sprake was van het aantrekken van een langlopende geldlening werd de noodzaak gezien van een liquiditeitsbegroting omdat uit een dergelijke begroting af te lezen is:

1. wat de omvang van de lening zou moeten zijn, en
2. wat de looptijd van de lening zou moeten zijn.

Met de verplichting om in begroting en jaarrekening te rapporteren over de financieringsbehoefte zal meer structurele aandacht gegeven worden aan het samenstellen van de liquiditeitsbegroting.

4.4 Rente(toerekening)

Bij het berekenen van het renteresultaat van het taakveld 'Treasury' in de begroting 2023 is rekening gehouden met de volgende componenten:

<i>bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2023		
	Lasten	Baten	Saldo
Externe rentelasten en -baten	-207	29	-178
-/- Rente aan de grondexploitatie			33
<i>Saldo rentelasten en -baten</i>			-145
Rente over voorzieningen			-68
<i>Saldo bespaarde rente</i>			-68
Aan taakvelden toe te rekenen rente			-213
Aan taakvelden toegerekende rente			212
<i>Aan taakvelden toegerekende rente</i>			212
Aan taakvelden toegerekende rente			212
Saldo taakveld Treasury			-1

Overzicht omslagrente

Onderstaand volgt een overzicht van de berekening van de omslagrente voor de begroting 2023.

Berekening Omslagrente		Begroting 2023
a	externe rentelasten over de korte en lange financiering	
	- korte financiering (tot 1 jaar)	
	financieringstekort (rekening courant)	1
	- lange financiering (vanaf 1 jaar)	
	leningen o/g	209
b	externe rentebaten	
	- korte financiering (tot 1 jaar)	-29
	- lange financiering (vanaf 1 jaar)	0
	totaal door te rekenen externe rente	180
c	rente die aan grondexploitatie moet worden doorberekend	
	rentekosten grondexploitatie	-33
	restant nog door te rekenen externe rente	147
d1	rente dotatie eigen vermogen	0
d2	rente dotatie voorzieningen	0
	contante voorziening wachtgeld voorm.bestuurders	68
	door te rekenen interne rente	215
e	werkelijk aan taakvelden doorgekende rente	215
	renteresultaat taakveld Treasury (+ = voordeel / - =	
f	nadeel)	-1
Omslagrente begroting 2023:		0,38%

Overzicht gewogen gemiddelde rentepercentage Grondexploitatie

Onderstaand een overzicht van de berekening van het gewogen gemiddelde rentepercentage voor de Grondexploitatie begroting 2022.

Berekening gewogen gemiddelde rentepercentage tbv Grondexploitatie		Begroting 2023
	Totaal Vermogen (Balanstotaal)	70.375
	Vreemd Vermogen	25.537
		36,29%
	Saldo leningenportefeuille - langlopend	17.354
	Saldo leningenportefeuille - kortlopend	103
	Rentelasten leningenportefeuille - langlopend	209
	Rentelasten leningenportefeuille - kortlopend	1
		1,20%
Berekening rentepercentage Grondexploitatie begroting 2023:		0,44%

5 Bedrijfsvoering

5.1 Organisatieontwikkeling

Waar gaan we naar toe als organisatie qua ontwikkeling?

De afgelopen periode is ons organisatie-ontwikkelingsprogramma 'Werken met een lach' verder verrijkt met een missie en visie-traject. Dit heeft geleid tot het volgende resultaat vanuit college, management en medewerkers als missie en kernwaarden:

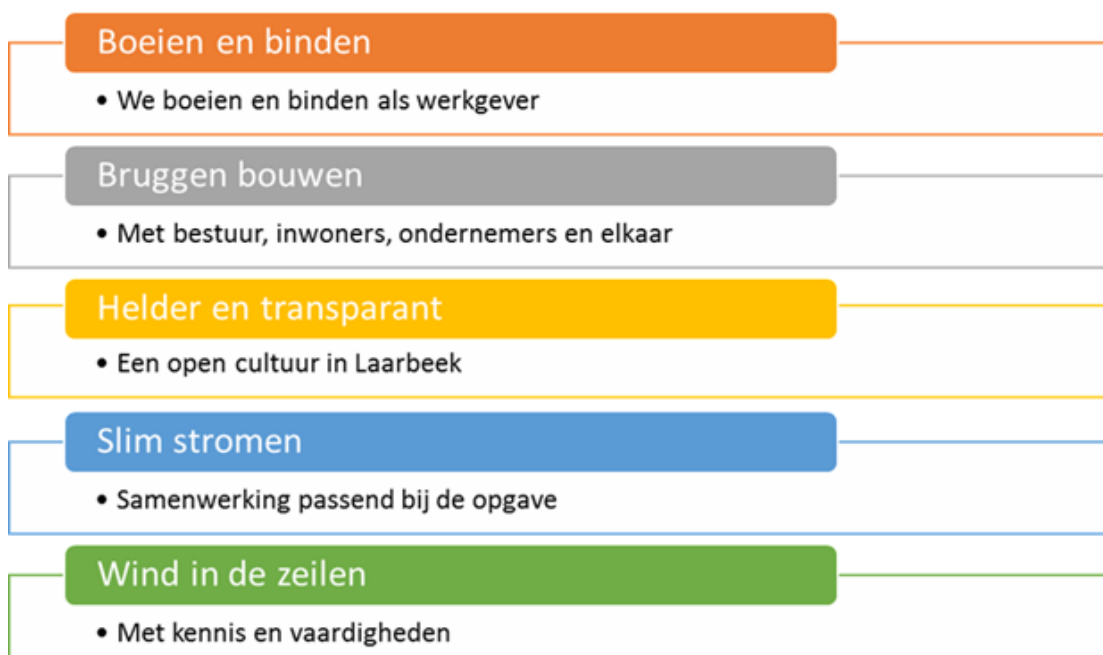
Het stroomt in Laarbeek, hier kan iedereen fijn leven en meedoen. We doen dit op onze manier:

- *Wij zijn open*
- *We hebben een 'doeners' mentaliteit*
- *We werken graag samen*
- *We pakken onze verantwoordelijkheid*

Deze missie en kernwaarden zijn uitgewerkt per thema in een organisatievisie:

- Onze medewerkers werken samen met een lach
  - Wij zijn een aantrekkelijke werkgever
  - Iedere medewerker is ambassadeur van Laarbeek
  - Onze bedrijfsvoering is modern
- Wij zijn een organisatie die meestroomt met de samenleving en complexe vraagstukken
  - Er is een sterk samenspel tussen bestuur, organisatie en samenleving
  - Wendbaarheid en goedschaligheid zijn leidend
  - Onze ambities zijn in balans met onze capaciteit én kwaliteit

Deze missie, kernwaarden en organisatievisie is uitgewerkt in de volgende programma's waaraan concrete projecten zijn gekoppeld, die in 2023 en volgende jaren worden uitgewerkt en opgepakt.

Als onderdeel van het programma 'Bruggen bouwen' en het thema in onze organisatievisie dat 'Onze ambities in balans zijn met onze capaciteit én kwaliteit' is een onderzoek uitgevoerd naar de formatie en organisatie. Dit om in beeld te krijgen in hoeverre de Laarbeekse organisatie in staat is om formatief invulling (kwantitatief en kwalitatief) te geven aan het bestuursakkoord (1e onderzoeksvraag). En daarnaast in hoeverre de Laarbeekse organisatie voldoende toekomstbestendig is ingericht (2e onderzoeksvraag).

Als belangrijkste bevindingen komen naar voren vanuit dit onderzoek:

1. *De consequenties van ambities en keuzes die bestuurlijk worden gemaakt worden (vooraf) onvoldoende in beeld gebracht.*
2. *Er vindt te weinig prioritering plaats op de ambities, doelen en inspanningen.*
3. *Met de huidige formatie kunnen niet alle ambities worden uitgevoerd. Ook bestaande ambities kunnen niet allemaal worden waargemaakt.*
4. *De inrichting van de organisatie kan worden verbeterd.*

Als conclusies uit de 1e onderzoeksvraag 'In hoeverre de Laarbeekse organisatie in staat is om formatief invulling (kwantitatief en kwalitatief) te geven aan het bestuursakkoord 2022-2026, uitgaande van de bestaande situatie' komt het volgende naar voren:

- *Met de huidige formatie is de organisatie niet in staat om alle ambities van het bestuursakkoord uit te voeren.*
- *Ook bestaande ambities uit de begroting en besluitvorming staan onder druk en kunnen niet allemaal worden waargemaakt.*
- *De organisatie heeft kwetsbaarheden waardoor zij niet altijd zorgvuldig haar basisdienstverlening kan uitvoeren.*

Als conclusie op uit de 2e onderzoeksvraag 'In hoeverre de Laarbeekse organisatie, uitgaande van de bestaande situatie, toereikend is ingericht om de ambities uit het bestuursakkoord te realiseren' kom naar voren:

- *De inrichting van de organisatie kan worden versterkt om meer te sturen op prioritering*

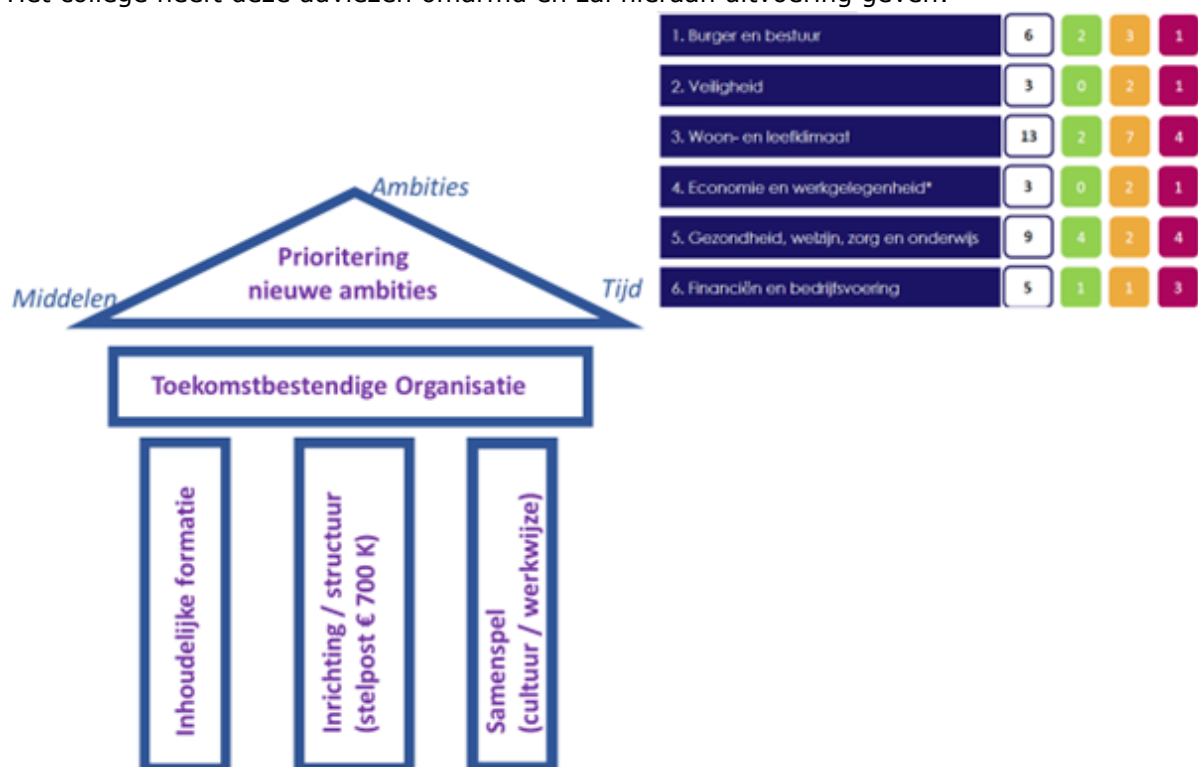
Hoofdconclusie vanuit het onderzoek is dan ook:

Alleen formatie toevoegen is niet voldoende. Er is ook verandering van ambtelijk-bestuurlijk samenspel nodig om te bouwen aan een meer bestendige Laarbeekse organisatie.

Op basis hiervan worden vanuit het onderzoek de volgende adviezen uitgebracht:

1. *Versterk de grootste kwetsbaarheden in de organisatie qua formatie en inrichting op korte termijn*
2. *Prioriteer de doelen en ambities aan de hand van de driehoek ambities-middelen-tijd/tempo in een stapsgewijs proces. Neem daarvoor wat meer de tijd.*
3. *Versterk het ambtelijk-bestuurlijk samenspel om beter te prioriteren en consequenties van keuzes vooraf beter in beeld te brengen.*
4. *Ga aan de slag met de bevindingen ten aanzien van de inrichting van de organisatie.*

Het college heeft deze adviezen omarmd en zal hieraan uitvoering geven:

Deze begroting legt de basis voor een toekomstbestendige organisatie door het toevoegen van inhoudelijke formatie (6,02fte; zie nadere uiteenzetting in onderstaande tabel), het versterken van de structuur en inrichting (stelpost € 700.000) en het verbeteren van het ambtelijk-bestuurlijk samenspel (de adviezen 1, 3 en 4). In de begroting is eveneens ruimte voor de vertaling van een aantal ambities uit het Bestuursakkoord 2023-2026.

Inhoudelijke formatie	fte
Gebouwenbeheer/Accommodatiebeheer	2
Sociaal domein A	1
Sociaal Domein C	0,3
Automatisering	0,72
Projectleider vluchtelingen, statushouders, arbeidsmigranten	1
Groene BOA	1
Totaal	6,02

Vanuit een bestendige organisatie zal komend voorjaar een dialoog worden gestart over de prioritering van onze bestaande en nieuwe opgaven en ambities in tijd en middelen (advies 2). De resultante hiervan zal als input worden gebruikt voor de integrale afweging bij de totstandkoming van de Kadernota.

Die prioritering is overigens geen eenmalige exercitie op basis van de ambities en opgaven voor Laarbeek zoals we die nu kunnen voorzien. De wereld om ons heen verandert doorlopend. Opgaven komen in steeds hoger tempo op ons af, al dan niet in de vorm van nieuwe ontwikkelingen en opgaven die adequaat handelen en snel anticiperen van de gemeente, onze inwoners en (maatschappelijke) partners vragen. Verandering is daarbij de enige constante. Om de balans hierin te bewaken, moeten we keuzes maken, prioriteren en vooruitkijken in goed samenspel tussen raad, college en gemeentelijke organisatie. Het is

noodzaak dat de organisatie is toegerust om opgaven en ambities op te kunnen pakken in het licht van toekomstbestendigheid. In deze begroting worden hiervoor ook voorstellen voor investering hierin gedaan. Het gemeentebestuur blijft streven naar kwaliteit en continuïteit van haar dienstverlening en kiest er voor om te blijven investeren in de gemeentelijke organisatie om dit te waarborgen in goed onderling samenspel.

5.2 Dienstverlening

Laarbeek wil een betrouwbare, moderne dienstverlenende gemeente zijn. Elk jaar weer zetten we hier stappen in. En dat moet ook: De wereld om ons heen verandert, verwachtingen van onze burgers en bedrijven - onder andere door ontwikkelingen en ervaringen in andere branches - veranderen en wij willen en moeten als gemeentelijke organisatie daarin mee. Niet voor niets is in het informatiebeleidsplan het thema 'moderne dienstverlening' als eerste thema genoemd.

Eerder noemde wij op deze plaats al het nog steeds actuele onderwerp 'klantreis'. Processen inrichten op basis van wat een klant, een burger van te voren voor verwachtingen heeft. De 'medewerkersreis' brengt in beeld wat er in de organisatie allemaal moet gebeuren om aan die klantverwachtingen te voldoen. Die twee reizen gaan we op elkaar aan laten sluiten. Proces voor proces. Wegens onvoldoende formatie hebben we hier nog niet genoeg op kunnen inzetten. Dat willen we wel graag, het is immers goed om te merken dat dit zowel bij klant als medewerker tot een hogere waardering leidt. In 2023 zullen we doorgaan met het herinrichten van klantprocessen via deze werkwijze.

Meegaan met de tijd en inspelen op verwachtingen betekent ook het introduceren van nieuwe kanalen. Voor onze gemeente betekent dat, dat we in de dienstverlening ook een chatfunctionaliteit op de website hebben geïntroduceerd en onze klanten de mogelijkheid bieden om via Whatsapp met de gemeente te communiceren. Eind 2022 zijn we hiermee gestart. In 2023 formuleren we hierbij passende servicenormen en zullen het functioneren van deze nieuwe kanalen evalueren.

De servicenormen leveren een belangrijk waarborg voor het onderdeel betrouwbaarheid in de dienstverlening. We willen hier graag op aangesproken worden en sturen hier nadrukkelijk op in de organisatie. Servicenormen gaan over zowel kwantiteit (tijdig reageren) als kwaliteit (inhoud en bejegening). De nakoming van de servicenormen wordt continu gemonitord.

Een aantal eerder opgestarte projecten loopt in 2023 nog door. Onder andere onze website en de digitale dienstverlening via dat kanaal is in 2023 een project. Toegankelijkheid is daar een belangrijk onderdeel van. Met een toegankelijke website leveren we ook een bijdrage aan onze inclusiedoelstellingen.

Door het aansluiten bij de landelijke berichtenbox van 'mijn overheid' gaan we onze burgers in 2023 ook een nieuwe functionaliteit aanbieden. Voor ons levert het een betrouwbaar portal op om digitaal met onze klanten te communiceren en daarmee onze processen verder te digitaliseren (en efficiënter maken).

Privacy speelt in de dienstverlening een steeds grotere rol. Waar we in het verleden kozen voor een systeem dat alle aanwezige informatie over een klant integraal in beeld bracht om hen zo goed en integraal mogelijk te helpen is daar door de invoering van de AVG een kentering gekomen. Met name in het Sociaal Domein hebben we daar last van. We zijn continu bezig om binnen de grenzen van de AVG daar werkbare oplossingen voor te bedenken. Ons hoofddoel blijft immers dat we onze burgers zo goed mogelijk helpen.

5.3 Informatisering & automatisering

ICT

Op basis van het informatiebeleidsplan 2021-2023 zullen we in 2023 invulling geven aan de thema's die in het beleidsplan genoemd zijn. Dit plan bouwt voort op wat met het vorige beleidsplan is ingezet. Het thema 'Moderne dienstverlening' is daarbij het centrale thema. De andere thema's zijn dienstbaar daaraan. Met 'Datamanagement' gaan we mee in een trend die bij gemeenten een steeds grotere rol speelt. Niet alleen om de dienstverlening te verbeteren maar ook betere beleidskeuzes te kunnen maken. Met het thema 'architectuur' zorgen we ervoor dat de samenhang tussen applicaties gewaarborgd blijft en we mee kunnen doen aan belangrijke ontwikkelingen als de Common Ground. Met 'Flexibele Organisatie' zorgen we ervoor dat we gemakkelijk op nieuwe ontwikkelingen kunnen inspelen, goed en snel kunnen samenwerken, onder andere ook met externen. Dit past bij de ontwikkeling naar een netwerkorganisatie. Bij 'Regie op beheer' ten slotte zorgen we ervoor dat de grote hoeveelheid data en applicaties waarmee gewerkt wordt alsmede de uitwisseling van gegevens met externe partijen op een adequate en veilige manier gebeurt. De afgelopen jaren hebben we gezien dat informatiebeveiliging en privacy door alle genoemde thema's heen een steeds belangrijkere rol geven. Deze onderwerpen hebben daarom een voorname plaats gekregen op de agenda, en ook ieder een eigen beleids- en uitvoeringsplan.

Echter zijn we middels het onderzoek en daaropvolgend programma 'Toekomstbestendig ICT' ook tot de conclusie gekomen dat de schaal van samenwerking op het gebied van systeem- en netwerkbeheer onvoldoende is om de kwaliteit en kwetsbaarheid te borgen. In 2023, bij Kadernota 2024, zullen wij met een definitief voorstel voor de herinrichting van onze ICT dienstverlening komen. Dit voorstel is noodzakelijk om de dienstverlening naar onze medewerkers én naar onze inwoners en ondernemers op peil te houden.

Een belangrijk ICT-project dat voor 2023 en verder is geagendeerd is de lokale investering in het transitieplan van Dimpact (zie verbonden partijen) waarin stapsgewijs wordt toegewerkt naar gemeentelijke applicaties op basis van de Common Ground. Daarnaast zal in 2023 de ambitie bepaald worden op het gebied van datagedreven werken. Verder zullen de functionaliteiten van Office 365 verder ontwikkeld worden om onder andere veilig en plaats- en tijdonafhankelijk werken te faciliteren. Ook de Omgevingswet vraagt in 2023 nog de nodige aandacht vanuit ICT-perspectief.

Voor het uitvoeren van het informatiebeleid 2021-2023 is een projectenportfolio opgesteld. Voor het kunnen sturen op de veelheid aan deze projecten en in te kunnen spelen op de steeds snel veranderende omgeving op gebied van ICT is een portfolioraad aan zet. Deze portfolioraad wordt vanuit de organisaties van Laarbeek en Gemert-Bakel bemenst om zo gezamenlijk een invulling te geven aan de samenwerking op ICT-gebied. Belangrijke elementen hierin zijn beheersen van kosten, planning en flexibel kunnen inspelen op de veranderingen in beide organisaties.

Informatiebeveiliging en Privacy

Het huidige informatiebeveiligingsbeleid loopt tot en met 2022. Wegens vele personele wisselingen en enorme krapte op de arbeidsmarkt is het niet gelukt om een nieuw plan te ontwikkelen. Dit betekent dat we het huidige plan met een jaar zullen verlengen en in 2023 vanuit een nieuw ambitieniveau de beleidskaders en het uitvoeringsplan zullen ontwikkelen.

Als overheid hebben we een voorbeeldfunctie: Onze informatie moet beschikbaar, integer en vertrouwelijk zijn. Dat stelt hoge eisen aan de beveiliging. Aan de hand van het informatiebeveiligingsbeleid en het privacybeleid wordt jaarlijks gestructureerd invulling aan

gegeven. Door middel van de uitvoering van jaarplannen worden ook in 2023 weer stappen gezet op weg naar een hoger volwassenheidsniveau.

Soms worden we ook ingehaald door de actualiteit. Landelijke, of soms zelfs wereldwijde, beveiligingsincidenten leiden er soms toe dat hier direct op moet worden ingespeeld. Wij volgen dergelijke ontwikkelingen op de voet en halen daar de geleerde lessen uit op om die vervolgens naar onze eigen beveiligingspraktijk te vertalen. Voor Laarbeek betekent dit onder andere dat in 2023 een Business Continuïteitsplan wordt opgesteld. Verder zal in dit jaar een belangrijke rol zijn weggelegd voor het bevorderen van de bewustwording in de organisatie. De praktijk laat immers nog vaak zien dat de mens vaak toch de meest kwetsbare schakel blijkt als het om beveiligings- of privacy-incidenten gaat.

Datalekken zullen nooit helemaal uitgesloten kunnen worden. Wel is het van belang dat medewerkers overtuigd zijn om datalekken te melden. En net zo belangrijk is het om van deze datalekken te leren; processen hierop aan te passen waar dat mogelijk is en niet tot ernstige inefficiëntie leidt.

Voor het uitvoeren van het informatiebeleid 2021-2023 is een projectenportfolio opgesteld. Voor het kunnen sturen op de veelheid aan deze projecten en in te kunnen spelen op de steeds snel veranderende omgeving op gebied van ICT is een portfolioraad aan zet. Deze portfolioraad wordt vanuit de organisaties van Laarbeek en Gemert-Bakel bemenst om zo gezamenlijk een invulling te geven aan de samenwerking op ICT-gebied. Belangrijke elementen hierin zijn beheersen van kosten, planning en flexibel kunnen inspelen op de veranderingen in beide organisaties.

5.4 Planning & Control

In deze nieuwe bestuursperiode zal samen met de Auditcommissie gekeken worden naar slimme keuzen en invulling van de instrumenten van planning en control. Enerzijds om de informatiewaarde en sturingsmogelijkheden van de instrumenten te vergroten voor de raad, en anderzijds om de efficiëntie voor de organisatie te vergroten.

Insteek is en blijft dat de planning en controlcyclus inzichtelijk (en mogelijk makkelijker) voor raadsleden en inwoners moet zijn én een toegevoegde waarde voor de controlerende en kaderstellende rol van de raad. Het bestuurlijk spoorboekje, de nieuwe vergaderstructuur en alle digitale mogelijkheden van ons planning en controlsysteem zullen hierin steeds een leidraad vormen voor de doorontwikkelingen.

5.5 Personele sterkte & formatie

In het navolgende wordt een overzicht gepresenteerd van de personele formatie waarbij inzicht wordt gegeven in zowel de personele sterkte als de bijbehorende personeelslasten.

Dit betreft de primitieve begroting 2023, waarin niet de voorstellen voor formatie-uitbreidingen voor bestaand én nieuw beleid zijn opgenomen noch de stelpost van € 700.000 voor een toekomstbestendige organisatie. De voorstellen voor uitbreiding in deze begroting 2023 betreffen onder meer accommodatiebeleid/gebouwenbeheer, sociaal domein, automatisering, statushouders/vluchtelingen en de groene bijzondere opsporingsambtenaar (BOA). Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de afzonderlijke programma's.

Organisatieeenheid bedragen x € 1.000	Begroting 2022		Begroting 2023	
	formatie	loonsom	formatie	loonsom
Raadsgriffie	1,61	165	1,61	167
Gemeentesecretaris	1,00	126	1,00	134
Staf	2,00	223	2,00	227
Afdeling Omgevingsbeheer	32,33	2.420	34,11	2.651
Afdeling Samenleving	26,93	2.035	33,17	2.527
Afdeling Bedrijfsvoering	21,96	1.610	23,18	1.737
Afdeling Leefomgeving	28,72	2.411	23,11	2.016
Totaal	114,55	8.990	118,18	9.459

5.6 Rechtmatigheid

Op 27 september 2022 heeft besluitvorming door de eerste kamer plaatsgevonden over de wetswijziging Wet versterking decentrale rekenkamers. Onderdeel van deze wetswijziging is de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording.

De rechtmatigheidsverantwoording zal voor de eerste keer gaan gelden voor het verslagjaar 2023, waarbij de vaststelling van de rechtmatigheidsverantwoording als onderdeel van de jaarrekening zal plaatsvinden in het kalenderjaar 2024.

In deze rechtmatigheidsverantwoording geeft het college van B&W aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Op dit moment verstrekt de externe accountant een controleverklaring met een oordeel over getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarrekening van gemeente. De externe accountant geeft in de toekomst alleen nog een controleverklaring af met een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening, waarvan de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel uitmaakt.

Deze wijziging markeert allereerst de verantwoordelijkheid van het college voor de rechtmatigheid. Het is vervolgens aan de raad om de rechtmatigheidsverantwoording te bediscussiëren en te beoordelen.

De gemeenteraad is reeds over deze ontwikkeling geïnformeerd en heeft ook reeds besloten over de reikwijdte en verantwoordingsgrens (raadsvergadering van 20 mei 2021)

In de jaarrekening over boekjaar 2023 zal voor het eerst de rechtmatigheidsverantwoording van het college opgenomen worden en zal tevens een toelichting hierop plaats vinden in de paragraaf bedrijfsvoering.

6 Verbonden partijen

Algemeen

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en is in artikel 1 lid b BBV als volgt gedefinieerd: 'Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.'

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan (artikel 1 lid d BBV): 'Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.'

Onder financieel belang wordt verstaan (artikel 1 lid c BBV): 'een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.'

Hieronder is weergegeven een overzicht van publiek- en privaatrechtelijke rechtspersonen waarin de gemeente Laarbeek participeert, die begrepen kunnen worden onder de noemer verbonden partijen.

6.1 Beleidsuitgangspunten

Het inzichtelijk maken van de verbonden partijen is om twee redenen van belang.

De eerste reden is dat verbonden partijen vaak beleid uitvoeren dat de gemeente in principe ook zelf kan blijven doen. De gemeente geeft een mandaat aan de verbonden partij.

De tweede reden betreft de kosten, het budgettaire beslag en de financiële risico's, die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen.

Het aangaan van banden met verbonden partijen komt altijd voort uit het publieke belang. Verbindingen met derden zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. De huidige verbonden partijen hebben allemaal een historische bestaansgrond. Bij nieuwe deelnemingen zullen we bij de besluitvorming door de raad de publieke taak expliciet aan de orde stellen op grond van visie en doelstellingen van de deelneming.

6.2 Overzicht verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling	
Naam	Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)
Partners	Waterschap Aa en Maas, gemeente Asten, Bernheze, Boekel, Deurne, Gemert-Bakel, Landerd, Oss, Uden, Sint Anthonis en Someren
Openbaar belang	Binnen het werkveld heffingen & WOZ meerwaarde creëren in termen van kwaliteitsverbetering, verbetering van de dienstverlening aan inwoners, vermindering van kwetsbaarheden en besparing op uitvoeringskosten.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het Algemeen Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2022	1.243
Eigen Vermogen 31-12-2022	1.243
Vreemd Vermogen 1-1-2022	15.316 (waaronder nog af te dragen belastingontvangsten van 14.301)
Vreemd Vermogen 31-12-2022	15.316 (waaronder nog af te dragen belastingontvangsten van 14.301)
Resultaat 2021	Rekening 2021: € 938.000, begroting 2023: € 0
Bijdrage Laarbeek	€ 417.292 (2023)
Risico's	Als specifieke risico's zijn opgenomen in de Ontwerpbegroting 2023: • Forse toename van WOZ-bezwaren waardoor de personele inzet en de proceskosten toenemen
Ontwikkeling	In de Begroting 2023 zijn onderstaande ontwikkelingen opgenomen: • Aan de hand van de uitwerking van de vastgestelde businesscase (doorkijk 2021 – 2025) vormgeven van een nog meer geautomatiseerde organisatie. Hiervoor is een strategisch HRM beleid gemaakt. Ook worden nieuwe functies beschreven en uitgewerkt in een nieuw functiehuis • Waardering woningen op gebruiksoppervlakte • Verdere digitalisering van informatievoorziening; aanbieden van digitale producten en beschikbaar stellen van documenten via "MijnOverheid"

Naam	Blink
Partners	Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a. en Someren, Son en Breugel en Pre-Zero
Openbaar belang	Het in regionaal verband op professionele wijze zorg dragen voor gemeentelijke uitvoeringstaken op het vlak van de inzameling, sortering, vermarkting en (eind)verwerking van (grondstoffen in) grof en fijn huishoudelijke afvalstoffen, de gladheidsbestrijding en de reiniging van de openbare ruimte van de deelnemende gemeenten.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het Algemeen Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2022	€ 0
Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 0
Vreemd Vermogen 1-1-2022	€ 5.016
Vreemd Vermogen 31-12-2022	nog niet bekend
Resultaat 2021	€ 0 (jaarrekening 2021 én -begroting 2023)
Bijdrage Laarbeek	€ 1,753
Risico's	De inrichting van Blink maakt dat alle dienstverlening via doorbelasting op de deelnemende gemeenten wordt afgewikkeld. - Benodigde organisatieontwikkeling (strategisch traject Blink) - Verbrandingsbelasting en verwerkingstarieven 2023 nog niet bekend - Het schommelen van opbrengsttarieven - Aanlevering van hoeveelheid tonnages in de huis-aan-huisinzameling en milieustraten - Inzetbaarheid van personeel (krapte op de arbeidsmarkt) - Veroudering materieelpark Blink.
Ontwikkeling	In de raad van december wordt een begrotingswijziging 2023 aangeboden. Diverse ontwikkelingen zijn de komende jaren merkbaar van invloed: - Toenemende omvang dienstverlening Blink - Verdere professionalisering van de bedrijfsvoering - Toename kosten voor lonen (marktconform maken van inschaling van uitvoerend personeel om de continuïteit van dienstverlening te borgen - Inkoop en inhuur inflatie - Verhoging olie- en brandstofprijzen - Verduurzamen inzamelvoertuigen.

Naam GGD Brabant Zuidoost	
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.
Openbaar belang	De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulancezorg (AZ).
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het algemeen bestuur en één zetel in het dagelijks bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2022	4.710
Eigen Vermogen 31-12-2022	4.405
Vreemd Vermogen 1-1-2022	29.000 (waarvan voorzieningen 1.218)
Vreemd Vermogen 31-12-2022	14.428 (waarvan voorzieningen 990)
Resultaat 2021	geschat resultaat 2022 € 0
Bijdrage Laarbeek	812,8
Risico's	GGD heeft actief risicomanagement ontwikkeld, waarbij elk trimester aandacht wordt geschonken aan de ontwikkeling in de risico's. De belangrijkste risico's die genoemd worden in de programmabegroting 2022 zijn: • Toenemende arbeidsmarktkrapte bij specifieke functies • Wijzigingen in wet- en regelgeving kunnen leiden tot kostenstijgingen. • Beveiligingsproblemen door bijvoorbeeld cybercrime. • Stijging salariskosten boven index vanwege aanzienlijke verhoging APB Premie per 2021. • Afname van taken, verlies van de vergunning voor ambulancevervoer en daaraan verbonden vergoeding. • De coronapandemie heeft duidelijk gemaakt van voor impact dit heeft op de reguliere taken van de GGD. Veelal zal het Rijk de kosten daarvan echter vergoeden, zoals ze nu ook voor de Coronakosten heeft toegezegd; de daarvoor toegekende vergoedingsregeling vanuit VWS geeft op dit moment vertrouwen dat alle extra kosten vergoed worden. Er bestaat echter wel het risico op meer werk en kosten op de langere termijn als gevolg van een verslechterde algemene gezondheidssituatie van de burgers in onze regio.
Ontwikkeling	• Uitvoering van de bestuursopdracht om de organisatie structureel financieel gezond en wendbaar te maken. • Optimaal inzetten van Jeugdgezondheidszorg als collectieve basisvoorziening in de jeugdzorgketen en in het sociale domein: de harmonisatie van de tarieven 0-4 jaar zijn nog niet opgenomen in deze begroting. Hiervoor volgt een begrotingswijziging. • Implementatie van het Lean gedachtegoed (continu verbeteren) binnen de GGD.

Naam Metropool Regio Eindhoven	
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-, Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant. Het takenpakket is vastgelegd in artikel 4 van de Gemeenschappelijke Regeling Metropool Regio Eindhoven.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het Algemeen Bestuur. Het bestuur van de Metropoolregio Eindhoven bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter.
Eigen Vermogen 1-1-2022	14.325
Eigen Vermogen 31-12-2022	12.954 (prognose)
Vreemd Vermogen 1-1-2022	14.427 waarvan voorzieningen 6.661
Vreemd Vermogen 31-12-2022	13.618 (waarvan voorzieningen 6.091) (prognose)
Resultaat 2021	nog niet bekend
Bijdrage Laarbeek	342 (voor boekjaar 2023)
Risico's	- Op 29 juni 2022 heeft het Hof Den Haag het arbitrale eindvonnis inzake de minderlevering brandbaar restafval 2015-januari 2017 nietig verklaard. De uitspraak hield tevens in dat Attero de door de Metropoolregio Eindhoven vooruitbetaalde naheffing moest terugbetalen. Dit is inmiddels gebeurd. Attero is tegen de uitspraak van het Hof in cassatie gegaan, wanneer deze procedure start is nog niet bekend. De looptijd van de procedure wordt ingeschat op 1,5 jaar. Hierdoor blijft de voorziening die wij hiervoor hebben opgenomen nog gehandhaafd, zie de toelichting bij de voorzieningen. - De schaa sprong zorgt tevens voor grote risico's. Zowel in de opgave van onze gemeente en de regio als de werkzaamheden, doelstellingen en formatie voor de MRE. Mogelijk is hier ook extra formatie en gemeentelijke bijdrage benodigd voor deze opgave.

Ontwikkeling	De regionale schaa sprong is een enorme ontwikkeling voor de komende jaren, dit zorgt voor uitdagingen voor MRE (werkzaamheden, doelstellingen en formatie) als voor de regio gemeente. Dit wordt ook vertaald in het nieuwe samenwerkingsakkoord 2023 en heeft gevolgen voor onze brede economie, huisvesting, mobiliteit, en energietransitie. De opgave rondom stikstof, klimaat, natuur en de transformatie van de landbouw zijn ook belangrijke ontwikkelingen, waar aandacht voor is vanuit de MRE en grote impact heeft op onze regio. Ook wordt er ingezet in de doorontwikkeling in de wijze waarop we in de regio met elkaar samenwerken (o.a. op de bovenstaande thema's). Een andere ontwikkeling is de ontwikkelrichtingen voor landgoed Gulbergen. De uitwerking van diverse scenario's voor het gebied gaat in 2023 plaatsvinden. Tot slot wordt ook de positionering / verzelfstandiging (governance) van het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven onderzocht. Het onderzoek plus uitwerking en besluitvorming zal zeker nog tot en met 2023 duren.

Naam Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	
Partners	De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant is een regionale uitvoeringsdienst voor de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de-Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre en de provincie Noord-Brabant
Openbaar belang	De Omgevingsdienst is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van het omgevingsrecht en daarmee als uitvoeringsdienst van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan het realiseren en borgen van de door de verantwoordelijke overheden in de regio Zuidoost-Brabant aangegeven kwaliteit van de fysieke leefomgeving (zie artikel 2 lid 3 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant 2015).
Bestuurlijke betrokkenheid	Het bestuur van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. Laarbeek heeft één zetel in zowel het Algemeen Bestuur als het Dagelijks Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2022	3.266
Eigen Vermogen 31-12-2022	
Vreemd Vermogen 1-1-2022	5.150
Vreemd Vermogen 31-12-2022	
Resultaat 2021	
Bijdrage Laarbeek	1.096

Risico's	Risico-inventarisatie: In de begroting van de ODZOB zijn een aantal risicofactoren verwerkt die ook zijn doorvertaald naar potentiële financiële gevolgen. De meest in het oog springende risicofactoren zijn: * Mogelijke uitstel Omgevingswet: € 300.0000 (strategisch risico) * Uitval van systemen en hacking (ransom ware): € 412.500 (informatierisico) * Kosten ontwikkeling ICT voorziening: € 300.000 (financieel risico) * Mismatch personeel versus werk (jobcarving, blijft iedereen 'fit to the job' e.d.): € 480.000 (veiligheids,- personeels,- arbeidsrisico's) * Niet voldoende beschikken over voldoende en gekwalificeerd personeel: € 360.000 (veiligheids,- personeels,- arbeidsrisico's) Weerstandsvermogen - Algemene reserves: De ODZOB beschikt normaal gesproken over een financiële buffer. Hierdoor kan de ODZOB risico's opvangen zonder dat dit leidt tot een extra financiële bijdrage van de deelnemers. De algemene reserve bedraagt ultimo 2021 ruim € 1,9 mln. en daalt per ultimo 2022 naar € 1,0 mln. Daarmee is de omvang van de algemene reserve niet meer in overeenstemming met de regionale richtlijn, en zeker onvoldoende groot om gekwantificeerde risico's af te kunnen dekken. Het ligt in de lijn der verwachtingen dat deze buffer nog meer zal afnemen en wellicht op termijn zal moeten worden aangevuld. Dit kan leiden tot een financiële inspanningsverplichting voor de deelnemers. Meerjaren begroting ODZOB: Geadviseerd wordt om de begrootte inkomsten m.b.t. vergunningverlening nader te beschouwen.
Ontwikkeling	De ODZOB voert werkzaamheden uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daarnaast worden er specialistische (advies)taken uitgevoerd. De ODZOB werkt zowel samen met de deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling als met andere organisaties op het gebied van de fysieke leefomgeving. Verwacht wordt dat onderstaande thema's in 2023 een grote impact hebben op de uitvoering van bovenstaande werkzaamheden: - Omgevingswet - Regionale operationele kaders - Toekomstbestendige veehouderij - Governance

Naam Samenwerking Gemert-Bakel - Laarbeek	
Partners	Gemeente Gemert-Bakel en Laarbeek
Openbaar belang	Samenwerking tussen twee buurgemeenten op verschillende terreinen gebaseerd op onderling vertrouwen. De volgende taken worden uitgevoerd door intergemeentelijke teams: • ICT • Personeel en Organisatie • Juridische zaken • Financiën
Bestuurlijke betrokkenheid	Periodiek intergemeentelijk overleg. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.
Eigen Vermogen 1-1-2022	Niet van toepassing
Eigen Vermogen 31-12-2022	Niet van toepassing
Vreemd Vermogen 1-1-2022	Niet van toepassing
Vreemd Vermogen 31-12-2022	Niet van toepassing
Resultaat 2021	Niet van toepassing
Bijdrage Laarbeek	De bijdrage voor Laarbeek in 2023 is het saldo van de onderlinge verrekening van de intergemeentelijke teams.
Risico's	De samenwerking is (mede) opgezet om risico's en kwetsbaarheden te verminderen. Insteek is dat de kwaliteit verbeterd en onderlinge vervanging gemakkelijker kan worden georganiseerd.
Ontwikkeling	Er wordt op diverse vlakken samengewerkt met buurgemeente Gemert-Bakel. Door wijzigingen van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen zal in 2023 ook de gemeenschappelijke regeling tussen Gemert-Bakel en Laarbeek herzien worden. Nieuwe en geactualiseerde samenwerkingsafspraken zullen daar in opgenomen worden. De uitkomsten van het eerder uitgevoerde onderzoek naar de samenwerking zal hierin vertaald worden.

Naam Samenwerkingsovereenkomst Bereikbaarheidsagenda Zuidoost-Brabant 2017-2030	
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen, Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre
Openbaar belang	Het doel van de samenwerking is het komen tot overeenstemming over het realiseren van projecten om de bereikbaarheid en leefbaarheid van de regio Zuidoost-Brabant, voor zover het grondgebied van partijen bevattend, te verbeteren.
Bestuurlijke betrokkenheid	Periodiek bestuurlijk overleg door middel van: Portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit en Innovatie, Stuurgroep Bereikbaarheidsagenda, Bestuurlijk Subregionaal Overleg.
Eigen Vermogen 1-1-2022	Er is geen sprake van eigen vermogen. Alle gebruikte budgetten worden afgerekend met de deelnemers waardoor er geen rekeningresultaten ontstaan.
Eigen Vermogen 31-12-2022	
Vreemd Vermogen 1-1-2022	Er is geen sprake van eigen vermogen. Alle gebruikte budgetten worden afgerekend met de deelnemers waardoor er geen rekeningresultaten ontstaan.
Vreemd Vermogen 31-12-2022	
Resultaat 2021	
Bijdrage Laarbeek	
Risico's	Het samenwerkingsverband geeft geen inzage in de prominente risico's.
Ontwikkeling	De samenwerkingsovereenkomst is op 12 december 2018 ondertekend op basis van het raadsbesluit d.d. 11 oktober 2018. Het opwaarderen van de bushalte bij de rotonde Bavaria zal in 2023 worden uitgevoerd als de ODZOB de omgevingsvergunning heeft verleend.

Naam	Senzer
Partners	Asten, Deurne, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Helmond en Someren
Openbaar belang	Het vertrekpunt is dat iedereen mee doet naar vermogen. Dat meedoen is niet vrijblijvend, centraal staat dat dit moet gebeuren vanuit eigen kracht en verantwoordelijkheid van mensen. In de uitvoering is gekozen voor een integrale (sociaal domein brede) aanpak. Niet iedereen heeft voldoende eigen kracht en vermogens om mee te doen. Voor die mensen wordt binnen de mogelijkheden gezocht naar zoveel als mogelijk participeren in de maatschappij.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft twee zetels in het Algemeen Bestuur en één zetel in het Dagelijks Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2022	11.796
Eigen Vermogen 31-12-2022	23.366
Vreemd Vermogen 1-1-2022	15.340
Vreemd Vermogen 31-12-2022	15.178
Resultaat 2021	0
Bijdrage Laarbeek	7.008
Risico's	Bijstellingen in de financiering (m.n. de BUIG) vanuit het Rijk, die lopende het begrotingsjaar worden doorgevoerd. Economische- en arbeidsmarktontwikkelingen. Lagere toegevoegde waarde: wegvallen opdrachten en/of druk op tariefstelling. Verhuurbaarheid eigen locaties. Risico van de efficiencymaatregelen. Loon- en prijsontwikkeling die afwijkt van de CPB-ramingen. Opname van de opgebouwde verlofrechten in één jaar. Toekomstbestendige organisatie. Bedrijfscontinuïteit (fysieke en cybersecurity risico's)
Ontwikkeling	Per 1 januari 2023 is er een nieuwe Gemeenschappelijke Regeling van kracht. In diverse werkgroepen (o.a. financieel en dienstverlening) wordt nadere invulling gegeven aan de nieuwe GR. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over een andere wijze van bekostiging en een overzicht van reguliere en aanvullende dienstverlening van Senzer. Daarnaast wordt een tweetal businesscases uitgewerkt (huisvesting en digitalisering)

Naam Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost	
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a. , Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.
Openbaar belang	De Veiligheidsregio voert namens de 21 deelnemende gemeenten taken uit op het terrein van brandweertzorg, gemeenschappelijke meldkamer, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, ambulancezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur van VRBZO bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten.
Eigen Vermogen 1-1-2022	2.145
Eigen Vermogen 31-12-2022	2.145 (begroting 2023)
Vreemd Vermogen 1-1-2022	41.763
Vreemd Vermogen 31-12-2022	37.577 (begroting 2023)
Resultaat 2021	nog niet bekend
Bijdrage Laarbeek	1.277 (bijdrage 2023)
Risico's	De veiligheidsregio wil de opgelopen achterstand onder meer inhalen door extra personeel in te huren. In de huidige arbeidsmarkt is het kunnen krijgen van gekwalificeerd personeel ook een uitdaging geworden; vraag is in hoeverre de beoogde inhaalslag bereikt kan gaan worden de komende jaren.
Ontwikkeling	Zowel de coronacrisis als de vluchtelingencrisis hebben een enorme impact gehad op de interne organisatie van de veiligheidsregio. Beiden crises vergen veel inzet en daarmee capaciteit die elders was voorzien. Mede hierdoor is de doorontwikkeling van de organisatie op een aantal punten stilgevalen. De veiligheidsregio is voornemens om deze achterstand versneld in te halen, met het oog op alle risico's in de wereld. De regiogemeenten hebben inmiddels ingestemd met een verhoging van de gemeentelijke bijdrage voor de komende jaren.

Vennootschappen en coöperaties	
Naam	BNG Bank N.V.
Partners	
Openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeente is aandeelhouder en heeft stemrecht tijdens aandeelhoudersvergadering.
Eigen Vermogen 1-1-2022	5.062
Eigen Vermogen 31-12-2022	5.062 (laatst bekende bron: Jaarverslag 2021)
Vreemd Vermogen 1-1-2022	143.995
Vreemd Vermogen 31-12-2022	143.995 (laatst bekende bron: Jaarverslag 2021)
Resultaat 2021	Het resultaat over het 1e halfjaar 2022 bedraagt een nettowinst € 206 miljoen. Door de volatiliteit op de financiële markten acht BNG Bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2022. (bron: 1e halfjaarcijfers 2021)
Bijdrage Laarbeek	Laarbeek ontvangt dividend vanwege het aandelenbezit (aantal aandelen 20.709 á € 2,50). Vanwege door de ECB afgekondigde dividendrestricties is een deel van het dividend 2019 en het gehele dividend 2020 nog niet uitgekeerd. Eind juli 2021 heeft de ECB aangekondigd de dividendrestricties te laten vervallen vanaf 1 oktober 2021. BNG Bank heeft het gereserveerde dividend over beide boekjaren ter grootte van EUR 148 miljoen uitgekeerd. • Dividend 2019 € 26.300 • Dividend 2020 € 37.483 Het dividend 2021 is inmiddels uitbetaald en bedraagt: 20.709 aandelen x € 2,28= € 47.217
Risico's	In het jaarverslag 2021 beschrijft de BNG een aantal Risico's: • Kredietrisico • Marktrisico • Liquiditeits- en herfinancieringsrisico • Operationeel risico • Security-risico • Compliance-risico • ESG-risico
Ontwikkeling	Niet van toepassing.

Naam Brabant Water N.V.	
Partners	
Openbaar belang	De missie van Brabant Water is het winnen, zuiveren, transporteren en leveren van drinkwater van hoge kwaliteit en het leveren van water op maat en water gerelateerde producten en diensten in de gebonden en vrije markt.
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht tijdens aandeelhoudersvergadering. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.
Eigen Vermogen 1-1-2022	674 per 31-12-2020 (laatst bekende bron: Jaarverslag 2020)
Eigen Vermogen 31-12-2022	685 per 31-12-2021 (laatst bekende bron: Jaarverslag 2021)
Vreemd Vermogen 1-1-2022	523 per 31-12-2020 (laatst bekende bron: Jaarverslag 2020)
Vreemd Vermogen 31-12-2022	534 per 31-12-2021 (laatst bekende bron: Jaarverslag 2021)
Resultaat 2021	Resultaat 2021: € 10,5 miljoen positief
Bijdrage Laarbeek	In 2022 wordt naar verwachting geen dividend ontvangen. In 2021 wordt naar verwachting geen dividend ontvangen.
Risico's	In de paragraaf risicomanagement van het jaarverslag 2020 benoemt Brabant Water enkele strategische risico's: • Bescherming van kwaliteit en kwantiteit van de bronnen • Bedreigingen van de kwaliteit van het drinkwater • Leveringszekerheid • Digitalisering • Duurzame inzet van personeel • Brabant Water NV geeft tevens aan, dat het door het opgebouwde weerstandsvermogen in staat is om belangrijke financiële tegenvallers op te vangen zonder grote effecten op de continuïteit van de drinkwatervoorziening of de tarieven.
Ontwikkeling	Niet van toepassing.

Naam Grondexploitatie­maatschappij De Hoge Regt B.V.	
Partners	-
Openbaar belang	De grondexploitatie­maatschappij is een samenwerkingsverband tussen BPD Vastgoed en de gemeente Laarbeek met als doel het ontwikkelen van een bouwterrein voor de bouw van 230 woningen.
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht tijdens aandeelhoudersvergadering. Directie van de onderneming bestaat uit één medewerker van Laarbeek en één medewerker van RaboVastgoed.
Eigen Vermogen 1-1-2022	5,8
Eigen Vermogen 31-12-2022	
Vreemd Vermogen 1-1-2022	3895
Vreemd Vermogen 31-12-2022	
Resultaat 2021	nihil
Bijdrage Laarbeek	Partner
Risico's	De risico's zijn vergelijkbaar met andere grondexploitaties. Het ontwikkelen van een bouwterrein met een private partner die mede-eigenaar is, vergroot de expertise en verdeelt de risico's.
Ontwikkeling	Alle bouw­kavels in het westelijke gedeelte zijn verkocht en het gebied wordt gefaseerd woonrijp gemaakt. Bij het oostelijke gedeelte van het plangebied is er sprake van een ver­traging. Het inrichtingsplan voor het oostelijke gedeelte is inmiddels in concept klaar. Ook wordt er gewerkt aan het treffen van mitigerende maatregelen voor een steenuil. De ontheffingsvergunning voor de sloop van de loods is aangevraagd en wordt in najaar 2022 behandeld door de ODBN. De grondexploitatie wordt in het najaar 2022 geactualiseerd op basis van de laatste ontwikkelingen.

Stichtingen en verenigingen	
Naam	Coöperatieve vereniging Boer Bier Water
Partners	ZLTO en Bavaria
Openbaar belang	Via Coöperatie Boer Bier Water kunnen de gemeente Laarbeek, ZLTO en Bavaria hun gemeenschappelijke belangen bundelen en is het mogelijk om de gezamenlijke doelen beter en doelgerichter te realiseren.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek is vertegenwoordigd in de Raad van Toezicht.
Eigen Vermogen 1-1-2022	Ingeschat op: -/- € 5.800
Eigen Vermogen 31-12-2022	nog niet bekend
Vreemd Vermogen 1-1-2022	Ingeschat op: € 60.000
Vreemd Vermogen 31-12-2022	nog niet bekend
Resultaat 2021	NNB
Bijdrage Laarbeek	€ 5.000
Risico's	Beperkt tot de jaarbijdrage door uitgesloten aansprakelijkheid.
Ontwikkeling	n.v.t.

Naam Coöperatieve vereniging Dimpact	
Partners	Assen, Bodegraven-Reeuwijk, Borger-Odoorn, Borne, Brielle, Coevorden, Deventer, Duiven, Emmen, Enschede, Gemert-Bakel, Groningen, Haarlemmermeer, Hellevoetsluis, Horst aan de Maas, Kampen, Landerd, Landsmeer, Leidschendam-Voorburg, Nissewaard, Noordoostpolder, Oldambt, Oldenzaal, Oost Gelre, Olst-Wijhe, Raalte, Roermond, Rotterdam, Twenterand, Velsen, Venray, Vught, Waterland, Westervoort, Westvoorne, Zevenaar, Zwolle, Zaanstad
Openbaar belang	In de coöperatieve vereniging Dimpact werken gemeenten samen om de publieke (digitale) dienstverlening naar de inwoners te verbeteren. Dimpact voert regie namens haar leden. Uitgangspunt daarbij is ontwikkeling van, voor en door lidgemeenten.
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeenten hebben allen een gelijke stem in de samenwerking.
Eigen Vermogen 1-1-2022	€ 2.335
Eigen Vermogen 31-12-2022	
Vreemd Vermogen 1-1-2022	€ 3.218
Vreemd Vermogen 31-12-2022	
Resultaat 2021	- € 16
Bijdrage Laarbeek	
Risico's	Beperkt tot de jaarbijdrage door uitgesloten aansprakelijkheid.
Ontwikkeling	Dimpact heeft een bedrijfsplan 2023 opgesteld. De strategische richting 2021-2025 is doorvertaald naar het implementatieplan "Doorpakken nu!". De eerste stappen richting de strategische koers zijn gezet. Dimpact vernieuwt en innoveert zoveel als mogelijk vanuit het gedachtegoed van Common Ground. Het doel is een nieuwe, flexibele en meer gezamenlijke informatiehuishouding te realiseren voor hun leden. Hiermee ze in op de behoefte aan moderne en kwalitatief hoogwaardige dienstverlening aan inwoners en bedrijven. De ontwikkelopgave van de organisatie krijgt steeds meer vorm en er is een stabiele basis gecreëerd met de komst van een nieuwe directeur-bestuurder. Ondanks de grote opgave is het financieel resultaat boven verwachting. Dimpact heeft het jaar 2021 afgesloten met een negatief resultaat van € 16.316, waar een negatief resultaat van € 263.709 begroot was.

Naam Stichting Beheer en Exploitatie Veiligheidshuis Brabant Zuidoost	
Partners	De 21 regiogemeenten werken in het Veiligheidshuis samen met politie, maatschappelijke en justitiële organisaties.
Openbaar belang	Het faciliteren van personeel en organisatie van het Veiligheidshuis Brabant Zuidoost (artikel 2-a van de Statuten)
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het Algemeen Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2022	Nog niet beschikbaar
Eigen Vermogen 31-12-2022	Nog niet beschikbaar
Vreemd Vermogen 1-1-2022	Nog niet beschikbaar
Vreemd Vermogen 31-12-2022	Nog niet beschikbaar
Resultaat 2021	
Bijdrage Laarbeek	8
Risico's	Geen significant risico.
Ontwikkeling	Het zorg en veiligheids huis (ZVHH) is ingericht om procesregie te voeren op complexe casuïstiek en als organisatie het netwerk te faciliteren om samenwerking te bevorderen. Gemeente Laarbeek is samen met het ZVHH aan het inventariseren op welke wijze de lokale procesregisseur gebruik kan maken van het netwerk van het ZVHH. In 2023 is het doel van het ZVHH een kennis- en onderzoekscentrum in te richten.

Naam Stichting Bizob	
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Boxmeer, Cranendonck, Deurne, Eersel, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Laarbeek, Nuenen, Oirschot, Reusel- De Mierden, Sint Anthonis, Someren, Son en Breugel, Uden, Valkenswaard, Veldhoven, Vught, Waalre, Brainport Development, Dienst Dommelvallei, Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten, Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking A2 gemeenten, GGD Brabant Zuidoost, KempenPlus, MijnGemeenteDichtbij, Omgevingsdienst Zuidoost Brabant, Omgevingsdienst Brabant Noord, Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost, Werkorganisatie Cuijk Grave Mill en Sint Hubert.
Openbaar belang	Het ondersteunen van de deelnemende gemeenten bij het uitvoeren van diverse inkoopacties.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het bestuur en één afvaardiging in de Vergadering van Aangeslotenen.
Eigen Vermogen 1-1-2022	1.405
Eigen Vermogen 31-12-2022	
Vreemd Vermogen 1-1-2022	1.140
Vreemd Vermogen 31-12-2022	
Resultaat 2021	
Bijdrage Laarbeek	144
Risico's	
Ontwikkeling	Voor de uitvoering van de taken Wmo, Jeugd en Bijzondere bijstand, Minimabeleid en Schuldhulpverlening (BMS) is Laarbeek aangesloten bij de Gemeenschappelijke regeling (GR) Peelgemeenten. De GR Peelgemeenten was niet aangesloten bij Bizob, maar maakte wel veelvuldig gebruik van de diensten van Bizob. Tot 2022 werden de inkooptrajecten van Peel-gemeenten opgenomen in de lokale inkoopplannen en werden de inkoopkosten doorbelast aan de deelnemende gemeenten. In de loop van 2022 is de GR Peelgemeenten zelfstandig aangesloten bij Bizob en hebben de deelnemende gemeenten de bijbehorende inkoopbudgetten overgeheveld naar de GR Peel-gemeenten. Voor Laarbeek betrof dit voor 2022 een budget van € 67.307.

Naam Stichting Innovatiehuis De Peel	
Partners	Gemeente Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond, Someren, VNO-NCW Brabant Zeeland en Waterschap Aa en Maas
Openbaar belang	Het leveren van een proactieve, herkenbare en onderscheidende bijdrage aan innovatie en economische ontwikkeling van de Peelregio binnen Brainport.
Bestuurlijke betrokkenheid	Vanuit alle gemeenten die deelnemen in het Innovatiehuis neemt één bestuurder plaats in een stuurgroep. Vanuit het georganiseerd bedrijfsleven nemen hierin twee bestuurders zitting en vanuit het Waterschap één.
Eigen Vermogen 1-1-2022	nog niet bekend (stichting in 2022 opgericht)
Eigen Vermogen 31-12-2022	nog niet bekend (stichting in 2022 opgericht)
Vreemd Vermogen 1-1-2022	nog niet bekend (stichting in 2022 opgericht)
Vreemd Vermogen 31-12-2022	nog niet bekend (stichting in 2022 opgericht)
Resultaat 2021	nog niet bekend (stichting in 2022 opgericht)
Bijdrage Laarbeek	De bijdrage van Laarbeek bedraagt € 130.000 per jaar.
Risico's	Risico blijft beperkt tot de ingelegde middelen.
Ontwikkeling	Per 1 januari 2023 verandert de structuur van het Innovatiehuis De Peel en komt het iets meer op afstand te staan. Voorheen was de bijdrage gesplitst in drie onderdelen: 1. een structurele bijdrage van € 30.000 per jaar 2. een halve fte aan ingehuurde capaciteit 3. € 50.000 bijdrage aan projecten. In de nieuwe structuur wordt dat vervangen door een totaalbedrag van € 130.000 per jaar en kan het Innovatiehuis zelf capaciteit inhuren en sturen op de diverse projecten.

7 Grondbeleid

Bij het uitwerken van deze paragraaf volgen we de elementen van het BBV. Gepresenteerde getallen zijn gebaseerd op de Jaarrekening 2021 en de meest recente Grondnota (versie 2022; ter besluitvorming in gemeenteraad 10 november 2022).

7.1 Beleidsuitgangspunten

De grondexploitatie is onderdeel van de bedrijfsvoering en dient een positieve bijdrage aan de gemeente en gemeenschap te leveren. Eventuele winsten kunnen worden ingezet om het voorzieningenniveau te versterken. Ook levert het grondbedrijf een positieve impuls aan de regionale economische activiteit.

7.2 Uitvoering

De uitvoering van het grondbeleid is gebaseerd op de nota Grondbeleid 2020-2026 zoals deze in 2020 is vastgesteld (raadsbesluit 27 augustus 2020). Doel van de nota was het formuleren van een integraal beleidskader om het totale grondexploitatieproces te beheersen, te bewaken en af te stemmen op alle relevante beleidskaders, zodat een samenhangend, strategisch en effectief grondbeleid kan worden gevoerd.

Naast het meerjarige beleid wordt elk jaar een Grondnota gemaakt waarin de ontwikkelingen per complex in beeld worden gebracht.

Exploitaties

De gemeente Laarbeek heeft momenteel de volgende plannen in exploitatie:

Soort	Status	Naam	Verwachte einddatum
Woongebied	BIE	Baverdestraat	2026
Woongebied	BIE	De Beekse Akkers	2026
Bedrijventerrein	BIE	Bemmer IV	2025
Woongebied	BIE	BIO Bakelseweg	2024
Woongebied	BIE	D'n Hoge Suute	2026
Woongebied	BIE	De Klokkengieterij	2024
Bedrijventerrein	BIE	Landbouwontwikkelingsgebied Mariahout	2022
Woongebied	BIE	Kerkakkers (Cluster Beek)	2024
Woongebied	BIE	Nieuwenhof-Noord	2022
Woongebied	BIE	Vogelenzang	2023
Woongebied	BIE	De Hoge Regt (PPS-constructie)	2025

7.3 Grondprijzen

Met het vaststellen van de jaarlijkse Grondnota worden ook de verschillende grondprijzen vastgesteld. In 2022 zijn de onderstaande prijzen gehanteerd. De prijzen voor 2023 worden gebaseerd op de Grondnota 2022, die in de raadsvergadering van 10 november 2022 wordt behandeld.

Grondprijzen per m2 ecl. BTW	2023	2022
Grondslag van de prijzen	Grondnota 2022	Grondnota 2021
Grond woningbouw		
- vrije sector	€ 332,00	€ 307,00
- sociale huursector	€ 239,00	€ 222,00
- sociale koopsector	€ 252,00	€ 252,00
Grond bedrijventerrein		
- Zichtzone	€ 195,00	€ 185,00
- Overig	€ 170,00	€ 160,00

Het project BIO Bakelseweg wijkt af van de vastgestelde grondprijzen. Vanwege de specifieke aard van de bouw kavels (>1.400m² in het buitengebied) is de grondprijs bepaald aan de hand van een waardebeoordeling van de makelaar.

Overige woningbouw, projectbouw, gestapeld en overig worden de prijzen via Taxatie /bieding bepaald. Uitgangspunt is marktconformiteit met minimaal bovenstaande grondprijzen per m² / of m² bvo.

7.4 Parameters

Indexering kosten

Voor de indexering van de nog te maken kosten bouw- en woonrijp maken is voor 2023 een indexering van 6% gehanteerd vanwege de sterk stijgende kosten. Hierbij dient vermeld te worden dat bij de projecten Bemmer IV, Beekse Akkers, Kerkakkers en Hoge Suute het nodig is om de besteksramingen te actualiseren. Deze worden in 2023 geactualiseerd en voor het eerst verwerkt in de grondnota bij de jaarrekening 2022. Dit heeft nog een mogelijk effect op de verwachte kosten. Voor de begroting is dit nu alleen als risico meegenomen.

Indexering grondprijs

De stijging op de uitgifteprijs vrije sector van 2022 is 8%. De verhoging is forser dan eerdere jaren en zorgvuldig, mede op basis van extern advies, tot stand gekomen. In deze tijd wordt deze bijstelling als reëel gezien voor de kansen op uitgeefbare grond in duurzame nieuwbouwplannen. Het is in de gebiedsontwikkelingen van groot belang voldoende marktconform te blijven. Tijdig en voldoende indexeren is daarbij zeer noodzakelijk om de forse kostprijsontwikkeling van het bouw- en woonrijpmaken van gebieden in 2022 (9%) en 2023 (6%) enigszins het hoofd te kunnen bieden.

Op basis van externe expertise en vergelijking met omliggende gemeentes (rekening houdende met de marktontwikkelingen en afzet) zijn de bovenstaande grondprijzen voor het sociale koopsegment en voor de sociale huur bepaald. Met de beperkte stijging in de sociale huursector en geen stijging in het sociale koopsegment wordt geprobeerd om initiatieven in deze sectoren betaalbaar te houden.

Indexering grondprijs bedrijfsgrond

Vanwege het bereiken van marktconformiteit en de enorme vraag naar bedrijfsgrond zijn de grondprijzen voor bedrijfsgrond getoetst. Daaruit is gebleken dat een marktconforme grondprijs in de zichtzone € 195 per m² excl. bedraagt en voor de overige bedrijfsgronden € 170 per m² excl.

Rekenrente

De toerekening van de rentekosten vindt plaats op basis van de 'Notitie Rente 2017' zoals deze door de commissie BBV is opgesteld. De rekenrente voor 2022 is vastgesteld op 0,45%

en voor 2023 op 0,44%. De verwachting is dat dit percentage zich in een stijgende lijn gaat ontwikkelen. Voor 2024 wordt in de exploitaties een percentage aangehouden van 0,5% met vervolgens jaarlijks een stijging van 0,05%.

7.5 Prognoses

Twee keer per jaar wordt een actuele prognose gemaakt van de lopende grondexploitaties. Enerzijds wordt jaarlijks een Grondnota samengesteld (tegelijk met de programmabegroting) en anderzijds wordt elk jaar bij het samenstellen van de programmarekening de complex opzet bijgesteld. De meest recente Programmarekening en grondnota betreffen beide uit het jaar 2021. De Grondnota 2022 wordt op 10 november 2022 ter besluitvorming aan de gemeenteraad aangeboden. De verwerking van de Grondnota 2022 heeft nog niet plaats gevonden in deze begroting.

bedragen x € 1.000	Type	Prognose najaar 2021 Grondnota 2021		Prognose voorjaar 2022 Jaarrekening 2021		Verschillenanalyse			
		Resultaat eind- waarde	Prognose Eindjaar	Resultaat Eind- waarde	Eind- jaar	Verschil totaal	Verplichte winstneming o.b.v. resultaten jaarrekening 2021	Resterend verschil Eindwaarde excl. Winstneming	Voornaamste reden
Laarsche Velden	BIE	-267	2021	-0	2021	-267	-290	22	Afsluiten project. In 2021 zijn er minder kosten gemaakt dan geraamd
Nieuwenhof 2014	BIE	-8	2022	-4	2022	-3	-93	90	Minder kosten woonrijp maken (en minder apparaatskos- ten) en minder plankosten nodig

De Beekse Akkers	BIE	-377	2026	-285	2026	-93	0	-93	Extra kosten bouw- en woonrijp maken o.a. i.v.m. oplossen knelpunt hoogteverschil tussen plangebied en aangrenzend gebied
Bemmer IV	BIE	-579	2025	-627	2025	48	-232	281	Gestegen opbrengst grondverkoop i.v.m. meer uitgeefbare m2 dan geprognostiseerd
D'n Hoge Suute	BIE	-4	2026	0	2026	-4	0	-4	

Vogelenzang	BIE	-381	2022	-366	2022	-14	-171	156	Minder kosten woonrijp maken (en minder apparaatskosten) en minder plankosten nodig
Herontwikkeling P. van Thielplein	BIE	-94	2021	0	2021	-94	-95	-0	Afsluiten project
Baverdestraat (de voorziening voor het verlies is genomen)	BIE	650	2025	645	2025	5	0	0	

Landbouwontwikkelings gebied Mariahout (de voorziening voor het verlies is al eerder voorzien)	BIE	74	2022	30	2022	44	0	44	Geen plankosten meer nodig en inkomsten geliberaliseer de pacht 2022 opgenomen
Bouwgrond in exploitatie met resultaat niet t.b.v. grondbedrijf maar direct t.b.v. Algemene Reserve									
Kerkakkers (Beek)	BIE	-1.108	2024	-1.101	2024	-7	0	-7	
BIO Bakelseweg	BIE	-637	2023	-937	2023	300	0	300	Hogere verkoop prijs woningen i.v.m. sterk gestegen marktwaarde
Totaal		-2.730		-2.645		-85	-881	794	

De Hoge Regt is buiten dit overzicht gelaten omdat het een project is buiten de boekhouding van het grondbedrijf.
Gemeente Laarbeek is voor 50% aandeelhouder.

7.6 Winstneming

Vanaf 2016 is sprake van verplichte winstneming bij de complexen die dit kunnen dragen. Volgens Besluit Begroting en Verantwoording moet deze verplichte winstneming plaatsvinden aan de hand van de POC-methode (percentage of completion). Voor de bepaling van de winst wordt per complex gebruik gemaakt van de volgende formule: Percentage gemaakte kosten van de totaal kosten * percentage gemaakte opbrengsten van de totale opbrengsten * nog te verwachten positief resultaat.

De winst die voor 2021 verplicht genomen is bedroeg € 880.792,-. Dit bedrag is toegevoegd aan de Reserve Grondexploitatieisico. Dit bedrag was opgebouwd uit:

Laarsche Velden	€ 289.565	Definitief afsluiten
Piet van Thielplein	€ 5.142	Definitief afsluiten
Nieuwenhof	€ 264.124	Tussentijds, verplicht op basis van POC methode
Vogelenzang	€ 170.512	Tussentijds, verplicht op basis van POC methode
Bemmer IV	€ 232.388	Tussentijds, verplicht op basis van POC methode

De herontwikkeling van het Piet van Thielplein is een omvangrijker project geworden dan vooraf voorzien en past niet meer binnen de grenzen van het plangebied van de grondexploitatie. De grondexploitatie wordt daarom gesloten.
Afgesproken is dat het resultaat van dit complex van € 95.142,- ingezet wordt voor de herinrichting van het Piet van Thielplein. Voor de dekking van de kosten van de omvangrijkere herinrichting wordt een apart krediet aangevraagd. Het resultaat van dit complex van € 95.142,- wordt binnen de reserve Grondexploitatieisico geormerkt voor de herinrichting van het Piet van Thielplein en kan dienen als gedeeltelijke dekking van het nog aan te vragen krediet.

Winstneming 2022

De verwachte winstneming voor 2022 zal zijn:

LOG Mariahout	€ 164.004	LOG Mariahout wordt in 2022 definitief afgesloten. Dit wordt verwerkt bij de jaarrekening 2022
Bemmer IV	€ 329.979	Tussentijds, verplicht op basis van POC methode
Bio Bakelseweg	€ 211.924	Tussentijds, verplicht op basis van POC methode. De winsten van de Bio Bakelseweg komen echter ten gunste van de reserve kwaliteitsverbetering buitengebied.

Project Nieuwenhof wordt bij de jaarrekening 2022 afgesloten met een naar verwachting verliesgevend eindresultaat van € 465.000. In het verleden is echter een verliesvoorziening hiervoor getroffen. Uiteindelijk zal naar verwachting het resultaat € 81.000 positief uitvallen. Dus minder uitgaven dan verwacht ten opzichte van de verliesvoorziening.

Bij de jaarrekening 2022 zijn de cijfers definitief en wordt de daadwerkelijke winstneming bepaald en verantwoord.

Winstneming 2023

De verwachte winstneming voor 2023 zal zijn:

Bemmer IV	€ 286.508	Tussentijds, verplicht op basis van POC methode
Bio Bakelseweg	€ 316.539	Tussentijds, verplicht op basis van POC methode. De winsten van de Bio Bakelseweg komen echter ten gunste van de reserve kwaliteitsverbetering buitengebied
Kerkakkers	€ 804.483	Tussentijds, verplicht op basis van POC methode. Resultaat Kerkakkers komt ten gunste van de algemene reserve.

Bovenstaande tussentijdse winsten zijn nog niet verwerkt in de begroting doordat de grondnota 2022 nog niet is verwerkt in de begroting. Daarnaast zijn dit inschattingen en actualisaties van de bestekramingen dienen in 2023 plaats te vinden waardoor het resultaat nog (negatief) kan veranderen.

7.7 Reserve en risicobeheersing

Beleidsuitgangspunt reserve die verband houden met het grondbedrijf

De reserve Grondexploitatie-risico heeft een directe relatie met de grondexploitatie. Deze reserve fungeert als bedrijfsbuffer voor het opvangen van risico's die inherent zijn aan de bouwgrondexploitatie. De stand van deze reserve bedroeg per 31 december 2021 €4,483 miljoen. Dit bedrag is inclusief de winstnemingen 2021.

In 2022 is een Monte Carlo-analyse uitgevoerd waarbij een inschatting gemaakt is van de risico's binnen de grondexploitaties. Uit deze analyse bleek dat een risicobuffer van € 2,6 miljoen vereist is om met een zekerheidsmarge van 90% de geïdentificeerde risico's op te vangen (zie Grondnota 2022).

Plafond hoogte Reserve Grondexploitatie-risico

Met de vaststelling van de Grondnota 2020 is een plafond voor de hoogte van de Reserve Grondexploitatie-risico ingevoerd. Dit plafond bedraagt de gekwantificeerde risico's in de Monte Carlo Analyse vermeerderd met een gefixeerd bedrag van € 2 miljoen. Dit plafond is voldoende om tegenvallers af te kunnen dekken, een doeltreffend grondbedrijf te kunnen voeren passend bij de doelstellingen van het grondbeleid en toekomstig verschuldigde Vennootschapsbelasting te kunnen voldoen.

Met het instellen van het plafond is per 31 december 2022 een Reserve Grondexploitatie-risico van maximaal € 4,9 miljoen benodigd (€ 2,6 miljoen vanuit Monte Carlo-analyse vermeerderd met € 2 miljoen buffer plus 0,3 miljoen aan toekomstige claims).

Ontwikkeling reserve

bedragen x € 1.000	Saldo per 31 december		
	2023	2022	2021
Reserve Grondexploitatie-risico	4.197	4.483	4.400

De reserve geeft een aflopend verloop. Dit wordt veroorzaakt doordat enkel rekening is gehouden met de geraamde onttrekkingen uit deze reserve. Met de (tussentijdse) winstnemingen is geen rekening gehouden. Deze worden pas met de jaarrekening bepaald. Daarnaast zijn de ontwikkelingen uit de grondnota 2022 en het nieuwe risico bedrag uit de Monte Carlo analyse nog niet verwerkt in het bovenstaande overzicht van de reserve.

Monte Carlo analyse

Periodiek wordt een Monte Carlo analyse uitgevoerd van de meest risicovolle projecten. Meest recent is dit in september 2022 gedaan. Zoals verwacht zijn de risico's in de lopende projecten en strategische gronden groter geworden.

Hierbij zijn er nog wel veel onzekerheden. Met name bij de strategische gronden zoals de Heuvel en Maristraat omdat de ontwikkelingen nog diverse scenario's heeft. Daarnaast worden voor een aantal grondexploitaties in 2023 actuele bestekramingen opgesteld. Doordat de bouwkosten sterk zijn gestegen kan de uitkomst van de actualisatie een negatief effect hebben op de grondexploitaties. Dit is ook niet verwerkt in de Monte Carlo analyse. Dit is overigens wel als risico in de begroting (bij het weerstandsvermogen) opgenomen.

8 Corona

Corona heeft de afgelopen jaren een grote impact gehad op de samenleving als ook voor de gemeentelijke taken en uitgaven.

Gelukkig kan het leven op de oude manier zoals we kende voor de start van Corona weer worden hervat. We hebben leren leven met Corona ook al zien we nog genoeg Corona gevallen en de enorme gevolgen van Corona op de gezondheid van onze inwoners zelf. Ook de impact die het had op onze samenleving. Denk hierbij aan jeugdzorg, eenzaamheid, onderwijs, het herstel van vrijetijdsbesteding zoals sporten, uitgaan en recreatie. Maar ook de blijvende invloed van tijd- en plaatsonafhankelijk werken.

De begroting 2023-2026 is opgesteld met uitgangspunt dat er geen significante corona impact meer is op de samenleving en gemeentelijke taken (in lijn met de begroting van voorgaand jaar). Uiteraard wordt er nog wel rekening gehouden met de corona impact. Dit is (waar er nog sprake van is) meegenomen bij de risicobeheersing in het weerstandsvermogen alsmede is in deze begroting op een aantal terreinen extra middelen gevraagd vanwege corona. Bijvoorbeeld heroriëntatie en schuldhelpverlening (deze is ook voor 2023 en 2024 in de begroting opgenomen, gedekt uit de reserve Corona).

Tot slot is er ook nog de door de gemeente gevormde reserve Corona (besluit 2de tussenrapportage 2020 van 5 november 2020) waaruit toekomstige corona uitgaven nog gedekt kunnen worden. Voor de meerjarige stand van de corona reserve wordt verwezen naar de financiële begroting paragraaf 2.5 'reserves & voorzieningen'.

Het college van burgemeester en wethouders is bevoegd tot het onttrekken van middelen uit de reserve corona tot een bedrag van € 40.000. Hierboven is het een raadsbevoegdheid.

De werkelijke corona uitgaven en de stand van de corona reserve worden verantwoord in de jaarrekening.

Indien blijkt dat de Corona uitgaven uit de Corona reserve of het Corona budget beperkt zijn, zal bij de jaarrekening worden voorgesteld om de resterende middelen te laten vrijvallen ten gunste van de algemene reserve of een ander nader te bepalen doel.

Financiële begroting

In dit gedeelte van de financiële begroting wordt nader inzicht gegeven in de volgende onderdelen:

- Overzicht van de baten en lasten
- Financiële positie
- Overzicht per taakveld

1 Overzicht van baten en lasten

	Begroting	Meerjarenbegroting			
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	
Lasten	-66.670	-63.909	-63.416	-63.117	
Burger en bestuur	-6.371	-6.271	-6.272	-6.273	
Veiligheid	-1.922	-1.922	-1.922	-1.904	
Woon- en leefklimaat	-10.598	-9.342	-9.425	-9.523	
Economie en werkgelegenheid	-9.847	-9.116	-9.020	-8.713	
Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs	-26.972	-26.785	-26.114	-26.000	
Algemene dekkingsmiddelen	-1.544	-1.396	-1.479	-1.509	
Overhead	-9.297	-8.957	-9.063	-9.075	
Vennootschapsbelasting	-120	-120	-120	-120	
Baten	65.821	65.978	65.424	62.588	
Burger en bestuur	5.272	5.274	5.274	5.274	
Veiligheid	111	112	112	112	
Woon- en leefklimaat	753	803	803	803	
Economie en werkgelegenheid	9.923	9.664	9.039	8.634	
Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs	4.690	4.593	4.593	4.593	
Algemene dekkingsmiddelen	44.510	44.972	45.042	42.611	
Overhead	562	562	562	562	
Saldo van baten en lasten	-849	2.069	2.009	-529	
Stortingen in reserves	-2.334	-3.213	-2.184	-486	
Onttrekkingen aan reserves	3.583	1.680	1.033	1.032	
Gerealiseerd resultaat	401	536	858	17	

1.1 Uitgangspunten

In de nu voorliggende begroting zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd voor 2023 met bijbehorend meerjarenperspectief 2024-2026:

1. De basis van het meerjarenperspectief is de gewijzigde begroting 2022 waarbij de raadsbesluiten zijn verwerkt tot en met de raadsvergadering van 21 juli 2022. Daarmee zijn tevens de 1^e tussenrapportage 2022 en de kadernota 2023 in deze ramingen verwerkt. Vervolgens is aanvullend het resultaat van de 2^e tussenrapportage 2022 hierin meegenomen.

2. In de begroting 2023 is in het meerjarenperspectief 2024-2026 uitgegaan van een constant loon- en prijspeil in zowel de uitgaven als inkomsten (o.a. de berekening van de Uitkering Gemeentefonds).
3. De laatst bekende cao gemeenteambtenaren heeft een looptijd van 2 jaar: 1 januari 2021 tot 1 januari 2023. De structurele gevolgen die hieruit voortvloeien, zijn al verwerkt in de geraamde salarissen in de begroting 2022.
Omdat de huidige cao per 1 januari 2023 gaat aflopen en nog geen nieuwe cao is afgesloten, wordt voorlopig voor 2023 een loonindexering toegepast op basis van de raming van de loonindexering uit de laatst bekende Macro Economische Verkenningen (MEV) van het Centraal Planbureau (MEV 2022 - september 2021), t.w. +2,3%.
Of deze voorlopig toegepaste loonindexering 2023 (+2,3%) uiteindelijk toereikend is, zal moeten blijken als een nieuwe cao-gemeenteambtenaren bekend wordt. De daaruit voortvloeiende verplichtingen worden dan uiteindelijk leidend als toe te passen indexering van de personeelskosten.
De nominale loonstijgingen worden niet afzonderlijk gecompenseerd via de Algemene Uitkering. Het Gemeentefonds kent één procentueel accres/decreas (groei/krimp) dat gelijk is aan het percentage accres/decreas van de gecorrigeerde netto-rijksuitgaven. De gemeente moet dus zelf de feitelijke mutatie in de nominale ontwikkelingen (lonen en prijzen) dekken uit het toegekende accres/decreas.
4. De indexering van de budgetten met betrekking tot alle overige uitgaven en inkomsten vindt eveneens (tenzij andere contractuele afspraken) voorlopig plaats op basis van de raming van de prijsindexering uit de laatst bekende Macro Economische Verkenningen (MEV) van het Centraal Planbureau (MEV 2022 - september 2021), t.w. +1,6%. Per saldo worden dus voor 2023 de budgetten van 2022 in de basis verhoogd met 1,6% (indexering 2023: +1,6%).
5. Prognose aantal inwoners:
  - 1-1-2022 22.938 *inwoners werkelijk*
  - 1-1-2023 22.958 inwoners (+ 20 inwoners)
  - 1-1-2024 22.978 inwoners (+ 20 inwoners)
  - 1-1-2025 22.998 inwoners (+ 20 inwoners)
  - 1-1-2026 23.018 inwoners (+ 20 inwoners)
6. Prognose aantal woonruimten:
  - 1-1-2022 9.855 *woonruimten werkelijk*
  - 1-1-2023 9.931 woonruimten(+ 76 woonruimten)
  - 1-1-2024 10.070 woonruimten (+ 139 woonruimten)
  - 1-1-2025 10.180 woonruimten (+ 110 woonruimten)
  - 1-1-2026 10.296 woonruimten (+ 116 woonruimten)

De ontwikkeling van het aantal woonruimten is het resultaat van een geactualiseerde woningbouw-prognose van de gemeente Laarbeek.
7. Autonome reële toename van de personeelslasten met jaarlijks € 25.000 ter dekking van nominale periodieke verhogingen, bevorderingen, functiewaardering en marktconforme aanpassingen.
8. Als rentepercentage voor interne financieringsmiddelen wordt 1% gehanteerd.
Voor voorzieningen o.b.v. contante waarde wordt 3% gehanteerd.
Als rentepercentage voor nieuwe investeringen wordt 1% gehanteerd.

9. De afschrijvingen van de huidige activa worden tegen dezelfde termijnen doorgerekend als in de begroting 2022. Nieuwe investeringen worden afgeschreven op basis van het gestelde in artikel 8 van de 'Financiële verordening gemeente Laarbeek 2019' ex artikel 212 gemeentewet, tenzij de raad anders heeft besloten.
10. Autonome toename onderhoudskosten o.a. door toename m² bestrating en plantsoenen gemiddeld € 20.000 per jaar (€ 10.000 wegen en € 10.000 bos, natuur en landschapsbeheer).
11. Autonome toename opbrengst onroerendezaakbelastingen in verband met nieuw- en verbouw gemiddeld € 18.000 per jaar (woningen: € 11.000 / niet-woningen: € 7.000).
12. Bij de doorrekening van de hoogte van het Gemeentefonds is rekening gehouden met:
- het meerjarenperspectief op basis van de meicirculaire 2022, aangevuld met de gevolgen uit de septembercirculaire 2022 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK);
  - de ontwikkeling van het aantal inwoners;
  - de ontwikkeling van het aantal woonruimten;
  - methode constante lonen en prijzen voor de periode 2024-2026.
13. Als structurele budgetruimte welke nog nader af te wegen bij de kadernota en/of begroting is per jaar vooralsnog een bedrag beschikbaar van oplopend € 15.000.
14. Het budget voor 'incidenteel nieuw beleid' is voorlopig geraamd op jaarlijks € 0 voor de periode 2023 t/m 2026.
15. Het budget voor 'structureel nieuw beleid' is voorlopig geraamd op jaarlijks € 0 voor de periode 2023 t/m 2026.
16. Voor de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen voor de periode 2023 t/m 2026 zijn de volgende structurele stelposten jaarlijks opgenomen:
- vervangingsinvesteringen wegen € 23.000
  - vervangingsinvesteringen openbare verlichting € 18.000
  - vervangingsinvesteringen algemeen (overig) € 15.000
17. De personele kosten zijn opgenomen op basis van de geraamde formatie per 1 januari 2023.
18. Voor flexibele beloningen personeel is een bedrag opgenomen van € 17.500 (Basisbudget € 70.000, verminderd met € 25.000 ter dekking van de WGA-premie werknemers en verminderd met € 27.500 ter dekking kosten vitaliteitsbudget).
19. Het rente-omslagpercentage bedraagt in de ontwerp-begroting 2023 0,38%.
20. Het aan de grondexploitatie toegestane toe te rekenen rentepercentage 2023 bedraagt 0,44%.
21. Voor incidenteel onvoorzien is de volgende financiële ruimte opgenomen:
- € 15.000 budget 'incidenteel onvoorzien' budgetbevoegdheid bij de raad
  - € 45.000 budget 'incidentele actualiteiten' budgetbevoegdheid bij het college

22. De jaarlijks vrijvallende kapitaallasten worden direct als voordeel meegenomen in het exploitatieresultaat, behoudens riolering, afval en automatisering (gesloten exploitaties).
23. Het saldo van het taakveld 'Treasury' (verdeling kapitaallasten) wordt als saldo verwerkt in de exploitatie van de begroting 2023.
24. De opslag voor de overhead wordt op een consistente wijze toegerekend aan relevante taakvelden, gebaseerd op de personeelskosten. Het opslagpercentage overhead voor de begroting 2023 bedraagt 131,20%.

1.2 Incidentele baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft een nadere specificatie van de geraamde incidentele baten en lasten over de periode 2023 t/m 2026.

	Begroting	Meerjarenbegroting		
<i>bedragen x 1.000</i>	2023	2024	2025	2026
Lasten	1.497	1.687	1.600	
Burger en bestuur	85			
<i>Vrijheidsvuur de Peel</i>	5			
<i>Stichting Vrijheidsvuur de Peel organiseert jaarlijks voor 11 Peelgemeenten het evenement Vrijheidsvuur in een van de betrokken gemeenten. In 2023 komt het evenement naar Laarbeek, waarvoor eenmalig een bedrag van € 5.000 in de begroting van 2023 wordt opgenomen.</i>				
<i>SOR (samenhangende objecten registratie)</i>	80			
<i>De samenhangende objectenregistratie is een nog te ontwikkelen uniforme registratie met basisgegevens over objecten in de fysieke werkelijkheid. Naast de inhoudelijke ontwikkeling brengt het tevens een organisatievraagstuk met zich mee: op welke schaal en in welke structuur zou de SOR (gegevensbeheer breed) ingericht kunnen worden? Om dit vraagstuk goed uit te werken dient een projectleider aangesteld te worden die in 2023 zowel inhoudelijk als organisatorisch een structuurvoorstel uitwerkt.</i>				
Woon- en leefklimaat	825	1.500	1.500	
<i>Opstellen integrale verkeersstudie</i>	100			
<i>In 2023 het opstellen van een integrale verkeersstudie met daarin een doorkijk naar de regionale verkeersproblematiek en de kansrijke in- en uitbreidingslocaties. Hiervoor wordt een budget geraamd ter grootte van eenmalig € 100.000.</i>				
<i>Aanvulling risicobuffer grondexploitaties</i>	315			
<i>Op dit moment is sprake van bijna € 1,7 miljoen als buffer binnen de risicoreserve grondexploitatie na aftrek van de risico's en eerdere besluiten. Er moet een buffer zijn van € 2 miljoen, zo is eerder bepaald in de grondnota. Dit betekent dat nu voorgesteld wordt om een storting vanuit de algemene reserve te doen van ruim € 315.000 om deze buffer op peil te brengen. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid en de grondnota.</i>				
<i>Indexering budgetten tbv begroting 2023: algemeen</i>	12			

Indexering 1,6% cfm uitgangspunt Kadernota 2023, excl. Subsidieprogramma cluster 3 'professionele instellingen'

Bijdrage bibliotheek

28

Wegens vertraagde ontwikkelingen in Aarle-Rixtel is er nog geen centrale huiskamer gerealiseerd waarin de Bibliotheek kan integreren.

Dit betekent dat zij een langere tijd dan gepland te maken hebben met hoge huurkosten, welke zij niet kunnen voldoen binnen hun vastgestelde subsidiebedrag. Daarom wordt voorgesteld om hiervoor een extra eenmalig budget beschikbaar te stellen van € 27.500.

Omgevingsvisie bebouwde kommen

25

In de begroting 2022 is een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld voor deze omgevingsvisie, waarvoor nu een eenmalig bedrag van € 25.000 extra wordt gevraagd.

Dotatie reserve Bereikbaarheidsagenda

1.500 1.500

In 2018 is besloten om gedurende de periode 2019 tot en met 2024 jaarlijks een bedrag van € 500.000 te storten in de reserve 'Bereikbaarheidsagenda'. Om alle projecten te kunnen realiseren, is het nodig dat nog aanvullend een bedrag van totaal € 3 miljoen moet worden toegevoegd in de reserve 'Bereikbaarheidsagenda'. Voorgesteld wordt om deze dotatie verder voort te zetten door nu € 1,5 miljoen in zowel 2024 als 2025 toe te voegen.

Omgevingswet

75

Naar verwachting treedt op 1 januari 2023 de Omgevingswet in werking. Voor afwijkingen van het Omgevingsplan die niet via een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) kunnen, moet het Omgevingsplan gewijzigd worden. Om capaciteit bij een stedenbouwkundige bureau te garanderen en om ervaring met het omgevingsplan op te doen, wordt een raamovereenkomst gesloten. Daarnaast verwachten we zeker het eerste jaar dat veel extra tijd gestoken moet worden in de procedures onder de nieuwe omgevingswet hetgeen we niet met de bestaande formatie / kennis kunnen doen.

Daarbij hebben we een proactieve houding richting de samenwerkingsverbanden.

Uitvoeringsbudget recreatieve ontsluiting 't Gulden Land

170

Er bestaat behoefte aan een uitvoeringsbudget voor de recreatieve ontsluiting van 't Gulden Land. Deze middelen betreft een nettobedrag ter cofinanciering tezamen met de gemeente Helmond en het waterschap. Momenteel is alleen een budget beschikbaar voor de natuurontwikkeling.

Vorming voorziening/reserve groenbeheer in combinatie met opstellen onderhoudsplan groen

100

Instellen voorziening groenbeheer of reserve groenbeheer (afweging koppelen aan uitwerking scenario's). Voorgesteld wordt om uit de reserve 'kwaliteitsverbetering buitengebied' een bedrag van € 100.000 te oormerken om in te zetten voor een in te stellen nieuwe voorziening voor het groenbeheer. Daarbij is tevens een eenmalig budget noodzakelijk van € 10.000 voor externe ondersteuning om de verdere uitwerking in beeld te brengen.

De budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 3 en 6.

Economie en werkgelegenheid	100	100	100
Onderzoek naar de haalbaarheid van een regionaal bedrijventerrein <i>Het gaat hierbij o.a. om locatie, planologische voorbereiding en onderzoek naar de verschillende manieren van samenwerking. Naast de bevolkingsprognose van de provincie, vindt nu een schaalsprong plaats rond Brainport. Ook is landelijk de opdracht gegeven om meer woningen te realiseren. De prognose is hierdoor niet langer actueel.</i>	100	100	100
Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs	156	87	
Maatwerkregeling Energiekosten <i>In regionaal verband (GR Peelgemeenten) wordt eind 2022/begin 2023 een pilot van 6 maanden gestart in het kader van de maatwerkregeling energiekosten. Dit om maatwerk te bieden aan mensen die door bijvoorbeeld het faillissement van een energieleverancier of het einde van het energiecontract plotseling met veel hogere energiekosten te maken krijgen en waarbij de eenmalige energietoeslag onvoldoende ondersteuning biedt. Indien uit de pilot blijkt dat deze maatwerkregeling langduriger voortgezet dient te worden dienen hiervoor extra middelen voor beschikbaar te komen. Momenteel is de omvang van de doelgroep en de financiële consequenties nog niet duidelijk. Geraamd eenmalig € 118.000. De dekking hiervan kan plaatsvinden vanuit de beschikbare restant-middelen van de TONK-regeling.</i>	118		
Indexering budgetten tbv begroting 2023: algemeen <i>Indexering 1,6% cfm uitgangspunt Kadernota 2023, excl. Subsidieprogramma cluster 3 'professionele instellingen'</i>	1		
Verwerking septembercirculaire 2022 Gemeentefonds <i>De verwerking van de septembercirculaire 2022 gemeentefonds laat over de jaren 2023 t/m 2026, ná diverse opgenomen bijstellingen, over alle jaren een budgettair nadeel zien. Daarbij is rekening gehouden met bijstellingen op de volgende onderdelen: - € 55.000 in 2023 en € 43.000 in 2024 als budget voor asiel Inburgering - € 17.000 in 2023 t/m 2026 als budget voor Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb) - Oplopende te realiseren taakstelling van € 100.000 in 2024 naar € 500.000 in 2025 en verder als besparing lasten Jeugdzorg (afgeleide van de Hervormingsagenda) De diverse budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 3, 5 en 6.</i>	55	43	
Doorontwikkeling Huiskamers Laarbeek <i>Ten behoeve van het werven van activiteiten en het vullen van de programmering wordt een externe aanjager ingehuurd. Hiervoor is een incidenteel budget nodig van € 44.000 per jaar.</i>	-40		
Doorontwikkeling Huiskamers Laarbeek <i>Ten behoeve van het werven van activiteiten en het vullen van de programmering wordt een externe aanjager ingehuurd. Hiervoor is een incidenteel budget nodig van € 44.000 per jaar.</i>	40	44	
Pilot inzake onderhoud 4-tal sportparken	10		

Als gevolg van de vele onkruiden in de sportvelden, gaan we een pilot starten met de bemesting. We gaan 2 soorten organische bemesting gebruiken om het gras meer kans te geven om de onkruiden te onderdrukken. Ook gaan we de trainingsvelden 2x per jaar doorzaaien om een betere grasmat te krijgen. In 2023 dient als gevolg hiervan het onderhoudsbudget van elk van de 4 sportparken (tw 't Heereind, De Heibunders, 't Luijtelaar en De Hut) incidenteel verhoogd te worden met een bedrag van € 10.000.

Pilot inzake onderhoud 4-tal sportparken

10

Als gevolg van de vele onkruiden in de sportvelden, gaan we een pilot starten met de bemesting. We gaan 2 soorten organische bemesting gebruiken om het gras meer kans te geven om de onkruiden te onderdrukken. Ook gaan we de trainingsvelden 2x per jaar doorzaaien om een betere grasmat te krijgen. In 2023 dient als gevolg hiervan het onderhoudsbudget van elk van de 4 sportparken (tw 't Heereind, De Heibunders, 't Luijtelaar en De Hut) incidenteel verhoogd te worden met een bedrag van € 10.000.

Centrale toegang sociaal domein

60

In de gemeente Laarbeek willen we een centrale toegang naar het sociaal domein voor de inwoners organiseren. Een centrale plek waar inwoners naar toe kunnen met zorgvragen. De centrale toegang zal tevens gebruikt gaan worden om expertise naar de voorkant te verplaatsen. Het doel is om de zorgvraag van inwoners efficiënter te behandelen. Om dit te realiseren willen we van verschillende disciplines binnen het sociaal domein gezamenlijk een toegangsteam gaan vormen. In 2023 willen we deze centrale toegang ontwikkelen, waarvoor incidenteel budget noodzakelijk is voor ontwikkeling, organisatie en systeem. In kadernota 2024 zal een structureel voorstel worden voorgelegd.

Maatwerkregeling Energiekosten

-118

In regionaal verband (GR Peelgemeenten) wordt eind 2022/begin 2023 een pilot van 6 maanden gestart in het kader van de maatwerkregeling energiekosten. Dit om maatwerk te bieden aan mensen die door bijvoorbeeld het faillissement van een energieleverancier of het einde van het energiecontract plotseling met veel hogere energiekosten te maken krijgen en waarbij de eenmalige energietoeslag onvoldoende ondersteuning biedt. Indien uit de pilot blijkt dat deze maatwerkregeling langduriger voortgezet dient te worden dienen hiervoor extra middelen voor beschikbaar te komen. Momenteel is de omvang van de doelgroep en de financiële consequenties nog niet duidelijk. Geraamd eenmalig € 118.000. De dekking hiervan kan plaatsvinden vanuit de beschikbare restant-middelen van de TONK-regeling.

Pilot inzake onderhoud 4-tal sportparken

10

Als gevolg van de vele onkruiden in de sportvelden, gaan we een pilot starten met de bemesting. We gaan 2 soorten organische bemesting gebruiken om het gras meer kans te geven om de onkruiden te onderdrukken. Ook gaan we de trainingsvelden 2x per jaar doorzaaien om een betere grasmat te krijgen. In 2023 dient als gevolg hiervan het onderhoudsbudget van elk van de 4 sportparken (tw 't Heereind, De Heibunders, 't Luijtelaar en De Hut) incidenteel verhoogd te worden met een bedrag van € 10.000.

Pilot inzake onderhoud 4-tal sportparken

10

Als gevolg van de vele onkruiden in de sportvelden, gaan we een pilot starten met de bemesting. We gaan 2 soorten organische bemesting gebruiken om het gras meer kans te geven om de onkruiden te onderdrukken. Ook gaan we de trainingsvelden 2x per jaar doorzaaien om een betere grasmat te krijgen. In 2023 dient als gevolg hiervan het onderhoudsbudget van elk van de 4 sportparken (tw 't Heereind, De Heibunders, 't Luijtelaar en De Hut) incidenteel verhoogd te worden met een bedrag van € 10.000.

Financiën en bedrijfsvoering

330

Externe ondersteuning voor woonvisie, woningmarktonderzoek en vereveningsfonds

50

Voordat hier verdere besluitvorming en uitwerking aan kan worden gegeven, wordt door middel van een eenmalig budget van € 50.000 voor externe ondersteuning inzicht gegeven in de consequenties en vereiste van invoering.

Naast de bevolkingsprognose van de provincie, vindt nu een schaalsprong plaats rond Brainport. Ook landelijk is de opdracht gegeven om meer woningen te realiseren. De prognose is niet langer actueel.

Externe ondersteuning voor versnelde invoering verblijfsbelasting

25

Voordat hier verdere besluitvorming en uitwerking aan kan worden gegeven, wordt door middel van een eenmalig budget van € 25.000 voor externe ondersteuning inzicht gegeven in de consequenties en vereiste van invoering.

Externe ondersteuning voor onderzoek rioolheffing op basis van waterverbruik

10

Voordat hier verdere besluitvorming en uitwerking aan kan worden gegeven, wordt door middel van een eenmalig budget van € 10.000 voor externe ondersteuning inzicht gegeven in de consequenties en vereiste van invoering.

Externe ondersteuning voor uitwerking scenario's milieustraat en dekkingsmogelijkheden

15

Voordat hier verdere besluitvorming en uitwerking aan kan worden gegeven, wordt door middel van een eenmalig budget van € 15.000 voor externe ondersteuning inzicht gegeven in de consequenties en vereiste van invoering.

Aanpassing Ontmoetingscentrum B&D

30

Het proces voor het uitwerken van scenario's voor aanpassing van het ontmoetingscentrum is gestart. Voorgesteld wordt om de geraamde uitgaven en de bijbehorende dekking die hiervoor al eerder beschikbaar zijn gesteld in de meerjarenbegroting, ook te koppelen aan deze ontwikkeling.

Bij een keuze voor een scenario met bijbehorende financiële uitwerking zal deze financiële ruimte worden ingebracht in het totale financiële plaatje en aan de raad worden voorgelegd met een concreet kredietvoorstel.

Daarnaast is voor externe ondersteuning in dit project een eenmalig budget noodzakelijk van € 30.000.

De budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 5 en 6.

Vorming voorziening/reserve groenbeheer in combinatie met opstellen onderhoudsplan groen

10

Instellen voorziening groenbeheer of reserve groenbeheer (afweging koppelen aan uitwerking scenario's). Voorgesteld wordt om uit de reserve 'kwaliteitsverbetering buitengebied' een bedrag van € 100.000 te oormerken om in te zetten voor een in te stellen nieuwe voorziening voor het groenbeheer. Daarbij is tevens een eenmalig budget noodzakelijk van € 10.000 voor externe ondersteuning om de verdere uitwerking in beeld te brengen.
De budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 3 en 6.

Indexering budgetten tbv begroting 2023: algemeen

Indexering 1,6% cfm uitgangspunt Kadernota 2023, excl. Subsidieprogramma cluster 3 'professionele instellingen'

Budget uitwerking normenkader IBT inzake Informatie- en archiefbeheer

Er is tijdelijke capaciteit nodig ter uitwerking van het normenkader IBT in de vorm van een opdracht aan een extern bedrijf / bureau. Tevens kunnen zij aan de slag met de informatiebeheerplannen en de migratie Esuite.

Budget t.b.v. tijdelijke formatie PO/CISO

De personele kosten 2023 voor PO/CISO bestaat uit uitbreiding van 0,72fte formatie om uitvoering te kunnen geven aan de wettelijke normering + doorrekening meerkosten inhuurconstructie. In de Kadernota 2024 zal een structureel voorstel worden gedaan voor 2024 en verder.

	Begroting	Meerjarenbegroting			
bedragen x 1.000	2023	2024	2025	2026	
Baten	-415				
Woon- en leefklimaat	-415				
Vorming voorziening/reserve groenbeheer in combinatie met opstellen onderhoudsplan groen	-100				
Instellen voorziening groenbeheer of reserve groenbeheer (afweging koppelen aan uitwerking scenario's). Voorgesteld wordt om uit de reserve 'kwaliteitsverbetering buitengebied' een bedrag van € 100.000 te oormerken om in te zetten voor een in te stellen nieuwe voorziening voor het groenbeheer. Daarbij is tevens een eenmalig budget noodzakelijk van € 10.000 voor externe ondersteuning om de verdere uitwerking in beeld te brengen. De budgetbijstellingen leiden tot mutaties in de programma's 3 en 6.					
Aanvulling risicobuffer grondexploitaties	-315				
Op dit moment is sprake van bijna € 1,7 miljoen als buffer binnen de risicoreserve grondexploitatie na aftrek van de risico's en eerdere besluiten. Er moet een buffer zijn van € 2 miljoen, zo is eerder bepaald in de grondnota. Dit betekent dat nu voorgesteld wordt om een storting vanuit de algemene reserve te doen van ruim € 315.000 om deze buffer op peil te brengen. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid en de grondnota.					
Saldo incidentele lasten en baten	1.082	1.687	1.600	0	

1.3 Structurele reservemutaties

Onderstaand overzicht geeft per programma inzicht in de geraamde structurele onttrekkingen aan de reserves en de stortingen in de reserves over de periode 2023 t/m 2026.

	Begroting	Meerjarenbegroting		
<i>bedragen x 1.000</i>	2023	2024	2025	2026
Stortingen	-605	-605	-105	-105
Burger en bestuur				
Veiligheid				
Woon- en leefklimaat	-590	-590	-90	-90
Economie en werkgelegenheid				
Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs	-15	-15	-15	-15
Financiën en bedrijfsvoering				
Onttrekkingen	1.534	1.534	1.033	1.032
Burger en bestuur	6	6	6	6
Veiligheid	4	4	4	4
Woon- en leefklimaat	653	653	153	153
Economie en werkgelegenheid	120	120	120	120
Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs	559	559	559	559
Financiën en bedrijfsvoering	192	192	191	190
Totaal structurele reservemutaties	929	929	928	927

2 Financiële positie

Bij de weergave van de financiële positie wordt nader inzicht gegeven met betrekking tot de volgende onderdelen:

- Geprognosticeerde balans
- EMU-saldo
- Investerings
- Financiering
- Reserves & voorzieningen

2.1 Geprognosticeerde balans

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording dient elke gemeente een geprognosticeerde begin- en eindbalans van de begrotingsjaren op te nemen. Deze balans geeft meer inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Daarnaast wordt deze balans gebruikt om de kengetallen bij paragraaf 2 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' te berekenen.

bedragen x € 1.000		balans per 31 december				
ACTIVA	2022	2023	2024	2025	2026	
Vaste activa	58.367	57.326	55.047	52.809	50.668	
- immateriële vaste activa	272	246	219	193	178	
- materiële vaste activa:	56.093	55.078	52.826	50.614	48.488	
- financiële vaste activa	2.002	2.002	2.002	2.002	2.002	
Vlottende activa	10.352	-242	-1.732	-2.276	-1.879	
- voorraad	8.813	-1.820	-3.351	-3.937	-3.583	
- uitzettingen (looptijd < 1 jaar)	1.539	1.578	1.619	1.661	1.704	
- liquide middelen	0	0	0	0	0	
- overlopende activa	0	0	0	0	0	
TOTAAL ACTIVA	68.719	57.084	53.315	50.533	48.789	

bedragen x € 1.000		balans per 31 december			
PASSIVA	2022	2023	2024	2025	2026
Vaste passiva	70.280	65.231	63.511	63.343	61.741
- eigen vermogen	45.819	44.570	46.103	47.253	46.707
- voorzieningen	7.107	7.411	7.408	8.140	9.134
- vaste schulden (looptijd >1 jaar)	17.354	13.250	10.000	7.950	5.900
Vlottende passiva	0	0	0	0	0
- vlottende schuld (looptijd < 1 jaar)	0	0	0	0	0
- overlopende passiva	0	0	0	0	0

Financieringsbehoefte	-1.561	-8.147	-10.196	-12.810	-12.952
TOTAAL PASSIVA	68.719	57.084	53.315	50.533	48.789

2.2 EMU-saldo

bedragen x € 1.000	Geraamde realisatie	Begroting	
	2022	2023	2024
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel +1 17c)	-3.903	-849	2.069
-2 Mutatie (im)materiële vaste activa	5.650	-1.041	-2.279
+3 Mutatie voorzieningen	193	304	-3
Mutatie voorraden (incl.bouwgronden in -4 exploitatie)	-1.339	-10.633	-1.531
Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van -5 financiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-8.021	11.129	5.876

2.3 Investerings

Conform het nieuwe financieel beleid en de bijbehorende financiële verordening worden de voorgestelde investeringen (kredieten) voor het nieuwe begrotingsjaar direct door de raad bij de vaststelling van de begroting beschikbaar gesteld. De 'oude' methode is daarmee vervallen, waarbij voorstellen eerst in de begroting werden benoemd en vastgesteld en vervolgens met een afzonderlijk voorstel gedurende het jaar nogmaals in de raad ter nadere concretisering en definitieve besluitvorming werden voorgelegd. In het licht van deze nieuwe werkwijze wordt voorgesteld om deze investeringsbudgetten nu beschikbaar te stellen, zoals opgenomen in de voorliggende begroting 2023 danwel als zijnde vervangingsinvestering van bestaande activa.

De financiële ruimte voor de kapitaallasten van investeringen 'nieuw beleid' is in de begroting 2023 opgenomen als aanvraag nieuwe budgettaire ruimte.

De financiële ruimte voor de kapitaallasten van investeringen 'bestaand beleid' (vervangingsinvesteringen) is in de begroting 2023 aanwezig, zodat het financieel effect van deze voorstellen op het meerjarenperspectief in deze begroting nihil is.

Lopende het begrotingsjaar zal de raad in de 2 tussenrapportages geïnformeerd worden over de financiële en inhoudelijke voortgang van de beschikbaar gestelde investeringen.

In het onderstaand overzicht zijn alle voorstellen tot het beschikbaar stellen van investeringen (nieuw en vervanging) schematisch weergegeven, welke nu ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd. Deze investeringen worden eveneens per programma weergegeven.

Wat betreft de investeringen voor de jaarschijf 2023, behorend bij rioleringsplan en wegenbeheersplan wordt voor het beschikbaar stellen hiervan een afzonderlijk voorstel per plan aan de raad aangeboden.

<i>bedragen x € 1.000</i>				
Nieuw Beleid	Programma	Bruto-krediet	Bijdrage derden	Netto-Krediet
Speelruimteplan 2023	3	60.720		60.720
Speelruimteplan 2024	3	60.720		60.720
Speelruimteplan 2025	3	60.720		60.720
Aanpassing kruising Helmondseweg-Klokkengietersstraat AR 2023	3	500.000		500.000
Verduurzaming sportpark De Hut 2023	5	418.000		418.000
Vervanging integraal beheersysteem openbare ruimte (BOR) 2023	6	150.000		150.000
Verduurzaming gemeentehuis 2023	6	996.000		996.000

Bestaand Beleid vervangingen	Programma	Bruto-krediet	Bijdrage derden	Netto-Krediet
Extra krediet Herinrichting Kerkplein AR	3	196.000		196.000
Extra krediet Herstraten Lankelaar	3	115.000		115.000
Extra krediet Bijdrage aanpak Deense Hoek N615	3	400.000		400.000
Vervanging openbare verlichting 2023	3	355.000		355.000
Vervanging hardware 2023	6	154.000		154.000
Vervanging software 2023	6	85.000		85.000
Vervanging 5 sneeuwploegen & 1 wegenschaaf 2023	6	61.000		61.000

2.4 Financiering

De financiering bij de gemeente Laarbeek geschiedt conform het Treasurystatuut. Voor meer informatie wordt verwezen naar paragraaf 4 'Financiering'.

Verloop van de reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen lijken ogenschijnlijk op elkaar, het zijn beide spaarpotten voor toekomstige uitgaven. Er is wel een wezenlijk verschil. Reserves zijn eigen vermogen. Voorzieningen zijn verplichtingen waar de raad niet onderuit kan, vreemd vermogen dus. Een reserve is een bedrag dat apart is gezet door de raad, maar waar geen verplichting voor bestaat. Dat geld kan de gemeente vrij aanwenden. Wanneer een reserve wordt ingezet ter dekking van de kapitaallasten van een investering (activareserves) dan is een reserve niet vrij aanwendbaar (bijvoorbeeld activareserve m.b.t. 'nieuwbouw gemeentehuis'). De reserves worden onderscheiden in de algemene reserve en de bestemmingsreserves. Een voorziening is een apart gezet bedrag voor onvermijdelijke toekomstige uitgaven waarvan tijdstip en omvang niet exact bekend zijn (bijvoorbeeld onderhoud wegen). Afhankelijk van allerlei omstandigheden zal dat vroeg of laat aan de orde zijn. De voorzieningen worden onderscheiden in onderhoudsvoorzieningen en voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's. De hoogte van de voorzieningen is gebaseerd op onderhoudsplanningen of op actuele berekeningen van de verplichting, het verlies of het risico.

Voor een nadere uiteenzetting van het verloop van de reserves en voorzieningen wordt korthedshalve verwezen naar het volgende deel 2.5 'reserves & voorzieningen'.

2.5 Reserves & voorzieningen

De volgende tabel geeft een overzicht van de ontwikkeling van de diverse reserves en voorzieningen over de periode tot en met 2026.

<i>bedragen x € 1.000</i>	Saldo ultimo 2022	2023 Dotatie Onttrek- king	Saldo ultimo 2023	2024 Dotatie Onttrek- king	Saldo ultimo 2024	2025 Dotatie Onttrek- king	Saldo ultimo 2025	2026 Dotatie Onttrek- king	Saldo ultimo 2026
Algemene reserves									
Algemene reserve	11.320	425 -890	10.855	35 -500	10.390	35	10.425	35	10.460
Algemene reserves	11.320	425 -890	10.855	35 -500	10.390	35	10.425	35	10.460
Bestemmingsreserves									
Reserve budgetoverheveling									
Reserve Volkshuisvesting	490		490		490		490		490
Reserve Bereikbaarheidsagenda	1.761	500	2.261	2.000	4.261	1.500	5.761		5.761
Reserve Bomenfonds	370		370		370		370		370
Reserve Kunst- en Cultuurfonds									
Reserve Recreatie en toerisme	23		23		23		23		23
Reserve Sociale activering	41		41		41		41		41
Reserve Decentralisaties Sociaal Domein	1.320		1.305		1.305		1.305		1.305
Reserve Dorpsontwikkelingsplannen									
Reserve Accommodatiebeleid	132	15	147	15	162	15	177	15	192
Reserve Duurzaamheidsfonds	337		217		97		97		97
Reserve Duurzaamheidsleningen Laarbeek									
Reserve Stimuleringslening Duurzame Warmte NB									
Reserve flexibele beloning									
Reserve Opleiden en ontwikkelen	156		156		156		156		156
Reserve Incidenteel nieuw beleid									
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	82		82		82		82		82
Reserve Kwaliteitsverbetering buitengebied	1.893	687 -630	1.950	50	2.000	50	2.050	50	2.100
Reserve Corona (Covid-19)	227		201		175		175		175
Reserve Rendement grootschalige opwek		5	5	5	10	5	15	5	20
Reserve Grondexploitatie risico	4.483	952 -1.239	4.197	1.108 -120	5.185	579 -120	5.644	381 -120	5.905

Bestemmingsreserves	11.316	2.159	-2.030	11.445	3.178	-266	14.357	2.149	-120	16.386	451	-120	16.717
Afschrijvingsreserves													
Afschrijvingsreserves	23.183		-914	22.269		-914	21.355		-913	20.442		-912	19.531
Afschrijvingsreserves	23.183		-914	22.269		-914	21.355		-913	20.442		-912	19.531
Totaal Reserves	45.819	2.584	-3.833	44.569	3.213	-1.680	46.103	2.184	-1.033	47.254	486	-1.032	46.708
Onderhoudsegalisatievoorzieningen													
Voorziening Onderhoud gebouwen	76	409	-423	62	420	-296	186	422	-382	225	412	-406	231
Voorziening Onderhoud schoolgebouwen	40	33	-24	49	33	-24	58	33	-24	68	33	-24	77
Voorziening onderhoud waterbeheer	177	45	-207	15	45	-47	13	45	-3	55	45	-19	80
Voorziening onderhoud speelvoorziening	1	52	-51	2	54	-52	4	55	-54	5	56	-55	6
Onderhoudsegalisatievoorzieningen wegen	302	1.153	-454	1.001	1.163	-1.069	1.095	1.173	-303	1.965	1.183		3.147
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	596	1.692	-1.159	1.129	1.714	-1.488	1.356	1.727	-766	2.318	1.729	-505	3.542
Voorziening verliezen bouwgrondexploitatie													
Voorziening Landbouwontwikkelingsgebied Mariahout	30			30			30			30			30
Voorziening grondexploitatie Baverdestraat LH	650			650			650			650			650
Voorziening grondexploitatie Klokkengieterij AR	152			152			152			152			152
Voorziening verliezen bouwgrondexploitatie	832			832			832			832			832
Voorz. voor verplichtingen, verliezen en risico's													
Voorziening Wachtgeld/pensioen voorm. B&W	2.271	68	-150	2.190	68	-150	2.108	68	-150	2.027	68	-150	1.945
Voorziening Risico Attero 2015-2017	135			135			135			135			135
Voorz. voor verplichtingen, verliezen en risico's	2.406	68	-150	2.325	68	-150	2.243	68	-150	2.162	68	-150	2.080
Voorzieningen voor derden bekleemde middelen													
Voorziening Egalisatie rioolheffing	3.273		-148	3.125		-148	2.977		-148	2.828		-148	2.680
Voorzieningen voor derden bekleemde middelen	3.273		-148	3.125		-148	2.977		-148	2.828		-148	2.680

Totaal Voorzieningen	7.107	1.760	-1.456	7.411	1.783	-1.786	7.408	1.795	-1.064	8.140	1.797	-803	9.134
Totaal Reserves en Voorzieningen	52.926	4.344	-5.289	51.981	4.996	-3.465	53.511	3.979	-2.097	55.393	2.283	-1.834	55.841

3 Overzicht per taakveld

bedragen x € 1.000		Begroting 2023		
		Lasten	Baten	Saldo
1	Burger en bestuur	-6.371	5.272	-1.099
0.1	Bestuur	-1.781	31	-1.750
0.2	Burgerzaken	-789	218	-570
7.2	Riolering	-1.759	2.577	819
7.3	Afval	-2.043	2.446	403
2	Veiligheid	-1.922	111	-1.811
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-1.440	83	-1.357
1.2	Openbare orde en veiligheid	-482	28	-454
7.5	Begraafplaatsen en crematoria			
3	Woon- en leefklimaat	-10.598	753	-9.844
2.1	Verkeer en vervoer	-2.925	88	-2.838
2.3	Recreatieve havens	-5		-5
3.4	Economische promotie	-874		-874
5.4	Musea	-22		-22
5.5	Cultureel erfgoed	-103	13	-90
5.6	Media	-390		-390
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.891	64	-2.827
7.4	Milieubeheer	-1.806	30	-1.776
8.1	Ruimte en leefomgeving	-1.291	181	-1.110
8.3	Wonen en bouwen	-291	377	87
4	Economie en werkgelegenheid	-9.967	9.923	-44
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-11	31	19
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-120		-120
3.1	Economische ontwikkeling	-597		-597
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-4.283	4.319	35
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-55	45	-11
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-4.900	5.529	629
5	Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs	-26.972	4.690	-22.282
4.2	Onderwijshuisvesting	-429		-429
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.036	226	-810
5.1	Sportbeleid en activering	-211	80	-131
5.2	Sportaccommodaties	-1.104	203	-901
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-206	13	-192
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-3.781	366	-3.415

6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-2.910	93	-2.818
6.3	Inkomensregelingen	-6.228	3.615	-2.613
6.4	WSW en beschut werk	-2.534		-2.534
6.5	Arbeidsparticipatie	-206		-206
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-896	93	-803
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	-1.345		-1.345
6.71B	Begeleiding (WMO)	-681		-681
6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-207		-207
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	-1.227		-1.227
6.72B	Jeugdhulp behandeling	-175		-175
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	-537		-537
6.73B	Gezinsgericht	-345		-345
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	-1.362		-1.362
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-292		-292
6.74C	Gesloten plaatsing	-44		-44
6.82A	Jeugdbescherming	-337		-337
7.1	Volksgezondheid	-879		-879
6	Financiën en bedrijfsvoering	-10.840	45.072	34.232
0.4	Overhead	-9.297	562	-8.735
0.5	Treasury	-30	55	25
0.61	OZB woningen	-4	3.808	3.804
0.62	OZB niet-woningen		2.177	2.177
0.64	Belastingen overig		27	27
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen Gemeentefonds		38.302	38.302
0.8	Overige baten en lasten	-1.510	140	-1.370
	Geraamd saldo van baten en lasten	-66.670	65.821	-849
0.10	Mutatie reserves	-2.334	3.583	1.249
	Geraamd resultaat	-69.004	69.404	401